

بررسی پدیده قاچاق زنان

رضا رمضان نرگسی

بسم الله الرحمن الرحیم

بررسی پدیده قاچاق زنان

نویسنده:

رضا رمضان نرگسی

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

فهرست ----- ۵

بررسی پدیده قاچاق زنان ----- ۱۱

مشخصات کتاب ----- ۱۱

اشاره ----- ۱۱

فهرست مطالب ----- ۱۳

دیباچه ----- ۲۲

پیش گفتار ----- ۲۵

بخش اول: کلیات ----- ۲۸

اشاره ----- ۲۸

۱- بیان مسئله ----- ۲۹

۲- ضرورت بررسی موضوع قاچاق زنان ----- ۳۱

۳- تعریف مفهوم قاچاق زنان ----- ۳۲

۴- هدف از تحقیق درباره پدیده قاچاق زنان ----- ۳۵

۵- پرسش های اساسی ----- ۳۵

۶- پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان ----- ۳۶

۷- قاچاق زنان از جنبه های گوناگون ----- ۳۶

۸- روش تحقیق ----- ۳۷

بخش دوم: بررسی ابعاد قاچاق زنان ----- ۳۹

اشاره ----- ۳۹

۱- قاچاق زنان در متون دینی اسلام ----- ۴۰

۲- تاریخچه قاچاق زنان ----- ۴۵

۳- بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران ----- ۴۸

اشاره ----- ۴۸

وضعیت قاچاقچیان ----- ۴۸

وضعیت قربانیان ۵۰
سن قربانیان قاچاق ۵۰
طبقه اجتماعی ۵۰
سطح تحصیلات قربانیان ۵۱
وضعیت خانوادگی ۵۲
ویژگی های فردی و شخصیتی دختران فراری ۵۲
علل فرار دختران از خانه ۵۳
۴- چگونگی قاچاق زنان ایرانی ۵۷
اشاره ۵۷
فریب ۵۷
اشاره ۵۷
الف) وعده اعطای شغل پردرآمد و مناسب در کشورهای خارج ۵۷
ب) دادن قول ازدواج ۵۸
ج) فرزند خواندگی ۵۹
د) شکار دختران فراری ۶۰
ه) طرح دوستی ۶۱
توسل به زور ۶۲
اشاره ۶۲
الف) آدم ربایی ۶۲
ب) تهدید به آبرو ریزی ۶۴
ج) تجاوز، اجبار و تحمیل ۶۴
از طریق اینترنت ۶۵
۵- علل مشترک قاچاق زنان ۶۶
اشاره ۶۶
یک ــ ضعف باورهای دینی ۶۶
دو ــ نارسایی بین فرهنگ و ساخت اجتماعی ۶۸

سه _ نبود فرصت های شغلی مناسب ---------- ۶۹
۶- علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان ---------- ۷۱
اشاره ---------- ۷۱
الف) علل فرهنگی ---------- ۷۱
اشاره ---------- ۷۱
دگرگونی ارزش ها ---------- ۷۱
متناسب نبودن نقش ها و پاداش ها ---------- ۷۴
ب) علل اقتصادی قاچاق ---------- ۷۴
سودآور بودن قاچاق ---------- ۷۴
ج) علل حقوقی قاچاق ---------- ۷۵
عاری بودن از خطر ---------- ۷۵
خلأ قانونی ---------- ۷۶
۷- علل قاچاق به لحاظ قاچاق شونده ---------- ۷۷
الف) بررسی علل فرهنگی ---------- ۷۷
غرب زدگی ---------- ۷۷
خود کم بینی ---------- ۷۹
انحراف های اخلاقی ---------- ۷۹
اشاره ---------- ۷۹
بررسی علت انحراف های اخلاقی در میان زنان و دختران ---------- ۸۲
اشاره ---------- ۸۲
انحراف های فردی ---------- ۸۲
انحراف های گروهی ---------- ۸۳
تبیین رفتار انحرافی در میان زنان و دختران ایرانی ---------- ۸۵
اشاره ---------- ۸۵
اختلال در جامعه پذیری: ---------- ۸۵
مهاجرت روستاییان به شهر ---------- ۸۷

ازدیاد شکاف میان نسل ها ---------- ۹۲
ب) علل خانوادگی ---------- ۹۳
وضعیت ناهنجار خانوادگی ---------- ۹۳
خشونت و آزار جنسی، جسمی و روحی در خانواده ---------- ۹۴
اشاره ---------- ۹۴
خشونت جنسی در خانواده ---------- ۹۶
خشونت روانی در خانواده ---------- ۹۷
عدم امکان ازدواج ---------- ۹۸
ج) علل اقتصادی ---------- ۹۸
فقر شدید مالی ---------- ۹۸
توقعات فزاینده زنان و احساس محرومیت نسبی ---------- ۹۹
وجود تقاضا در کشورهای اروپای غربی و آمریکا ---------- ۱۰۰
۸- پی آمدهای فردی قاچاق زنان ---------- ۱۰۲
اشاره ---------- ۱۰۲
یک ــ تنزل شخصیت زن یا بردگی مدرن ---------- ۱۰۲
اشاره ---------- ۱۰۲
ابتلا به وضعیت ناگوار و بهره کشی های گوناگون ---------- ۱۰۳
برداشتن اندام ---------- ۱۰۴
سردرگمی و فلاکت در کشور بیگانه ---------- ۱۰۵
ابتلا به بیماری های گوناگون جنسی نظیر ایدز ---------- ۱۰۶
دو ــ پی آمدهای خانوادگی قاچاق زنان ---------- ۱۰۷
سه ــ پی آمدهای اجتماعی قاچاق زنان ---------- ۱۰۹
۹- وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان ---------- ۱۱۱
اشاره ---------- ۱۱۱
تاریخچه وضع قوانین جهانی برای مبارزه با قاچاق زنان ---------- ۱۱۱
وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان در ایران ---------- ۱۱۵

۱۰- راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان ---- ۱۱۹
اشاره ---- ۱۱۹
الف) راهکارهای حقوقی ---- ۱۱۹
وضع قوانین مناسب ---- ۱۱۹
عملیاتی کردن قوانین موجود و اجرای جدی آن ها ---- ۱۱۹
جلب اعتماد قربانیان برای همکاری با دستگاه قضایی ---- ۱۲۰
همکاری دولت ها با یکدیگر ---- ۱۲۱
ب) راهکارهای فرهنگی ---- ۱۲۱
نظارت اجتماعی ---- ۱۲۱
نظارت غیررسمی ---- ۱۲۲
عوامل نظارت اجتماعی غیر رسمی (جامعه پذیری) ---- ۱۲۳
افزایش دانش و معرفت زنان ---- ۱۲۵
دادن آموزش های لازم به دختران دوره راهنمایی ---- ۱۲۵
تلاش در بازپروری قربانیان قاچاق ---- ۱۲۵
ارائه آگاهی های لازم به مسئولان مربوطه ---- ۱۲۶
ج) راهکارهای اقتصادی ---- ۱۲۶
ایجاد فرصت های شغلی مناسب برای بانوان فاقد سرپرست ---- ۱۲۶
در نظر گرفتن بودجه ای برای قربانیان ---- ۱۲۷
بالا بردن هزینه های اجتماعی ـ اقتصادی قاچاق زنان ---- ۱۲۷
بخش سوم: همراه با برنامه سازان ---- ۱۲۸
اشاره ---- ۱۲۸
۱- نقد عملکرد رسانه در خصوص قاچاق زنان ---- ۱۲۹
۲- پیشنهادی کلی ---- ۱۳۱
۳- پیشنهادهای برنامه ای ---- ۱۳۴
۴- معرفی مراکز و نهادهای مرتبط با موضوع ---- ۱۳۹
۵- پرسش های کارشناسی ---- ۱۴۰

۶- پرسش های مردمی ---------- ۱۴۲
سخن پایانی ---------- ۱۴۳
معرفی منابع در خصوص قاچاق زنان ---------- ۱۴۴
پیوست ها ---------- ۱۴۵
اشاره ---------- ۱۴۵
چند گزارش از قاچاق زنان برای استفاده در فیلم نامه نویسی ---------- ۱۴۵
اشاره ---------- ۱۴۵
الف) قضیه فریب خوردن دختری به نام فریبا ---------- ۱۴۵
ب) گزارش روزنامه اعتماد، ۲۹ تیر ۱۳۸۲ درباره دختر ۱۸ ساله ای به نام «مریم» ---------- ۱۴۷
ج) گزارش روزنامه انتخاب مورخ سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲ درباره دختری به نام «ملیحه» ---------- ۱۴۸
د) گزارشی درباره یک زن قاچاق شده از اروپای شرقی ---------- ۱۵۰
کتاب نامه ---------- ۱۵۲
کتاب ها ---------- ۱۵۲
نشریات ---------- ۱۵۳
سایت های اینترنتی ---------- ۱۵۶
درباره مرکز ---------- ۱۵۷

بررسی پدیده قاچاق زنان

مشخصات کتاب

شابک:۷۵۰۰ ریال ۹۶۴-۸۶۰۶-۴۱-۲:

شماره کتابشناسی ملی:۱۶۶۳۶۴۶

عنوان و نام پدیدآور:بررسی پدیده قاچاق زنان/ رضا رمضان نرگسی .

مشخصات نشر:قم: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ، مرکز پژوهشهای اسلامی، ۱۳۸۳.

مشخصات ظاهری:۱۲۰ص.

یادداشت:کتابنامه : ص. [۱۱۷] - ۱۲۰؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع:زنان آزاردیده

موضوع:آدم ربایی

رده بندی دیویی:۳۶۴/۱۵۵۵

رده بندی کنگره:HV۶۶۲۶/۳/ر۸ب۴ ۱۳۸۳

سرشناسه:رمضان نرگسی، رضا

شناسه افزوده:صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهشهای اسلامی

ص: ۱

اشاره

فهرست مطالب

فهرست مطالب ۳

دیباچه ۱۱

پیش گفتار........ ۱۴

بخش اول ۱۷

کلیات ۱۷

۱. بیان مسئله ۱۸

۲. ضرورت بررسی موضوع قاچاق زنان........ ۲۰

۳. تعریف مفهوم قاچاق زنان ۲۱

۴. هدف از تحقیق درباره پدیده قاچاق زنان ۲۴

۵. پرسش های اساسی ۲۴

۶. پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان ۲۵

۷. قاچاق زنان از جنبه های گوناگون........ ۲۵

الف) آسیب اجتماعی ۲۵

ب) جنبه فرهنگی ۲۶

ج) جنبه اقتصادی ۲۶

د) جنبه خانوادگی ۲۶

ه) جنبه شخصیتی ۲۶

و) جنبه حقوقی ۲۶

۸. روش تحقیق ۲۶

بخش دوم ۲۸

بررسی ابعاد قاچاق زنان.. ۲۸

۱. قاچاق زنان در متون دینی اسلام ۲۹

۲. تاریخچه قاچاق زنان ۳۳

۳. بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران ۳۶

وضعیت قاچاقچیان ۳۶

وضعیت قربانیان ۳۸

سن قربانیان قاچاق ۳۸

طبقه اجتماعی.. ۳۸

سطح تحصیلات قربانیان... ۳۹

وضعیت خانوادگی ۴۰

ویژگی های فردی و شخصیتی دختران فراری ۴۰

علل فرار دختران از خانه ۴۱

۴. چگونگی قاچاق زنان ایرانی ۴۵

فریب.. ۴۵

الف) وعده اعطای شغل پردرآمد و مناسب در کشورهای خارج ۴۵

ب) دادن قول ازدواج ۴۶

ج) فرزند خواندگی ۴۷

د) شکار دختران فراری ۴۸

ه) طرح دوستی ۴۹

ازدواج دروغین.. ۴۹

توسل به زور ۵۰

الف) آدم ربایی ۵۰

ب) تهدید به آبرو ریزی ۵۲

ج) تجاوز، اجبار و تحمیل ۵۲

از طریق اینترنت ۵۳

۵. علل مشترک قاچاق زنان.. ۵۴

یک ضعف باورهای دینی.. ۵۴

دو نارسایی بین فرهنگ و ساخت اجتماعی ۵۶

سه نبود فرصت های شغلی مناسب ۵۷

۶. علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان ۵۹

الف) علل فرهنگی ۵۹

دگرگونی ارزش ها ۵۹

متناسب نبودن نقش ها و پاداش ها ۶۲
ب) علل اقتصادی قاچاق ۶۲
سودآور بودن قاچاق ۶۲
ج) علل حقوقی قاچاق ۶۳
عاری بودن از خطر... ۶۳
خلأ قانونی ۶۴
۷. علل قاچاق به لحاظ قاچاق شونده ۶۵
الف) بررسی علل فرهنگی ۶۵
غرب زدگی ۶۵
خود کم بینی.. ۶۷
انحراف های اخلاقی ۶۷
بررسی علت انحراف های اخلاقی در میان زنان و دختران ۷۰
انحراف های فردی ۷۰
انحراف های گروهی ۷۱
تبیین رفتار انحرافی در میان زنان و دختران ایرانی ۷۳
اختلال در جامعه پذیری: ۷۳
مهاجرت روستاییان به شهر ۷۵
ازدیاد شکاف میان نسل ها ۸۰

ب) علل خانوادگی ۸۱

وضعیت ناهنجار خانوادگی ۸۱

خشونت و آزار جنسی، جسمی و روحی در خانواده.. ۸۲

خشونت جنسی در خانواده ۸۴

خشونت روانی در خانواده ۸۵

عدم امکان ازدواج ۸۶

ج) علل اقتصادی ۸۶

فقر شدید مالی ۸۶

توقعات فزاینده زنان و احساس محرومیت نسبی ۸۷

وجود تقاضا در کشورهای اروپای غربی و آمریکا ۸۸

۸. پی آمدهای فردی قاچاق زنان.. ۹۰

یک تنزل شخصیت زن یا بردگی مدرن ۹۰

ابتلا به وضعیت ناگوار و بهره کشی های گوناگون.. ۹۱

برداشتن اندام ۹۲

سردرگمی و فلاکت در کشور بیگانه ۹۳

ابتلا به بیماری های گوناگون جنسی نظیر ایدز ۹۴

دو پی آمدهای خانوادگی قاچاق زنان ۹۵

سه پی آمدهای اجتماعی قاچاق زنان ۹۷

۹ . وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان ۹۹

تاریخچه وضع قوانین جهانی برای مبارزه با قاچاق زنان.. ۹۹

وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان در ایران ۱۰۳

۱۰ . راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان ۱۰۷

الف) راهکارهای حقوقی ۱۰۷

وضع قوانین مناسب ۱۰۷

عملیاتی کردن قوانین موجود و اجرای جدی آن ها ۱۰۷

جلب اعتماد قربانیان برای همکاری با دستگاه قضایی ۱۰۸

همکاری دولت ها با یکدیگر ۱۰۹

ب) راهکارهای فرهنگی ۱۰۹

نظارت اجتماعی ۱۰۹

نظارت غیررسمی ۱۱۰

عوامل نظارت اجتماعی غیر رسمی (جامعه پذیری) ۱۱۱

افزایش دانش و معرفت زنان... ۱۱۳

دادن آموزش های لازم به دختران دوره راهنمایی ۱۱۳

تلاش در بازپروری قربانیان قاچاق... ۱۱۳

ارائه آگاهی های لازم به مسئولان مربوطه ۱۱۴

ج) راهکارهای اقتصادی ۱۱۴

ایجاد فرصت های شغلی مناسب برای بانوان فاقد سرپرست ۱۱۴

در نظر گرفتن بودجه ای برای قربانیان ۱۱۵

بالا بردن هزینه های اجتماعی اقتصادی قاچاق زنان ۱۱۵

بخش سوم: همراه با برنامه سازان ۱۱۶

۱. نقد عملکرد رسانه در خصوص قاچاق زنان ۱۱۷

۲. پیشنهادی کلی ۱۱۹

۳. پیشنهادهای برنامه ای ۱۲۲

۴. معرفی مراکز و نهادهای مرتبط با موضوع ۱۲۷

۵. پرسش های کارشناسی ۱۲۸

الف) پرسش های حقوقی ۱۲۸

ب) پرسش های جامعه شناختی ۱۲۸

ج) پرسش های روان شناسی ۱۲۹

۶ . پرسش های مردمی ۱۳۰

سخن پایانی ۱۳۱

معرفی منابع در خصوص قاچاق زنان.. ۱۳۲

پیوست ها ۱۳۳

چند گزارش از قاچاق زنان برای استفاده در فیلم نامه نویسی ۱۳۳

الف) قضیه فریب خوردن دختری به نام فریبا ۱۳۳

ب) گزارش روزنامه اعتماد، ۲۹ تیر ۱۳۸۲ درباره دختر ۱۸ ساله ای به نام «مریم» ... ۱۳۵

ج) گزارش روزنامه انتخاب مورخ سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲ درباره دختری

به نام «ملیحه» ۱۳۶

د) گزارشی درباره یک زن قاچاق شده از اروپای شرقی ۱۳۸

کتاب نامه ۱۴۰

کتاب ها ۱۴۰

نشریات ۱۴۱

سایت های اینترنتی ۱۴۳

دیباچه

دیباچه

امروزه، قاچاق انسان پدیده شومی است که در گستره جهانی نمود یافته است. این پدیده زشت به منظور استفاده از نیروی کار در کارگاه های سخت، کار خانگی یا کشاورزی، خرید و فروش زنان برای روسپی گری و کلوپ ها و هرگونه بهره کشی ظالمانه و ستمگرانه از لحاظ جنسی و اقتصادی صورت می پذیرد.

در این میان، قاچاق زنان از دیرباز گریبانگیر جامعه بشری بوده است؛ به گونه ای که در صدر اسلام تلاش هایی برای مبارزه با این پدیده نامیمون انجام گرفته است. قرآن مجید در آیه سی و سوم سوره نور افراد را از این عمل نهی می کند. این امر نشان دهنده شیوع این عمل در آن دوران بوده است. اهتمام شارع مقدّس به این امر به اندازه ای است که پیامبر اسلام فروختن انسان آزاد را در زمره سه گناه کبیره ای می شمارد که خداوند آن را نخواهد آمرزید.(۱)

همچنین وقتی به امام صادق علیه السلام گفتند فردی زنی را ربوده و

۱- کلینی، اصول کافی، ج ۵ ، ص ۳۸۲.

فروخته است، امام علیه السلام حکم به قطع دست رباینده داد.(۱)

بنابراین، آموزه های دینی ما بیانگر مخالفت جدی با چنین پدیده شومی است، ولی با این نکوهش ها و مخالفت های جدی، متاسفانه این عمل شنیع هم اینک کم و بیش در گوشه و کنار ایران اسلامی دیده می شود و گروه هایی نیز در این ارتباط فعالند؛ گروهی از زنان قواد، بنام و فاسد می کوشند پس از صید دختران و زنان جوان آنان را به دلالان دیگر کشورها بفروشند. گروه فعال دیگر جوانان اوباش و شرور هستند که در قالب باندهای زیرزمینی به ربودن دختران جوان اقدام می کنند. همچنین نقش برخی دلالان که نقش واسطه ای را برای قاچاق دختران و زنان به کشورهای حاشیه خلیج دارند را نمی توان نادیده گرفت. از آنجا که پیکان حمله این قاچاقچیان به ترکیب جمعیتی جوان است و جوانان از سرمایه های اصلی هر مملکتی هستند. توجه به این امر ضروری می نماید.

پژوهشگر ارجمند جناب آقای رضا رمضان نرگسی با درک این وضعیت حساس با ارائه تعریفی از پدیده شوم قاچاق زنان، بررسی تاریخچه آن در ایران و جهان، و عوامل مؤثر در وقوع این جرم و پی آمدهای فردی، خانوادگی و اجتماعی این پدیده را بررسی کرده و در پایان، با ارائه پیشنهادات و راهکارهای اساسی در زمینه برخورد قانونی و فرهنگی با این معضل کوشیده است تا فرهنگ سازان رسانه اسلامی را هرچه بیشتر

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۵۱۴.

با این پدیده شوم آشنا کند و وظایف سنگین آنان را در زدودن این پدیده نامیمون یادآور شود. با امید به این که با هوشیاری و به کارگیری سیاست های تأثیرگذار در رسانه ملی، در آینده شاهد چنین پدیده های شومی در جامعه اسلامی نباشیم.

انّه ولیّ التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

پیش گفتار

پیش گفتار

با آن که بشـر به لحاظ مادی، روز به روز مسـیر رشد را می پیماید و بر پله های ترقی گام می نهد، ولی هم زمان با گام نهادن بر سکوی بلند فن آوری و بهره مند شدن از آخرین تکنولوژی، به لحاظ انسانیت، مسیر سقوط را می پیماید و روز به روز خلق و خوی شیطانی به خود می گیرد؛ به گونه ای که امروزه، فرشته عفت و اخلاق، از بسیاری از جوامع رخت بربسته است.

زن که در پشت پرده حیا مسـجود ملائکه آسـمان، شـریک بلامنازع زنـدگی، همدم و هم راز اولیاء اللّه ، تربیت کننده نوابغ و مردان بزرگ بـوده است، در معرض هجوم همه سویه جریـان هـای شـیطانی که جز به پول نمی اندیشـند، قرار گرفته و کرامت ذاتی اش زیر خروارها خاک مدفون شده است.

نخستین ثمره تمدن به اصـطلاح طلایی، فروپاشـی خانواده ها و برهم ریختن اساس ازدواج ها بود؛ به گونه ای که مقدس ترین روابط انسانی میان زن و مرد یکباره فروریخت و زن به صورت یک کالای مصرفی درآمد و عده ای توانستند همچون کالایی، هر نوع بدی و خیانت و بی حرمتی را نسبت به مقام وی روا دارند و او را پس از مصرف، به دور

اندازند؛ درست مانند کالایی که تاریخ مصرف آن گذشته باشد.

امروزه در برخی از جوامع برای این که بتوانند از وجود زن در راه هدف های شیطانی استفاده کنند، لازم بود زن را از آغوش گرم خانواده جدا سازند و برای دور کردن او از آرامش طبیعی خود با طرح موضوع های فریبنده ای هم چون آزادی، فیمینیسم (برابری زن و مرد در همه عرصه ها) و... او را فریب دهند تا بتوانند از او در مسیر هدف های پلید خود بهره گیرند. در زمانی که غوغای عدالت طلبی و حقوق بشر گوش جهانیان را پر کرده است، بشریت شاهد بدترین نوع برده داری در طول حیات خود، یعنی برده داری جنسی است. اگر در زمان های گذشته و به گفته غربی ها در دوران بربریت بشر زنی که عنوان برده به خود می گرفت، تنها صاحب آن حق تمتع داشت، ولی امروزه (یعنی به گفته غربی مآب ها در عصر طلایی تمدن بشریت) زنان به عنوان برده های جنسی خرید و فروش می شوند، بی آن که خودشان حق انتخابی داشته باشند. حتی گاه زنی چندین بار خرید و فروش می شود. دولت ها نیز با همه کوشش ها و اجرای طرح هایی برای مبارزه با این پدیده شوم، هنوز نتوانسته اند در جلوگیری از خرید و فروش زنان و کودکان توفیقی به دست آورند. تقریبا هیچ نقطه ای از جهان را نمی توان یافت که به نوعی از این پدیده و پی آمدهای شوم آن به دور باشد.

در این تحقیق کوشیده ایم تا جنبه های این عمل شیطانی را بررسی و علل و عوامل گرایش عده ای به این شغل کثیف را روشن کنیم. هم چنین با نمایاندن عوامل سقوط در دام این شیادان، در حد توان بر آگاهی

هم وطنـان عزیز دربـاره این پدیـده شوم بیفزاییم تـا در نهایت بتوانیم با ارائه راهکارهایی، قـدمی هرچنـد کوچک در جهت از میان برداشـتن آن برداریم. از آن جایی که این پدیده نوپاست و کمتر تحقیق علمی، به ویژه با دید جامعه شناسانه در این رابطه صورت گرفته است، انجام این تحقیق با مشکلات فراوانی همراه بود که امید می رود این تحقیق آغازی برای تحقیقات پربارتر و گسترده تر باشد.

ص: ۱۶

بخش اول: کلیات

اشاره

بخش اول: کلیات

زیر فصل ها

۱. بیان مسئله

۲. ضرورت بررسی موضوع قاچاق زنان

۳. تعریف مفهوم قاچاق زنان

۴. هدف از تحقیق درباره پدیده قاچاق زنان

۵. پرسش های اساسی

۶. پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان

۷. قاچاق زنان از جنبه های گوناگون

۸. روش تحقیق

ص: ۱۷

۱– بیان مسئله

۱. بیان مسئله

بـا آن که از آغـاز قرن ۱۹ م . در سـطحی گسترده سازمـان هـای سیاسـی جهان، به مبارزه علیه بردگی پرداختنـد، ولی بردگی دختران و زنان و خرید و فروش آنان به منظور خدمتکاری و واداشتن آنان به اعمال خلاف عفت هنوز ادامه دارد.(۱)

از ابتـدای دهه ۱۹۹۰ میلادی، به ویژه پس از فروپاشـی اتحـاد جمـاهیر شوروی و بلوک شـرق، موضوع قاچاق زنان در سـطح جهـانی ابعـاد گسترده ای یـافت. به گونه ای که امروزه در همه کشورهـای اروپایی، آمریکایی و ژاپن زن به صورت کالا و به منظور بهره برداری جنسـی، وارد این کشورهـا می شود. زنـان و دختران کشورهـای جهـان سوم، در بانـدهای تجارت زنان در کشورهای سـرمایه داری اسـتعماری، به دام می افتند و درست مانند یک کالا پس از مصرف دور انداخته می شوند. در آلمان ده هزار زن از کشورهای چک، لهسـتان و بلغارسـتان حضور دارنـد که خلاف میلشان در کلوپ ها و میخانه ها کار می کننـد. کیهان هوایی در

ص: ۱۸

۱– بهناز اشتری، قاچاق زنان و بردگی معاصر، تهران، اندیشه برتر، ۱۳۸۰، ص ۳۰.

شماره ۸۸۵ در سال ۱۳۶۹ در گزارشی تکان دهنده عنوان کرد که دست کم یک میلیون نفر کودک زیر پانزده سال در آسیای جنوب شرقی، از راه فحشا ارتزاق می کنند.(۱) براساس برآوردهای کمیسیون اروپا، سالانه ۵۰۰ هزار زن و کودک به اروپای غربی قاچاق می شوند.(۲)

در کشور ما نیز در سال های اخیر اخبار ناگواری از قاچاق دختران ایرانی به کشورهای پاکستان و کشورهای حاشیه خلیج فارس گزارش می شود. از جمله روزنامه مشرق چاپ بلوچستان پاکستان (۳ آبان ۸۱)، در کراچی، نوشت:

ماهانه ۴۵ دختر کم سن ایرانی به پاکستان قاچاق می شوند. از این دختران برای فساد اخلاقی استفاده می شود. آنان در کراچی به فروش می رسند. در قاچاق این دختران، گروه بزرگی دست دارند. آن ها پس از اغفال دختران ایرانی، آنان را به فروش می رسانند. اکنون خرید و فروش دختران ایرانی در کراچی به اوج خود رسیده است.(۳)

در کشورهای حاشیه خلیج فارس، هنگامی که خانواده ای در پی یافتن زن پیش خدمتی است یا مردی زن صیغه ای و غیر عرب می خواهد، به آدم هایی که در برآوردن این نیازها شناخته شده اند، رجوع می کنند.

۱- ایرج تبریزی، تجارت شیطانی، تهران، سازمان انتشارات کیهان، ۱۳۷۹، ص ۷۰.

۲- محمد رضا عزیزی، روزنامه جام جم، ۳۰/۱۱/۱۳۸۱.

۳- بر گرفته شده از سایت http://www.etteleaat.net/Balochestan.htm نمونه دیگر: ۲ زن ومرد بلوچ که با شکار دختران جوان، آنان را در نقشه ماهرانه ای به خانه فساد پاکستان قاچاق می کردند، در ردیابی پلیس خراسان دستگیر شدند روزنامه ایران ۲/۶/۱۳۸۱.

آنان نخست مبلغی به عنوان پیش پرداخت می گیرند و پس از یک هفته آن چه را سفارش دهندگان خواسته اند به آنان تحویل می دهند.

بنابر گزارش شبکه خبری قسط مورخ ۸/۵/۱۳۸۲، چهار باند فساد و قاچاق دختران و زنان به خارج از کشور شناسایی و به دستور دادستان تهران اعضای این باندها دستگیر و بازداشت شدند. روابط عمومی دادسرای عمومی و انقلاب تهران با صدور اطلاعیه ای اعلام کرد: شبکه های فوق در قالب آژانس های مسافرتی فعالیت داشتند و عمدتا دختران ایرانی را که بین ۱۴ تا ۱۶ سال بودند به کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس، ترکیه، پاکستان و کشورهای اروپایی انتقال می دادند.(۱) قاچاق زنان در حال حاضر اگر رونق بیشتری از مواد مخدر و اسلحه نداشته باشد، کم رونق تر از آن نیست.(۲)

۲- ضرورت بررسی موضوع قاچاق زنان

۲. ضرورت بررسی موضوع قاچاق زنان

با توجه به آنچه گذشت اهمیت و ضرورت تحقیق در این موضوع، روشن است و نیازی به شرح نیست؛ زیرا امروزه موضوع قاچاق زنان، به صورت یک مشکل جهانی درآمده و تلاش دولت ها و سازمان های بشر دوستانه در رفع آن و موفق نشدن آنان در این کار، نشان دهنده عمق فاجعه است. روشن است که زنان به عنوان نیمی از نیروی کار در هر

۱- به نقل از سایت قسط مورخ چهارشنبه ۱۲ شهریور ۱۳۸۲ به آدرس http://ghest.com/news- view. asp? news-id= ۱۹۸۱.

۲- جام جم، ۳۰/۱۱/۱۳۸۱.

جامعه ای نقش محوری دارنـد. به ویژه با توجه به اهـداف بلنـد انسانی در انقلاب اسـلامی ایران مشاهـده موارد انـدک قاچاق زنان و دختران ایرانی قابل تحمل نیست؛ زیرا این معضل می توانـد پی آمـدهای بی شـمار دیگری به همراه داشـته باشد و خود سرآغازی برای جرم های دیگر اجتماعی باشد. بنابراین، ضـرورت دارد که پیش از هر اقدامی، با دید کارشناسانه موضوع را به صورت علمی بررسـی کنیم تـا روش درست برخورد بـا این مشـکل مشـخص شود و بهـترین نـتیجه به دست آیـد. چه بسـا اگر تحقیق کارشناسانه صورت نگیرد، نیروها و امکانات صرف شده، به هدر رود.

۳– تعریف مفهوم قاچاق زنان

۳. تعریف مفهوم قاچاق زنان

قاچاق (انسان) پدیده ای بسـیار گسترده است که در سطح جهان با انگیزه های گوناگونی از جمله کار در کارگاه ها به منظور کارهـای سـخت و دشوار، هم چنین برای کـار خـانگی یـا کشـاورزی، ازدواج هـای اجبـاری یـا فریب انگیز به صورت پستی و سفارشـی و خریـد و فروش زنان برای روسپی خانه ها و کلوپ های رقص برهنه(۱) صورت می گیرد. گروهی قاچـاق زنان را در داخل مجموعه قاچاق انسانتعریف کرده اند، ولی تعریف مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۱۹۹۴ چنین است:

حرکت دادن غیر قـانونی و مخفیـانه اشـخاص در عرض مرزهای ملی، عمـدتا از کشورهای در حال توسـعه و کشورهای دارای اقتصاد در حال

ص: ۲۱

۱- Implications for organizaton for secarity and cooperation in Europe; قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۱۸ و ۱۹.

گذار، با هدف نهایی واداشتن زنان و دختران به وضعیت بهره کشانه و ستمگرانه از لحاظ جنسی و اقتصادی به منظور سود به کار گیرندگان قاچاقچیان و سندیکاهای جنایت کار و نیز دیگر فعالیت های مرتبط با قاچاق هم چون کار خانگی اجباری، ازدواج دروغین، استخدام مخفیانه و فرزند خواندگی دروغین.(۱)

سازمان غیر دولتی ائتلاف جهانی علیه قاچاق زنان نیز قاچاق زنان را چنین تعریف می کند:

همه اعمال متضمن به کارگیری و یا حمل و نقل یک زن در درون و در عرض مرزهای ملی، برای کار یا خدمات به وسیله خشونت یا تهدید به خشونت، سوء استفاده از اقتدار یا موقعیت مسلط، [همانند سوء استفاده ریاست اداره از منشی خود] اسارت وام، [اطاعت از قاچاقچیان به خاطر بدهی] فریب یا دیگر اشکال تحمیل.(۲)

در پروتکل پیش گیری، سرکوب و مجازات قاچاق اشخاص به ویژه زنان و کودکان مصوب سال ۲۰۰۰ در ماده سوم، قاچاق زنان بدین صورت تعریف شده است:

استخدام، انتقال، حمل و نقل، پناه دادن یا دریافت اشخاص به وسیله تهدید یا به کارگیری زور یا دیگر اشکال تحمیل، آدم ربایی، تقلب، فریب، سوء استفاده از قدرت یا موقعیت آسیب پذیری [قربانی]، دادن یا دریافت پرداخت ها یا منافع جهت کسب رضایت فردی که بر شخص دیگری کنترل دارد، به منظور بهره کشی جنسی، کار یا خدمات

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر و Trafficking in women and children: Mekong sub _ Region P.Z
۲- Trafficking in women and children: Mekong sub Reyion op cit p ۳.

اجباری، بردگی یا رویه های مشابه بردگی، بیگاری یا برداشتن اندام های بدن... .

هم چنین رضایت قربانی قاچاق اشخاص برای بهره کشی هیچ مناسبت و اهمیتی ندارد. در این تعریف چنین استدلال شده که قاچاق نباید بر حسب تحمیل یا نبود رضایت تعریف شود. به ویژه در چارچوب صنعت سکس قید رضایت هیچ اهمیتی ندارد؛ زیرا کار جنسی اصولاً بهره کشانه است. بنابراین، رضایت یا کنترل زن بر وضعیت خودش هیچ اهمیتی ندارد.(۱)

از آن جایی که در این تعریف (پروتکل پیشگیری، سرکوب و مجازات قاچاق اشخاص) رضایت قربانی قاچاق اهمیتی ندارد، تعریفی کامل تر به نظر می رسد؛ زیرا این تعریف روشن می کند که تمامی افراد ربوده شده، مجذوب قول های دورغین قاچاقچیان برای داشتن شغل های بهتر نمی شوند، بلکه برخی اشخاص از روی تمایل نزد قاچاقچیان می روند و به پیشنهاد آنان پاسخ مثبت می دهند، ولی چندی بعد پس از آن که خود را در دام آنان گرفتار می بینند و در شرایط سختی قرار می گیرند، از تصمیم خود پشیمان می شوند. قاچاقچی زنان به کسی اطلاق می شود که از راه اعمال زور، باج خواهی، فریبکاری یا به شیوه های دیگر به بهره برداری جنسی یا گونه های دیگری از استثمار زنان و دختران همانند کار اجباری، برداشتن اندام و... دست می زند.

ص: ۲۳

---

۱ - Trafficking in Human Being; Implications for the Organizatien for Security and Cooperation in Earope. op citp.۴قاچاق زنان و بردگی معاصر و

۴– هدف از تحقیق درباره پدیده قاچاق زنان

۴. هدف از تحقیق درباره پدیده قاچاق زنان

در حالی که هر روز دامنه فعالیت باندهای قاچاق زنان از کشور ایران به کشورهای همسایه گسترش چشم گیری می یابد، هیچ عمل پیش گیرانه جدی یا مبارزه فرهنگی گسترده ای در مقابله با این عمل پلید صورت نگرفته است. از سویی وظیفه هر انسان غیرتمندی است که در حد توان خود با این ناهنجاری اجتماعی به مقابله برخیزد. بنابراین، می توان گفت هدف اساسی از تحقیق درباره این موضوع در مرحله نخست شناخت درست این پدیده شوم است تا بدانیم با چه چیزی و چگونه باید مبارزه کرد. از سوی دیگر لازم است بدانیم قربانیان قاچاق و عاملان آن بیشتر از کدام قشر جامعه هستند. سوم این که عوامل مؤثر بر گسترش قاچاق زنان شناسایی شوند تا در برنامه ریزی بتوان آنان را در نظر گرفت.

۵– پرسش های اساسی

۵. پرسش های اساسی

پرسش های اساسی این تحقیق چنین است:

۱. وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن به لحاظ سن، طبقه اجتماعی، سطح تحصیلات و خانواده.

۲. چگونگی قاچاق زنان.

۳. علل قاچاق زنان به لحاظ قاچاقچیان و به لحاظ قاچاق شونده.

۴. قاچاق زنان چه پی آمدهایی برای قربانیان قاچاق، خانواده آنان و اجتماع در بر دارد؟

۵. روش های حقوقی، فرهنگی و اقتصادی برای مبارزه با پدیده قاچاق کدامند؟

۶- پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان

۶. پیشینه تحقیق درباره قاچاق زنان

درباره قاچاق زنان جز کتاب قاچاق زنان و بردگی معاصر نوشته خانم بهناز اشتری، هیچ کتابی نوشته نشده است. ایشان هم در مقدمه کتاب خود به این نکته اشاره کرده است و یکی از مشکلات خود را نبود منابع مورد نیاز می داند. این کتاب با رویکرد حقوقی نوشته شده و تقریباً نیمی از کتاب به مباحث حقوقی و وضع قوانین بین المللی ویژه قاچاق زنان یا مربوط به قاچاق زنان اختصاص دارد.

بنابراین، تا کنون هیچ کتابی که به جنبه های اجتماعی و جامعه شناختی قاچاق زنان پرداخته باشد تدوین نشده است. این نخستین گام است که در این باره برداشته می شود.

۷- قاچاق زنان از جنبه های گوناگون

۷. قاچاق زنان از جنبه های گوناگون

قاچاق زنان از جنبه های زیر قابل بحث است:

الف) آسیب اجتماعی

به لحاظ زمینه های آسیب اجتماعی و هم چنین گسست های اجتماعی، فاصله نسل ها و... که زمینه را برای کارهای خلاف از جمله قاچاق زنان آماده می کند.

ب) جنبه فرهنگی

نارسایی میان ساخت اجتماعی و فرهنگ، مانند نارسایی میان

هدف های اجتماعی و ابزار رسیدن به آن هدف ها، آگاه نبودن از شگردهای قاچاقچیان، هم چنین با ارزش شدن ثروت های نامشروع و بادآورده و ورود ارزش های غربی و عادی شدن روابط محرم و نامحرم و تأثیر این عوامل در رشد قاچاق زنان قابل بررسی است.

ج) جنبه اقتصادی

از آن جا که قاچاق زنان پس از مواد مخدر، سودآورترین تجارت نامشروع جهانی است، بنابراین، از این جنبه میدان برای مطالعه و بررسی بسیار گسترده است.

د) جنبه خانوادگی

افراد از هر خانواده ای قاچاق نمی شوند، بلکه هم قاچاقچیان و هم قربانیان زمینه های خانوادگی ویژه ای دارند.

ه) جنبه شخصیتی

همان گونه که در این نوشتار بحث خواهد شد، دختران فراری و زنانی که تن به فحشا می دهند، شخصیت هایی ویژه و قابل بحث دارند.

و) جنبه حقوقی

اگر قوانین محکم برای جلوگیری و مجازات این تجارت پلید وضع گردد و با شدت و دقت اجرا شود، بی شک از حجم این عمل کاسته خواهد شد.

۸- روش تحقیق

۸. روش تحقیق

یکی از عناصر مهم دخیل در انتخاب نوع روش تحقیق، ماهیت

موضوع پژوهش است.(۱) بـا توجه به موضوع پژوهش و ماهیت آن، مـدل مطالعه و تحقیق در این نوشـتار از نوع توصـیفی(۲) است. هرچند تبیین هایی نیز در برخی موارد ارائهمی شود.

هدف از انجام تحقیق توصیفی، توصیف عینی، واقعی و منظم ویژگی های یک موقعیت یا یک موضوع است.(۳)

در این پژوهش از روش های میدانی و پرسـش نامه ای به لحاظ نوع و محتوای مباحث اسـتفاده نشده و از روش پژوهش کتاب خـانه ای (اسـنادی) بهره گرفته شـده است. هم چنین به دلیل ماهیت ویژه این تحقیق، از منابع ژورنالیستی هم چون روزنامه ها، مجلات و سایت های اینترنتی بسیار بهره برده ایم و کوشیده ایم از تازه ترین اطلاعات استفاده کنیم.

۱- عزت اللّه نـادری، روش هـای تحقیق و چگونگی ارزشـیابی آن در علوم انسـانی، چـاپ سـیزدهم، تهران، دفـتر تحقیقـات و انتشارات بدر، ۱۳۷۶، ص ۶۳ .

۲- Descriptive Research.

۳- همان، ص ۷۲.

بخش دوم: بررسی ابعاد قاچاق زنان

اشاره

بخش دوم: بررسی ابعاد قاچاق زنان

زیر فصل ها

۱. قاچاق زنان در متون دینی اسلام

۲. تاریخچه قاچاق زنان

۳. بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران

۴. چگونگی قاچاق زنان ایرانی

۵. علل مشترک قاچاق زنان

۶. علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان

۸. پی آمدهای فردی قاچاق زنان

۹. وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان

۱۰. راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان

۱– قاچاق زنان در متون دینی اسلام

۱. قاچاق زنان در متون دینی اسلام

موضوع قاچاق زنان بنا بر تعریف گفته شده و به صورت امروزی، از موضوع هایی است که در قرن کنونی مطرح شده است، ولی مسئله خرید و فروش انسان به ویژه زنان از مسائلی است که از دیرباز گریبان گیر جامعه بشری بوده است. هرچند موقعیت ویژه دوران آغازین اسلام اجازه نمی داد که دین اسلام برده داری را به طور کلی منع کند (هرچند به صورت غیر مستقیم با آن مبارزه می کرد و به شیوه های گوناگون راه را برای آزادسازی بردگان هموار می کرد)، ولی با خرید و فروش انسان هایی که برچسب بردگی بر آن ها نخورده بود، به شدت مبارزه می کرد. برهمین اساس، یکی از مباحث فقهی در احکام بیع و مکاسب محرمه، خرید و فروش انسان آزاد است که همه فقها حکم به حرمت آن داده اند. به عنوان نمونه علامه حلی(۱)، شهید اول(۲)، شهید ثانی(۳)، مقدس اردبیلی(۴)، ملاّـ محمد باقر سبزواری(۵)، شیخ یوسف بحرانی(۶)، وحید بهبهانی(۷)، شیخ محمد حسن

۱- تذکره الفقهاء، ج ۱، ص ۴۶۵ و ج ۱۰ ص ۴۱؛ ارشاد الأذهان ج ۱، ص ۳۶۱؛ تحریر الاحکام، ج ۱ _ صص ۱۶۱ _ ۱۶۴ و ج ۲، صص ۲۶۱ _ ۲۷۹.

۲- الدروس ج ۳ ص ۱۷۵، اللمعه الدمشقیه، ص ۹۴.

۳- شرح اللمعه، ج ۳، صص ۴۱۸ _ ۲۴۶، مسالك الافهام، ج ۱۶۷۳.

۴- مجمع الفائده، ج ۸، صص ۱۶۷ _ ۲۶۱.

۵- کفایه الاحکام، ناشر: مدرسه مهدوی، اصفهان، ص ۸۹.

۶- الحدائق الناضره، ج ۱۸، جامعه مدرسین، قم، ص ۴۳۲.

۷- حاشیه مجمع الفائده و البرهان، تحقیق و انتشار مؤسسه علامه مجدد وحید بهبهانی، چاپ اول، ۱۴۱۴ ه . ق، قم، ص ۱۰۱.

نجفی (صاحب جواهر)[(۱)]، آیت اللّه محمد حسین اصفهانی[(۲)]، آیت اللّه سید محسن حکیم[(۳)]، آیت اللّه سید احمد خوانساری[(۴)]، آیت اللّه سید ابوالقاسم خویی[(۵)]، آیت اللّه محمد رضا موسوی گلپایگانی[(۶)] و بسیاری دیگر از علمای شیعه و سنی حکم به حرمت آن داده اند و حتی بسیاری آن را از گناهان کبیره شمرده اند.[(۷)] شیوه بیان حدیث های وارده در این زمینه بسیار تند است. برای نمونه، امام صادق علیه السلام درباره کسی که زنی را ربوده و فروخته بود، حکم

۱- جواهر الکلام، ج ۲۲، ص ۳۴۳.

۲- حاشیه المکاسب، ج ۳، تحقیق عباس آل سباع، قم، دار المصطفی لاحیای التراث، ۱۴۱۸ ه . ق، ص ۳۸۶.

۳- نهج الفقاهه، صص ۳۲۰ _ ۳۲۶.

۴- جامع المدارک، ج ۷، ص ۱۴۷.

۵- مصباح الفقاهه، ج ۶، ص ۱۱۱ و ج ۴، ص ۱۲۵؛ مبانی تکلمه المنهاج، ج ۱، ص ۳۱۷.

۶- تقریرات الحدود و التعزیرات، ج ۱، ص ۳۸۱.

۷- شمس الدین سرخسی، المبسوط، ج ۸، بیروت، دارالمعرفه، ۱۴۰۶ ه . ق، ص ۱۲۷.

به قطع دست رباینده دادند.(۱) یا در حدیثی دیگر، امام صادق علیه السلام درباره کسی که زن خودش را فروخته بود، حکم به قطع دست فروشنده دادند.(۲) چنین حکمی از امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام نیز درباره مردی که شخص آزادی را فروخته بود جاری شده است.(۳)

این مسئله نزد شارع مقدس بسیار اهمیت دارد. تا آن جا که پیامبر فروختن انسان آزاد را از جمله گناهان کبیره ای برمی شمرد که خداوند هرگز آن را نخواهد آمرزید.(۴)

حتی میرزای نوری در مستدرک الوسائل، در حدیثی از پیامبر نقل می کند که:

«فروشنده انسان آزاد توبه ندارد و توبه او پذیرفتنی نیست؛ مگر این که آن شخص فروخته شده را برگرداند تا توبه او قبول گردد.»(۵) در حدیثی دیگر، رسول گرامی اسلام خود را در قیامت دشمن کسی معرفی می کند که دست به فروش انسان بزند.(۶)

۱- شیخ صدوق، من لایحضره الفقیه ج ۴ ص ۶۹؛ الشیخ الطوسی، تهذیب الاحکام، ج ۱۰، ص ۱۱۳؛ حر عاملی، وسائل الشیعه آل البیت، ج ۲۸ ـ، ص ۲۸۳، وسائل الشیعه (الاسلامیه) ج ۱۸، ص ۵۱۴، متن حدیث چنین است: سفیان ثوری نقل می کند از امام جعفر صادق علیه السلام درباره مردی که زن را بدزدد و سپس او را بفروشد، پرسیدم امام فرمود: بر این مرد چهار حد باید جاری شود: اولش این که باید دستش قطع شود...

۲- شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، ج ۱۰، چاپ چهارم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵، ص ۲۴.

۳- حر عاملی، وسائل الشیعه الاسلامیه، ج ۱۸، ص ۵۱۴.

۴- شیخ کلینی، کافی ـ ج ۵، ص ۳۸۲؛ قال رسول اللّه صلی الله علیه و آله: «ان اللّه یغفر کل ذنب یوم القیامه الا مهر امراه و من اغتصب أجیرا أجره و من باع حرا؛ همانا خداوند هرگناهی را در روز قیامت می آمرزد، مگر سه کس را اول کسی که مهر زنش را ندهد و کسی که مزد اجیر را غصب نماید و کسی که شخص آزادی را بفروشد.

۵- میرزای نوری طبرسی، مستدرک الوسائل، ج ۱۳، مؤسسه آل البیت لاحیا التراث، چاپ دوم، ۱۴۰۸، ه . ق، ص ۳۷۸، متن حدیث چنین است: قال رسول اللّه صلی الله علیه و آله: «لا توبه لمن باع حرا حتی یرده؛ برای کسی که فرد آزادی را بفروشد توبه ای نیست، مگر این که فرد آزاد را برگرداند».

۶- مستدرک الوسائل، ج ۴۱، ص ۳۱، متن حدیث چنین است: «عوالی اللالی: عن ابن عمر: ابن النبی صلی اللّه علیه و آله، قال: «ثلاثه انا خصیصهم یوم القیامه رجل باع حرا فاکل ثمنه...؛ رسول اللّه فرمود: سه گروهند که من در روز قیامت دشمن آنان خواهم بود. مردی که شخص آزادی را بفروشد و پولش را مصرف کند...»؛ محمد عبدالرؤف المناوی، فیض القدیر شرح الجامع الصغیر، ج ۳، ص ۴۱۶. نیز حدیثی مشابه این را نقل می کند: متن حدیث منقول ایشان چنین است: «ثلاثه انا خصمهم یوم القیامه و من کنت خصمه خصمته رجل اعطی بی ثم غدر و رجل باع حرا فاکل ثمنه و رجل استأجرا أجیرا فاستوفی منه و لم یوفه؛ سه دسته اند که من در روز قیامت دشمن ایشان خواهم بود و من با هرکه دشمن باشم دشمنی خواهم نمود، مردی که

عهد بشکند و مردی که شخص آزادی را بفروشد و کسی که مزد اجیر را پس از عمل اجیر به او ندهد».

بایـد دانست که این حـدیث ها همه گونه خریـد و فروش انسان، از جمله خرید و فروش زنان و دختران به هر انگیزه و برای هر عملی را شامل می شود.

در این جا توجه به دو نکته اهمیت دارد:

نکته اول ــ براساـس فتواهـای علما و فرمایش امام صادق علیه السـلام، رضایت و اجازه قربانی نه تنها از قبـح عمل نمی کاهـد، بلکه بر زشـتی عمـل می افزایـد و او نیز در صـورت رضـایت بایـد مجـازات شود و در صورت اجبـار بایـد به او کمـک کرد تا خلاصی یابد.(1) بنابراین، نکته ای که اسـلام بر آن تاکید می کند آن است که باید میان زنی که خودش سبب گرفتاری خود شده و زنی که مجبور شده است فرق گذاشت.

نکتـه دوم ــ در این مسـئله مسـلمان بـودن شـرط نیست، بلکه فروختن زن کـافری که برده نیست نیز حرام است. شـهید اول در کتاب دروس و شـهید ثانی(2) خریـد و فروش کـافر حربی (تـا زمـانی که به اسارت مسـلمانان درنیامـده است) را نیز حرام می داند. شهید اول می نویسد: «خرید و

۱- یعقوب کلینی، الکافی، ج ۷، ص ۲۲۹.

۲- شهید ثانی، مسالک الافهام، ج ۳، مؤسسه معارف اسلامی، قم، ۱۴۱۴ ه . ق، ص ۱۶۷.

فروش شخص آزاد حرام است و اجازه قربانی موجب جواز نیست؛ هرچند کافر حربی باشد.» بنابراین، اصل آزادی افراد، از حقوق اولیه انسان هاست که باید محترم شمرده شود.(۱)

نتیجه ای که از مطالب به دست می آید این است که در روزگاری که جهان غرب در جهل و ستمگری دست و پا می زد و هیچ گونه حقوقی برای انسان ها قائل نبود، دین اسلام به این مسائل توجه داشت و فرمان های لازم را نیز صادر کرده بود. در واقع، بسیاری از مباحثی که امروزه با عنوان حقوق بشر مطرح می شود، در آموزش های پیامبران ریشه دارد که در جای مناسب باید به آن ها پرداخته شود.

۲- تاریخچه قاچاق زنان

۲. تاریخچه قاچاق زنان

پیشینه خرید و فروش زنان برای فحشاء، به دوران پیش از اسلام بازمی گردد که بخشی از خرید و فروش بردگان به شمار می رفت. به این صورت که کنیزانی را فقط به این منظور می خریدند. قرآن، در آیه ۳۳ سوره نور،(۲) این عمل را نهی کرده است. نهی قرآن بر شیوع این عمل در آن زمان دلالت دارد.

پیش از جنگ جهانی دوم، تجارت انسان ها با عنوان خرید و فروش زنان سفید پوست شناخته شده بود. در آن تجارت، زنان سفید پوست اروپایی

۱- الشهید الاول، الدروس، ج ۳، ص ۱۷۵.

۲- «و لا تکرهوا فتیاتکم علی البغاء إن أردن تحصنا لتبتغوا عرض الحیاه الدنیا و من یکرههن فان الله من بعد اکراههن غفور رحیم؛ کنیزان خود را که می خواهند عفیف بمانند برای به دست آوردن مال دنیا به خود فروشی مجبور نکنید. هرکس آنان را به زنا مجبور کند، خداوند برای آنان که به اکراه وادار شده اند آمرزنده مهربان است».

به ویژه زنان فرانسوی به وسیله قوّادان به روسپی خانه های آمریکای جنوبی هدایت می شدند.(۱)

در کشور ایران نیز نخستین گزارش قاچاق زنان مربوط به سال ۱۳۴۰ است که مأموران مرزی ایران، مرد عربی را که قصد خروج از ایران داشت، در نقطه ای ممنوعه دستگیر کردند. یازده زن و دختر جوان ایرانی نیز به همراه این مرد بودند که پس از تحقیق معلوم شد آنان را از نقاط گوناگون کشور جمع آوری کرده و می خواهد برای فروش در برخی کشورهای عربی، از ایران خارج کند.(۲) هم چنین گزارش های دیگری از فروش دختران به وسیله پدر خانواده در سال های ۱۳۴۳ از سوی آقای منصور راستین به ثبت رسیده است.(۳)

باید گفت این روند تا به امروز ادامه داشته و هم چنان ادامه دارد و در سال های اخیر نیز بر اثر عواملی که در ادامه این مقاله به آن ها اشاره خواهد شد، گسترش زیادی یافته است. اکنون به چند نمونه از آن اشاره می کنیم:

روزنامه ایران در تاریخ ۲۴/۱۱/۱۳۷۹ از کشف یک شبکه گسترده قاچاق زنان و دختران خبر داد که در آن، تعدادی از زنان قواد، دختران و زنان جوانی را که خانواده هایشان مشکل مالی داشتند، شناسایی

ص: ۳۴

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۵۴.
۲- بوسار، بزه کاری بین المللی، ترجمه نگار رخشانی، تهران، کتابخانه گنج دانش، ۱۳۷۵، ص ۱۶.
۳- منصور راستین، از بردگی تا آزادی، تهران، کتابخانه ابن سینا، ۱۳۴۵، صص ۱۸۴ _ ۲۷۸.

می کردند و پس از فریب دادن آنان با گذرنامه و روادید به مدت سه هفته آنان را به شکل قانونی به دبی می فرستادند تا در آن جا از آن دختران برای هدف های شومشان استفاده کنند.

در سال های اخیر نیز این پدیده رواج بیشتری یافت. به گونه ای که روزنامه ایران گزارش می دهد:

«۲۰ زن و مرد بلوچ که با شکار دختران جوان، آنان را با نقشه ماهرانه ای به خانه های فساد پاکستان قاچاق می کردند در ردیابی های فوق تخصصی پلیس خراسان دستگیر شدند».(۱)

سایت زنان ایران هم خبر می دهد که «ماهانه ۴۵ دختر ایرانی در کراچی به فروش می رسند.»(۲) یا در خبر دیگر می خوانیم «یک دختر فراری پرده از قاچاق دختران جوان به کشورهای عربی برداشت.»(۳) خبرگزاری فرانسه به نقل از روزنامه ایران گزارش داد «۲۰ دختر جوان ایرانی که توسط یک باند خرید و فروش زنان به پاکستان فرستاده و مجبور به خودفروشی شده بودند، توسط مقامات پلیس ایران، به کشور بازگردانیده شده اند و در حال حاضر در شرایط روحی و جسمی ناگواری به سر می برند».(۴)

به گزارش روزنامه ایران، در نیمه دوم سال گذشته (۱۳۸۱) به مقامات

۱- روزنامه ایران، ۲/۶/۱۳۸۱.

۲- برگرفته از سایت www.womeniniran.com

۳- روزنامه مردم سالاری، ۲۶/۱۱/۱۳۸۱.

۴- برگرفته از سایت http://www.poorandokht.com/news/nf۲۰.htm.

قضایی اطلاع داده شد که: «اعضای یک شبکه مخوف، دختران کم سن و سال ایرانی را از شهرهای اهواز، شیراز، ورامین، کرج و تهران به کشورهای عربی از جمله دبی می برند و آن ها را به شیخ نشین ها می فروختند».(۱)

۳- بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران

اشاره

۳. بررسی وضعیت قاچاقچیان و قربانیان آن در ایران

زیر فصل ها

وضعیت قاچاقچیان

وضعیت قربانیان

وضعیت قاچاقچیان

براساس اطلاعات به دست آمده، قاچاقچیان را به سه گروه تقسیم می کنند.

الف) زنان قواد، بد نام و فاسدی که می کوشند تا با فریب دادن دختران و زنان جوان آنان را به دام خود بکشانند(۲) یا با شکار دختران فراری و سرگردان، آنان را با واسطه هایی به کشورهای دیگر بفروشند.(۳)

ب) جوانان اوباش و شرور که در قالب باندهای زیرزمینی دختران را می ربایند (عموما دختران سرگردان و زنان خیابانی) و پس از آزار و اذیت جسمی و روحی، آنان را به وسیله مراکز فحشا یا قاچاق، به

۱- برگرفته از: سایت bbc.co.uc/persian۲.htm.

۲- روزنامه ایران شماره ۱۷۴۱ به تاریخ ۲۴/۱۱/۱۳۷۹.

۳- روزنامه خراسان ۱۵/۴/۸۱ متن گزارش چنین است: (به گزارش ایسنا، ماموران مرکز اجرایی امر به معروف و نهی از منکر سپاه ناحیه سیدالشهدا دختر ۱۹ ساله ای را در پارک ملت دستگیر کردند... پری پس از آن که تحت بازجویی قرار گرفت اعلام کرد که ۸ سال پیش، به وسیله زنی ربوده شده است... . او تعدادی زن و مرد را برای مراقبت از ما استخدام کرده بود... پس از مدتی متوجه شدم که او تا سن ۱۸ سالگی از ما نگهداری و پس از آن دختران به به پیرمردهای متمول می فروشد و آنان نیز دختران را برای سوء استفاده به کشورهای قطر، کویت و دبی و... قاچاق می کردند).

کشورهای همسایه می فروشند.(۱)

این گونه جوانـان، بیشتر در پی دختران بی پناهی هسـتند که به هر علت از خانه فرار کرده انـد. برای نمونه، به گزارش روزنامه اعتماد، (۲۹ تیر ۸۲) دختر ۱۸ سـاله ای به نـام مریم که یـک ماه پیش، از خانه فرار کرده و در دام این بانـد فساد افتاده بود، به بازپرس توکلی گفت: «... از خانه فرار کردم تا به خانه اش بروم. یک روز تا شب در خیابان ها سـرگردان بودم، ولی نتوانسـتم خانه مورد نظر را پیـدا کنم. وقتی خسـته و ناامیـد در پارک نشسـته بودم با پسـری آشـنا شـدم. او خودش را علی معرفی کرد و گفت: شب را می توانی در خانه ما بگـذرانی. بعـد گفت ساعت ۹ شب، جلوی یـک ساختمـان نیمه کاره منتظرم باش می آیم دنبالت. سـر ساعت با یک موتور سیکلت همراه با یک پسر دیگر به آن جا آمد و مرا سوار کردند و به خانه ای بردندکه چهار پنج جوان دیگر آن جا بودند...».(۲)

ج) پیرمردهـای ثروتمنـدی که عموما نقش خریـدار را ایفا می کننـد و دختران قاچاق شـده را برای سوء اسـتفاده به کشورهای قطر، کویت، دبی و... قاچاق می کنند(۳) که بسیاری از آنان از شیوخ پولدار عرب هستند.(۴)

لازم به یادآوری است که در بیشتر موارد این سه دسته (زنان قواد و جوانان شیاد و تجار) در این کار با هم همکاری می کنند. بر همین

۱- روزنامه ایران، ۲/۶/۱۳۸۱.

۲- روزنامه اعتماد ، ۲۹ تیر ۱۳۸۲.

۳- روزنامه خراسان، ۱۵/۴/۱۳۸۱.

۴- ماهنامه زنان، شماره ۹۹، اردیبهشت ۱۳۸۲.

اساس، می بینیم که یک زوج تبهکار در مدت ۹ سال توانسته بودند ۱۵۰ دختر و زن جوان را از کشور خارج کرده و به فروش برسانند.(۱)

وضعیت قربانیان

سن قربانیان قاچاق

سن قربانیـان قاچـاق، معمولاً از ۱۴ تا ۲۵ سال است(۲)که این سن کم، میزان آسـیب پـذیری کودکـان دختـر را در برابر جرم قاچاق و اهمیت برخورد سریع و وسیع با این پدیده را نشان می دهد.

طبقه اجتماعی

بسـیاری معتقدند که کشـمکش های درون خانواده، اعتیاد والدین، طلاق، مسکن نابهنجار و مناطق پر جمعیت حاشیه شهرهای بزرگ، سـبب می شود تا تعـدادی از دختران شـرایط نامساعد خویش را ترک کنند و به درون جامعه بیایند.(۳) گروهی نیز بر این باورنـد که اینان به سـبب فقر خانواده مجبور می شونـد تن به این امر ننگین بدهند(۴) و حتی گاهی پـدر خانواده از شدت فقر، مجبور به فروش دخـتران خود می شود،(۵) ولی بر عکس این موارد هم دیـده شـده و آن زمانی است که دختران خانواده هـای مرفه به این امر روی می آورنـد. چنـان چه جانشـین معـاون ناجـا می گویـد: بنـا بر تحقیقات این نیرو، ۸۰ درصد دختران فراری در سنین بالا، به

۱- روزنامه ایران، ۲/۶/۱۳۸۱.

۲- کیهان، ۲۱/۷/۱۳۸۱ و روزنامه اطلاعات، ۲۷/۱۵/۱۳۸۱ و همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

۳- فرشته بخشی زاده، روزنامه جوان، ۲۶ / ۶ / ۱۳۸۱.

۴- کریستین ساینس مانیتور، روزنامه همشهری، ۷/۸/۱۳۸۱.

۵- اشتری، پیشین، ص ۵۵.

خانواده های مرفه و متوسط بالای جامعه تعلق دارند»(۱).

سطح تحصیلات قربانیان

اغلب قربانیان قاچاق در کشور ما یا از قشرهای بسیار فقیر یا دختران فراری هستند. ازاین رو، سطح تحصیلات دختران فراری در حد راهنمایی و دبیرستان است و در رده سنی ۱۵ تا ۱۷ سال قرار دارند.(۲) چنان چه رئیس شعبه ۱۳۰۸ نیز می گوید: «دخترانی که طعمه این باندها می شوند نیز غالبا افرادی هستند که تحصیلات کمی دارند، مشکلات مالی گریبان گیر آنان است و از فقر فرهنگی و ضعف اعتقادات رنج می برند»(۳)، ولی با این حال دیده می شود بعضی از دخترانی که تحصیلات عالیه دارند نیز به این مسیر کشانده شده اند(۴) که قابل بررسی است. باید گفت این وضع به کشور ایران محدود نمی شود، بلکه در دیگر کشورهای جهان سوم نیز این موارد دیده شده است. چنان چه خانم سوفی موسکو ــ سخن گوی مؤسسه بین المللی حمایت از حقوق کودکان ــ می گوید: «در سال ۱۹۹۵ بیشتر دخترانی که از آلبانی قاچاق می شدند، تحصیل کرده بودند، ولی امروزه تعداد دختران تحصیل کرده ای که برای اشتغال به فحشا قاچاق می شوند، کاهش پیدا کرده است».(۵)

۱- همشهری ۲/۱۲/۱۳۸۱.

۲- برگرفته از: سایت http://www.poorandokht.com/news/nf۱۴.htm.

۳- روزنامه انتخاب ۱۲/۱۰/۱۳۸۱.

۴- روزنامه ایران ۲/۶/۱۳۸۱ متن روزنامه چنین است: «سردار مؤمنی با ابراز تأسف از این که در میان اعضای خانه های فساد، چند دختر دانشجو نیز وجود دارد و آنان نیز در دام دختر رباها قرار گرفته بودند».

۵- سوفی موسکو؛ غرب در آینه فرهنگ، دی، ۱۳۸۰.

وضعیت خانوادگی

برخی از این قربانیـان از خـانواده های فقیر و کم بضاعت(1) بوده انـد و گروهی نیز در خانواده های متلاشـی شده زندگی می کرده اند. بنابر گفته سـخن گوی مؤسسه بین المللی حمایت از حقوق کودکان «امروزه فرزندان زوج های مطلقه بیشتر در خطر گرفتاری در دام قاچاقچیان قرار دارند».(2)

بنـابراین، خانواده هنوز هم در تربیت فرزنـدان اهمیت بسـیار زیادی دارد و هرچنـد توسعه مادی بشـر کانون خانواده را متزلزل ساخته، ولی از اهمیت آن نکاسته است.

به عبـارت دیگر، به همان میزان که خانواده در جهان غرب متلاشـی شـده، به همان نسـبت نیز ناهنجاری های اجتماعی افزایش یافته است.

ویژگی های فردی و شخصیتی دختران فراری

از آن جا که بسـیاری از قربانیان را دختران فراری تشـکیل می دهند، لازم است ویژگی های فردی و شخصـیتی دخترانی که از خانه فرار می کنند را بررسی کنیم.

به گزارش خبرگزاری دانشـجویان ایران در یـک تحقیق دانشـجویی، ویژگی هـای شخصـیتی، عوامـل تنیـدگی زا، شـیوه هـای مقابله، شـرایط اجتماعی و اقتصادی دختران فراری و غیرفراری بر روی ۴۵ دختر غیر فراری و ۴۵ دختر فراری ۱۵ تا ۲۵ سال که در زندان ها و مراکز بهزیستی شهر تهران نگهداری می شوند، بررسی شده است. براساس نتایج این

۱- روزنامه اعتماد، ۳۰/۹/۱۳۸۱؛ روزنامه انتخاب ۱۲/۱۰/۱۳۸۱.

۲- غرب در آینه فرهنگ.

تحقیق گرایش دختران فراری در مقایسه با دختران غیرفراری بیشتر به سبب پایین بودن هوش، نوروزگرایی، خلق نارس و وابسته، اطاعت و تسلیم، گسیخته خویی، حساسیت هیجانی، بی اعتمادی اضطراب آمیز و خودکفایی است.

هم چنین دختران فراری با وجود این که به ظاهر مستقل به نظر می رسند، (به دلیل اقدام به فرار)، ولی در واقع بی اختیار و وابسته اند. آنان با وجود این که اظهار بی باکی می کنند، ترسو و ناایمن هستند و نه تنها از نظر تحصیلی و شغلی، بلکه از لحاظ اجتماعی و ارتباطی خود را بی کفایت می دانند. عزت نفس دختران فراری پایین، افسردگی شدید و گرایش به خودکشی در آنان بالاست. این دختران از خانواده های ازهم گسیخته و آشفته اند که برای آنان حوادث ناگواری چون اضطراب، اختلال رفتاری، اختلال گسستی و ترس از دیگران به ویژه مردان اتفاق افتاده است. آنان هم چنین، تنیدگی هایی چون بدرفتاری، سوء رفتار جنسی در خانواده، فقر، رفتارهای خشونت آمیز و تعارض های خانوادگی، طرد شدن از سوی والدین، تنبیه ها و کیفرهای سخت، اعتیاد، زندانی شدن، رفتارهای ضد اجتماعی، ضربه های عاطفی و جدایی والدین را تجربه کرده اند.(۱)

علل فرار دختران از خانه

چرا در کشور ما دختران از خانه فرار می کنند؟

ص: ۴۱

۱- برگرفته از: سایت http://www.poorandokht.com/news/nf۱۴.htm.

یکی از ساده ترین راه ها برای توجیه فرار بهانه کردن فقر اقتصادی است که بیشتر صاحب نظران بر این باورند.(۱)

ولی آیا علت واقعی فرار دختران از خانه، فقر و آشفتگی های درون خانه است یا در این میان علل دیگری وجود دارد؟

ناگفته نمانـد که فقر و آشـفتگی درون خانواده ها، پدیـده جدیـدی نیست. در حالی که پدیـده فرار دختران از خانه پدیـده ای نوظهور است که در سال های کنونی به صورت یک معضل اجتماعی درآمـده است. بنابراین، بایستی علت فرار دختران را در جای دیگر جست و جو کرد:

۱. رواج فرهنگ غرب در کشور: پیش از این از قول معاون اجتماعی ناجا نقل شـد که ۸۰ درصد دختران فراری در سنین بالا متعلق به خانواده های مرفه و متوسط به بالای جامعه هسـتند. درباره فرار این دسـته از دختران، روشن است که عوامل مادی هم چون فقر، یا ناهنجاری های خانوادگی دخالتی ندارنـد، بلکه علت فرار این دسـته از دختران را بایـد در عوامل فرهنگی جسـت وجو کرد.

این گروه از دختران، به سبب دسترسی به امکانات ارتباط جهانی هم چون استفاده از ماهواره، در معرض هجوم امواج تبلیغاتی غرب قرار می گیرنـد و به آنان چنین القا می شود که در غرب دختران پس از سـنین خاصـی، در روابط خود با جنس مخالف، چگونگی رفتار با خانواده (پـدر و مادر) و انتخاب نوع زندگی خود کاملاً آزاد هسـتند. آنان این ولنگاری را مطلوب می دانند و جوانان دیگر جوامع را به پیروی از اندیشه و

۱- روزنامه اطلاعات ۲۷/۵/۸۱ ؛ همین نوشتار، مبحث ۱ ـ ۲ ـ ۷، وضعیت ناهنجار خانوادگی.

باورهای خود فرامی خوانند و آن را تمدن و مدنیت می نامند. براساس این اندیشه، عفت و زندگی در چارچوب خانواده به ویژه پیروی از پدر و مادر را نوعی واپسگرایی می دانند. بنابراین، دیده می شود که این دسته از جوانان که به امکانات فرهنگی ویژه ای مانند ماهواره دسترسی دارند، بیشتر از دیگران ادعای استقلال می کنند. حتی گاهی برای هم شکلی کامل با الگوهای غرب به ویژه برای رهایی از یکنواختی زندگی یا تنوع طلبی به فرار از خانه دست می زنند.

۲. عده زیادی از فراریان را جوانانی از خانواده های متوسط یا کم بضاعت تشکیل می دهند که در درون خانواده، دچار نابسامانی هایی هم چون آزار و اذیت ناپدری یا نامادری، اعتیاد والدین و... هستند. باید گفت علت فرار این دسته نابسامانی خانوادگی یا فقر نیست، بلکه فقر یا نابسامانی خانوادگی از عوامل زمینه ساز است. پس باید بازهم علت را در فرهنگ جست وجو کرد؛ زیرا بسیاری از جوانان با همین مشکلات دست به گریبانند، ولی فرار نمی کنند.

یکی از علت های اصلی فرار در آموزه های جدیدی است که به جوانان القا می شود که از آن جمله می توان به آزادی، انتخاب آزاد، تساوی پسر و دختر، در همه زمینه ها، کشاندن دختران و زنان به بازار کار، ایجاد فضاهای کاری برای دختران، تبلیغ خانه هایی که برای نگهداری دختران فراری در نظر گرفته شده، ستودن دختران فراری در بعضی از مطبوعات، تبلیغ الگوهای غربی برای دختران، کم رنگ شدن باورهای دینی، کم رنگ شدن قبح ارتباط با جنس مخالف، رواج ارتباط

کلامی و دیداری دختران و پسـران (دوست دختر یا پسـر) و... اشاره کرد. در حقیقت ما هرچقدر از آموزه های اصـیل اسلامی فاصـله گرفته ایم، به همان نسـبت مشـکلات اجتماعی ما بیشتر شده است. ایجاد خانه های ریحانه، حکم قرص مسکّن را دارد، ولی علاج واقعی زمانی است که زمینه های فرهنگی فرار دختران از خانواده نابود شوند.

۳. زمینـه هـای فرهنگی خـانواده هـا در نپـذیرفتن دخـتران آلـوده: یکی دیگر از عوامـل فرار دخـتران از خـانه، این است که در خـانواده های ایرانی غیرت ناموسـی به عنوان یک مولفه فرهنگی مطرح است؛ به گونه ای که بسـیاری از مردم مرگ را بهتر از تحمل ننگ و بی آبرویی می دانند. هفته نامه جلوه شماره ۷۶ مورخ ۱۳/۸/۸۲ در گزارشی می نویسد: پدری وقتی فهمید دختر ۱۵ سـاله فراری اش در کانون دختران بی سـرپرست نگهـداری می شود، تصـمیم به قتل دخترش گرفت. او به مسـئولان کانون مراجعه می کنـد و خواهان دیدار با دخترش می شود، ولی با دیدن دخترش ناگهان چاقویی را از جیبش درآورده و به او حمله می کنـد. پس از این اتفـاق، ماموران بهزیستی به کمک دختر شـتافتند و یکی از آنان، مرد چاقو به دست را دسـتگیر کرد. این در حالی بود که مرد فریاد می زد: «ولم کنید من باید این لکه ننگ را از دامن خانواده ام پاک کنم».

در سـال هـای اخیر بـا کم رنـگ شـدن قبـح دوستی دختران و پسـران و رواج دوست پسـر یـابی دختران، بعضـی هـا بـا گرفتن مـدارکی از دختر هم چون تصویربرداری از آنان، او را تهدیـد می کننـد که در صورت نپـذیرفتن و تن ندادن به خواست های آنان، موضوع را با خانواده هایشان

مطرح خواهند کرد. این دختران نیز برای حفظ آبروی خود، بیشتر در منجلاب فرو می روند.

۴- چگونگی قاچاق زنان ایرانی

اشاره

برای قاچاق کردن زنان و دختران، راه های گوناگونی به کار گرفته می شود که برخی از آنها عبارتند از:

فریب

اشاره

فریب

فریب دادن به شیوه های گوناگونی انجام می شود. مهم ترین این راه ها چنین است:

الف) وعده اعطای شغل پردرآمد و مناسب در کشورهای خارج

زنان و دختران در قبال خوش خیالی های دروغین و به دست آوردن فرصت های شغلی در دیگر کشورها، بسیار آسیب پذیر هستند.(۱) بسیاری از زنان و دختران با وعده یافتن شغل هایی هم چون مستخدمی هتل ها، آشپزی و پرستاری از کودکان در کشورهای غربی فریب می خورند و در گرداب فساد فرومی روند. آنان به فراسوی مرزها قاچاق شده و مانند حیوانات خرید و فروش می شوند(۲). این زنان، هنگامی به خود می آیند که درمی یابند در کشوری غریب، آه در بساط ندارند و حتی به قاچاقچیان بدهکار هستند، ولی آن زمان دیگر کار از کار گذشته است و تنها راه

۱- نک: حامد شهبازی، همشهری ۷/۶/۱۳۸۱.

۲- کریستین ساینس مانیتور، روزنامه همشهری ۷/۸/۱۳۸۱؛ روزنامه اعتماد ۹/۱۱/۱۳۸۱؛ هم چنین سایت http:/www.mehdis.com/tablu/modules.php?name=Newsfile=articleside=۶۱۷۰.

باقی مانده پیش روی آنان، خود فروشی است.[1] یکی دیگر از شگردهای این دلالان، ایستادن در کنار سفارت خانه ها و یا ادارات کاریابی و دادن پیشنهاد کار پردرآمد به کسانی است که به دلیل اطلاعات کم و احتیاج به یافتن شغل به سرعت جذب چنین افرادی می شوند.[2] قاچاقچیان انسان، زنان و دختران جویای کار را با وعده شغل مناسب و درآمد سرشار، فریب می دهند و آنان را چون بردگان و اسیران قرن های گذشته، در انبار کشتی ها پنهان می کنند و با وضع رقّت باری به کشورهای دیگر می رسانند، ولی بسیاری از این مهاجران غیرقانونی به چنگ باندهای مافیایی می افتند و سر از مراکز فساد درمی آورند.[3]

ب) دادن قول ازدواج

یکی از شیوه های فریب دادن دختران جوان، دادن قول ازدواج به آنان است تا از این راه اعتمادشان را به خود جلب کنند و پس از آن، به هدف های پلید خود دست یابند. به گزارش زیر توجه کنید:

«خانم سوفی موسکو می گوید: مشکل این جاست که امروزه دیگر دختران (اروپای شرقی) به زور به این کار وادار نمی شوند، بلکه آنان فریب می خورند و این موضوعی است که کار تشخیص قاچاق دخترانی را که مورد سوء استفاده جنسی واقع می شوند، با مشکل مواجه کرده است؛ چرا که اولا به این دختران در ابتدا از سوی قاچاقچیان قول ازدواج

۱- روزنامه اعتماد ۹/۱۱ ۱۳۸۱.

۲- روزنامه همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

۳- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۲۲۰.

داده می شود و پس از نامزدی، آنان را به ایتالیا می برند و از آن به بعد است که در شبکه گسترده قاچاق دختران ، هدف سوء استفاده جنسی قرار می گیرند».(۱)

ج) فرزند خواندگی

گـاهی قاچاقچیـان برای جلب اعتمـاد قربانی به ویژه دخترانی که از خانه فرار کرده یا به هر علت بی سـرپرست هسـتند، به آنان وعـده می دهنـد که او را به فرزنـد خوانـدگی خواهنـد پذیرفت، ولی پس از مدتی که توانسـتند به مقصود خود برسـند، چهره واقعی خود را نشان می دهند. برای نمونه به ماجرای زیر توجه کنید:

یکی از اعضای این بانـد (بانـد عنکبوت سـیاه) به نام مونا که ۱۶ سـال دارد، در بـازجویی گفت:... من پس از فرار از خـانه در تبریز، به تهران آمـدم و در یـک آرایشـگاه زنـانه مشـغول به کـار شـدم و شب هـا هم در همـان جا می خوابیـدم. یک روز در آرایشـگاه بـا یـک زن جوان آشـنا شـدم. او توانست بـا چرب زبانی مرا فریب دهـد و من هم به او اعتماد کردم و همه داسـتان زنـدگی ام را برای او بازگو کردم. او مرا با خود به خانه اش برد و گفت همیشه دوست داشـته یک دختر مثل من داشته باشد. برای همین یـک شناسـنامه جعلی برای من ساخت و مرا دختر خوانـده خود کرد. در ابتـدا برای من لباس های رنگارنگ و طلا می خریـد، ولی پس از مـدتی رفتـارش عوض شـد و مرا مجبور کرد که روزهـا برایش تریاک جابه جا کنم و شب ها در خانه فسادش کار کنم.(۲)

۱- غرب در آینه فرهنگ.

۲- روزنامه مردم سالاری، ۲۶/۱۱/۱۳۸۱.

د) شکار دختران فراری

اعضای بانـدهای قاچاق در مکان های عمومی هم چون پارک ها پرسه می زننـد تا دخترانی را که از خانه های خود فرار کرده انـد به محـل نگهـداری دختران فراری، راهنمـایی کننـد و آنـان را به دام بیندازنـد. حکـایت زیر نمونه ای از این گونه حوادث است:

روز گذشـته دختر جوانی که موفق شده بود از اسارتگاه عنکبوت سـیاه فرار کند، در گفت وگو با خبرنگار ما در اداره آگاهی گفت:

در آبان ماه امسال، پس از فرار از خانه مان روزی در پارک ملت نشسـته بودم که در آن جا با پسـر جوانی به نام شاهرخ آشـنا شـدم. او به من گفت که خواهری دارد به نـام مهین که خانه ای برای دختران فراری ساخته و در آن جا از آنان نگهـداری می کند. او مرا با خودش به پیش عنکبوت سـیاه برد و او اتاقی در آن خانه به من داد. مهین اوایل اجازه نمی داد من از اتاق خارج شوم، ولی پس از مـدتی مرا وادار به کـارکردن در خـانه فسادش کرد. یک شب او مرا به دست یک مرد عرب داد و گفت که بایـد چنـد روزی با او به جایی بروم. در بنـدرعباس متوجه شدم مهین مرا به شـیخ نشـینان امارات فروخته که شـبانه توانسـتم از دست آنان فرار کنم و به تهران بیایم.(۱)

معمولاً بسـیاری از دختران فراری سـرنوشتی جز گرفتار شـدن در بانـدهای فحشا ندارنـد؛ زیرا نپـذیرفتن دختران فراری از سوی بسـیاری از خانواده ها عملاً راه بازگشت این دختران به زنـدگی سالم را از بین می برد. شایـد تنها یک یا دو درصـد از افرادی که به دام این باندها افتاده اند بتوانند

۱- روزنامه مردم سالاری، ۲۶/۱۱/۱۳۸۱.

خود را نجات دهند. این افراد حتی پس از محاکمه و مجازات نیز ناگزیر به این راه بازمی گردند. این افراد نمی توانند راه دیگری برای تامین اقتصادی خود بیابند. در عین حال، معمولاً کسی نیز حاضر نیست با این زنان و دختران ازدواج کند تا آنان بتوانند در پناه خانواده، خود را نجات دهند.(۱)

ه) طرح دوستی

قاچاقچیان، دلال هایی را در مناطقی مانند پارک ها، روبه روی مدارس راهنمایی و دبیرستان ها می گمارند تا با این دختران رابطه دوستی و آشنایی برقرار کنند و سپس آنان را به مکان های ویژه ای ببرند و با وعده های گوناگون هم چون خروج آسان از کشور، درآمد خوب، زندگی بهتر، فریب دهند و از کشور خارج کنند.(۲)

ازدواج دروغین

چندی است که در موارد گوناگون گزارش شده است که قاچاقچیانی که بیشتر افغانی و پاکستانی هستند، پس از شناسایی خانواده های فقیر و کم درآمد، به خواستگاری دختران جوان و نوجوان آن خانواده ها می روند و پس از پرداخت پول به خانواده های این دختران، با آنان ازدواج می کنند. پس از مدتی دختران را به بهانه دیدار خانواده افغانی یا

۱- برگرفته از: سایت http://www.womeniniran.com/۸۲/news/۰۲=n۸۲/۰۸-۰۲=۸۲/۰۵-۰۷=۰۲n.htm.

۲- قاچاق انسان، روزنامه همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

پاکستانی خود، به شهرهای کویته و کراچی پاکستان می برند و به باندهای فساد که در پاکستان به خرابات موسومند می فروشند.(۱) به گزارش زیر توجه کنید:

چندی پیش مادر دختر جوانی به نام فریبا، با مراجعه نزد پلیس ادعا کرد دخترش را به عقد یک جوان بلوچی درآورده است، ولی از وقتی که آنان به ماه عسل رفته اند دیگر خبری از فریبا ندارد تا این که دخترش از خاك پاکستان تماس گرفته. این زن در بازجویی هایش به پلیس گفت: دخترم به من گفته است داماد ناخلف، او را به خانه فساد در پاکستان فروخته است و در وضعیت بغرنجی به سر می برد... کارآگاهان با به دست آوردن موارد مشابهی از این گونه ازدواج های فریبکارانه، دریافتند که با یک شبکه سازمان یافته روبه رو هستند.

مژگان، قربانی دیگر این باند گفت:

این باند ابتدا دخترانی چون مرا خواستگاری می کردند و در آن زمان با دادن پول به صاحب خانه ای در مشهد، آدرس آن خانه را به خانواده ها می دادند تا از آن جا تحقیق کنند. سپس به بهانه ماه عسل نه تنها عروس، بلکه خواهر و مادر وی را به زاهدان، سپس به پاکستان قاچاق می کردند.(۲)

توسل به زور

اشاره

توسل به زور

زیر فصل ها

الف) آدم ربایی

ب) تهدید به آبرو ریزی

ج) تجاوز، اجبار و تحمیل

الف) آدم ربایی

یکی از شیوه های بسیار شایع قاچاق زنان در کشور ما، ربودن دختران

۱- روزنامه اعتماد، ۳۰/۹/۸۱.

۲- روزنامه ایران، ۲/۲/۸۱.

کم سن و سال است. معاون مبارزه با جرائم پلیسی آگاهی تهران، سرهنگ سید جواد کشفی، در این باره می گوید: در ماه، شاید ۴۰۰ پرونده آدم ربایی دختر در دایره ۱۱ اداره آگاهی تشکیل می شود.(۱) به نمونه ای از این موارد که ناکام مانده است، توجه کنید:

هفته گذشته وقتی سه نفر از دانشجویان دختر دانشگاه صنعتی اصفهان، در ساعت نه شب با یک خودروی شخصی به سوی دانشگاه که در خارج از شهر قرار دارد می رفتند، در خیابان میر، یک خودروی سی یلو پس از کورس گذاشتن با آنان به راننده علامت داد که نگه دارند.

وی هم چنین افزود: فردای آن روز که به وزارت اطلاعات مراجعه کردیم گفتند: این شخص با یک باند قاچاق دختران مربوط بوده است که در یکی دو مورد دیگر هم با همین شگرد عمل کرده است.(۲)

موضوع ربودن دختران، به کشور ایران محدود نمی شود، بلکه این معضل، دیگر کشورهای جهان سوم به ویژه کشورهای آسیای میانه را نیز دربرمی گیرد. چنان چه «مقامات دولتی در ولایت ختلان تاجیکستان، از افزایش ربوده شدن دختران از نواحی این ولایت به خارج از کشور ابراز نگرانی کرده اند. مرکز زنان موسوم به غمخواری در شهر قرغان تپه، مرکز استان ختلان، از حادثه ربوده شدن ۱۲ دختر به وسیله یک ساکن این ولایت که به انتقال غیرقانونی دختران این ولایت به خارج از

۱- روزنامه جوان، ۲۶/۶/۸۱.

۲- برگرفته از: سایت «زنان ایران».

تاجیکستان مشغول بوده جلوگیری کرده است.» در گفت و گو با برخی از این دختران آشکار شد که زنی در پی آن بوده است تا این ۱۲ نفر دختر را به دبی انتقال دهد و آنان را به فحشا وادار کند».(۱)

ب) تهدید به آبرو ریزی

در مواردی اعضای باندها با برقراری ارتباط ساده و جلب اعتماد دختران، گرفتن عکس و تصویربرداری از آنان، به جمع آوری مدارک می پردازند و پس از اندک مدتی تهدیدهای خود را (آبروریزی، پخش عکس، برملا کردن ارتباط با آنان و...) آغاز و از این راه قربانیان را وادار به انجام خواسته های خود می کنند.(۲)

استفاده از این شگرد، دخترانی را که در خانواده های مذهبی زندگی می کنند، بیشتر تهدید می کند؛ زیرا اینان بیشتر نگران آبروی خود هستند و تحمل بی آبرویی را ندارند و بی آبرویی برایشان در حکم از دست دادن همه چیز است. بنابراین، ممکن است به سبب این که والدین شان از ارتباط عادی آنان با جنس مخالف آگاه نشوند، تن به دوستی های بیشتری بدهند. به گونه ای که پس از گذشت مدتی همه پل ها را پشت سر خود خراب می کنند و کاملاً در منجلاب فساد فرومی روند.

ج) تجاوز، اجبار و تحمیل

ص: ۵۲

۱- تلکس خبری بی بی سی ۲۰۰۳/۶/۲۴. به نقل از «خورشید همدم» در دوشنبه، آدرس سایت: http://www.bbc.co.uk/persian/regional/۰۳۰۶۲۴_mj_taj_humantraffick,shtml.

۲- روزنامه مردم سالاری، ۲۶/۱۱/۸۱.

معمولا دختران فراری که از دختران دیگر آسیب پذیرترند، گرفتار این مصیبت می شوند. «قاچاقچیان دختران، بیشتر دختران جوانی را که به هر انگیزه ای از خانه خود گریخته اند، طعمه و وسیله درآمد خود قرار می دهند و آنان را به برقراری ارتباط جنسی و انجام کارهای خلاف مجبور می کنند».(۱)

فرمانده نیروی انتظامی ناحیه خراسان، در این باره می گوید: «معمولاً طعمه هایشان را از میان دختران سرگردان و زنان خیابانی انتخاب می کنند. پس از ربودن، ابتدا آنان را دسته جمعی آزار می دهند. سپس این گروگان ها را که دیگر از شرم نمی توانند نزد خانواده هایشان بازگردند، در اختیار خانه های فساد قرار می دهند».(۲)

از طریق اینترنت

چندی است که شیوه جدیدتری نیز به روش های قاچاقچیان دختران و زنان افزوده شده که از پی آمدهای مدرنیزه شدن جوامع، از جمله جامعه ما به شمار می رود و آن اینترنت است. یکی از موارد آن که دلالان برای اغفال دختران و زنان به کار می گیرند. استفاده از اتاق گفتگو یا به اصطلاح (chatroom) اینترنت است. به این ترتیب که نخست از راه گفت و گوی تایپی و گاهی شنیداری و دادن تصویر خود، با آنان رابطه دوستی برقرار و سپس با وعده ازدواج، کار خوب، درآمد بالا و حتی با فرستادن

۱- روزنامه انتخاب، ۱۲/۱۰/۸۱.

۲- روزنامه ایران، ۲/۶/۸۱.

بلیط و ویزا، آنان را به کشور مورد نظر هدایت می کنند. و در آن جا تحویل قاچاقچیان می دهند. به نمونه زیر توجه کنید: «مریم ص، ۱۸ ساله که گاهی وقت خود را به گفت و گو با دیگران در شبکه اینترنت می گذارند، درباره خود چنین می گوید:

«چند وقت بود که هر روز با یک نفر که خودش می گفت در یکی از کشورهای اروپایی زندگی می کند، از راه اینترنت صحبت می کردم. او عکس خود را برایم فرستاد و من هم همین طور. بعد از آن از همدیگر خوشمان آمد و اظهار علاقه کردیم و او گفت که در صورت تمایل امکان فرستادن ویزا و بلیط برای من را دارد».(۱)

خوشبختانه در این مورد خاص تلاش قاچاقچیان ناکام ماند و مریم به سبب مخالفت پدر و مادرش نتوانست به این مسافرت شوم برود، ولی چه بسا در موارد مشابه، قاچاقچیان در خارج کردن بی دردسر دختر بی گناهی از ایران موفق شده باشند.

۵- علل مشترک قاچاق زنان

اشاره

برخی از علل قاچاق درباره قاچاق کننده و قاچاق شونده مشترک است. برخی به قاچاقچیان مربوط می شود و برخی دیگر ویژه قربانیان قاچاق است. ما نخست به بیان علل مشترک و سپس به علل اختصاصی هرکدام می پردازیم.

یک _ ضعف باورهای دینی

۱- روزنامه همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

یکی از عوامل بسیار مهم در بازدارندگی از انحراف های اجتماعی، دین و باورهای دینی است. مکانیزم پیش گیری از جرم، به وسیله دین، از راه های زیر امکان پذیر است:

۱. تربیت دادن هنجارهای درست زندگی؛ زیرا هنجارها، روابط اجتماعی را تنظیم می کنند و از این راه، نظم اجتماعی به وجود می آید. تأثیر هنجار بر زندگی افراد به حدی است که حتی در تنهایی فرد نیز او را کنترل می کند و رفتارش براساس هنجارهای آموخته شده خواهد بود. (انسان در تنهایی احتیاج ندارد که فکر کند فلان کار را چطور انجام دهد) بدین ترتیب، هنجارها برای انسان ها به جای غریزه عمل می کنند.(۱)

۲. اعمال کنترل درونی: دین عامل مهمی در کنترل و نظارت افراد بر رفتار خودشان به شمار می رود. فرد دین دار، پیوسته رفتار خودش را ارزیابی می کند و می کوشد رفتاری که دین می پسندد انجام دهد و از انجام رفتارهای ناپسند بپرهیزد.

۳. اعمال ساز و کارهای غیر رسمی نظارت اجتماعی: طیف گسترده ای از سازوکارهای غیر رسمی، برای نظارت اجتماعی به وسیله افراد باایمان اعمال می گردد. به عبارت دیگر، براساس وظیفه امر به معروف و نهی از منکر، واکنش افراد باایمان در برابر رفتار انحرافی دیگران در جلوگیری از عمل انحرافی مؤثر است.

۱- فرامرز رفیع پور، آناتومی جامعه، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۸، ص ۱۸۷.

از سویی روشن است که همه کسانی که به گونه ای در پدیده قاچاق زنان فعالیت می کنند، به انحرافی بودن عمل خود آگاهند. هم قربانیان و هم عاملان معترفند که این کار، خلاف قانون و شرع است. هم چنین این کار پی آمدهای حرام دیگری هم چون قوادی، لمس و نظر حرام، آدم ربایی، تدلیس و... دارد. حتی بسیاری از منحرفان، از این کار به عنوان تجارت کثیف یاد می کنند. بنابراین، روشن است که این عمل انحرافی تنها در جاهایی زمینه رشد دارد که باورهای دینی ضعیف شده باشد. برای تأیید مطالب بالا باید گفت چندی است که بنیان های مذهبی به وسیله عواملی در بعضی قشرهای جامعه سست شده و در پی آن، پدیده قاچاق زنان در کشور ایران نیز افزایش یافته است. در حالی که این پدیده از مدت ها پیش به صورت گسترده در بسیاری از کشورهای جهان به چشم می خورد. در ایران پیش از انقلاب مواردی از قاچاق زنان گزارش شده بود، ولی در ایران ده سال پیش اثری از این پدیده دیده نمی شد. حتی موارد انگشت شمار هم گزارش نشده بود و نخستین گزارش قاچاق زنان پس از انقلاب در تاریخ ۲۴/۱۱/۷۹ توسط روزنامه ایران منعکس شد. بازهم در تأیید مطالب بالا باید گفت کشورهای عربی که بنیادهای مذهبی قوی دارند با چنین مشکلی روبه رو نیستند.

بنابراین، به عهده مصلحان اجتماعی است که پیش از هر چیز باید به فکر جبران ضعف های اعتقادی _ دینی جوانان باشند.

دو _ نارسایی بین فرهنگ و ساخت اجتماعی

هر جامعه، اهداف و ارزش های اجتماعی پذیرفته شده ای دارد و ابزارهای محدودی نیز در آن جامعه برای دستیابی به آن ها پیش بینی شده

ص: ۵۶

است. هنگـامی که میان اهـداف و ارزش های پـذیرفته شـده اجتماعی از یک سو و ابزارها، هماهنگی نباشـد انحراف به وجود خواهـد آمـد. در چنین شـرایطی که هنجارهای پـذیرفته شده با واقعیت اجتماعی در ستیزند، نوعی فشار ساختاری بر افراد وارد می آید که در نتیجه بعضی از افراد جامعه، ارزش ها و اهداف مورد پذیرش اجتماع را می پذیرند، ولی برای دستیابی به آن ها از ابزارهای غیر مشـروع یا غیرقانونی اسـتفاده می کنند.(۱) این نوع افراد در اصـطلاح بـدعت گذار یا (Tnnovator) نامیده می شوند.

بنـابراین، در جامعه اسـلامی وقتی ارزش های معنوی، هم چون ایثار، فـداکاری، گـذشت، مردانگی، جوانمردی و... به اهـدافی هم چون پول پرستی، جمع ثروت، خودپسـندی و نمایش ثروت و غیره تبـدیل شود، بی شک افرادی راه های تعریف شـده ای برای به دست آوردن پول را کافی نمی دانند. (حال یا از فرصت های شغلی مناسب بهره مند نیستند یا دوست دارند راه چندین ساله را در چند ماه طی کنند و در فرصت اندک ثروت کلان به دست آورند) و در پی یافتن راه های نامشروع، به سراغ قاچاق و فحشا یا خرید و فروش زنان و دختران و حتی معامله اندام های بدن انسان می روند.

سه _ نبود فرصت های شغلی مناسب

ص: ۵۷

۱- آنتونی گیـدنز، جامعه شناسـی، ترجمه منوچهر صـبوری، نشـر نی، چاپ دوم، ۱۳۷۴، صص ۱۴۰ و ۱۴۱؛ منوچهر محسنی، مقدمات جامعه شناسی، انتشارات علامه، چاپ ۱۲ ص ۳۸۶.

نبود فرصت های شغلی مناسب، سبب بازار گرمی مشاغل کاذب و نامشروعی هم چون قاچاق می شود که این امر هم درباره قاچاقچیان و هم قربانیان قاچاق صادق است.

قاچاقچیان: همه می دانیم که یکی از معضلات عمده کشور ما در سال های اخیر معضل نبود یا کمبود فرصت های شغلی است. این امر در استان های مرزی شدیدتر است. به گونه ای که بالاترین نرخ بیکاری در استان های مرزی به چشم می خورد. این امر سبب می شود که بعضی ها به سوی شغل های کاذب و نامشروع روی بیاورند. با توجه به موقعیت مرزی آنان، یکی از شغل های بسیار پردرآمد، شغل قاچاق است که در این میان از قاچاق کالا گرفته تا قاچاق مواد مخدر و قاچاق انسان به ویژه قاچاق زنان و دختران ایرانی به کشورهای همسایه رواج یافته است.

قربانیان قاچاق: در اجتماعی که زنان زیادی وجود دارند که توان کسب درآمد مشروع را ندارند و زمینه اشتغال مناسب نیز برایشان فراهم نشده باشد، طبیعی است که بعضی برای یافتن شغل پردرآمد، خطرهای احتمالی مهاجرت به کشورهای همسایه را بپذیرند.

بنابراین، دیده می شود که عده ای از مرزنشینان، به دلیل نبود کارهای مولد، به کارهای واسطه ای قاچاق روی آورده اند. با سیاستگذاری مطلوب به منظور ایجاد اشتغال مولد در نقاط مرزی می توان با این پدیده مبارزه کرد و اگر این مبارزه دیرانجام گیرد، رفته رفته این پدیده، به صورت یک هنجار اجتماعی درمی آید که در آن صورت مبارزه با آن به مراتب مشکل تر خواهد بود.

ص: ۵۸

البته بلند پروازی و راضی نبودن به شغل های معمولی (که معمولاً درآمد ناچیزی هم دارند) علت اصلی مهاجرت این دسته از زنان به خارج از کشور به شمار می رود.

در این میان، نقش صدا و سیما در این باره بسیار مهم است؛ زیرا در سریال ها و فیلم های سینمایی تولید شده از سوی سیما، کسانی که به خارج از کشور مهاجرت می کنند، افرادی خوشبخت نشان داده می شوند که می توانند به راحتی دارای ثروت سرشار شود و با سربلندی به کشور خود بازگردد.

۶- علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان

اشاره

۶. علل قاچاق زنان توسط قاچاقچیان

درباره علل روی آوردن بعضی افراد به شغل کثیف قاچاق زنان، باید گفت که عوامل گوناگونی در این کار دخالت دارند که آن ها را می توان به سه عامل فرهنگی، اقتصادی و حقوقی می توان تقسیم کرد.

الف) علل فرهنگی

اشاره

ممکن است در این پدیده، عوامل فرهنگی گوناگونی دخیل باشند، ولی مهم ترین آن ها تغییر ارزش های جامعه می باشد که گذرا به آن می پردازیم.

دگرگونی ارزش ها

بعضی ها سبب روی آوردن افراد به شغل کثیف قاچاق زنان را، فقر و نبود کار می دانند[1]، ولی باید این نکته را یادآور شد که همه افراد فقیر با

۱- روزنامه عدالت، ۲۳/۱۰/۱۳۸۱.

وجود رنج و سختی بسیار دست به دزدی نمی زند و هر فرد بیکاری، به شغل حرام رو نمی آورد. پس عوامل دیگری در این میان دخالت دارد که نیازمند بررسی است.

یکی از پی آمدهای تمدن غرب، دگرگونی ارزش های معنوی و سنتی به ارزش های مادی است.

پیش تر به ویژه در ده سال اول انقلاب، ثروتمندان کمتر جرئت نمایش ثروت خود را داشتند. در آن زمان، دارندگی برازندگی نبود، ثروت یک ارزش به شمار نمی آمد، بلکه مردم فقر را به عنوان یک ارزش اجتماعی می دانستند، ولی در سال های اخیر به ویژه از سال ۶۸ به بعد، ثروت، تبدیل به ارزش اجتماعی گردید و دارندگی، برازندگی شد.(۱)

فقر به تنهایی برای نظام اجتماعی مسئله ای ایجاد نمی کند و هیچ نوع آسیبی به آن نمی رساند، بلکه براساس گفته دورکهایم و مرتون، حتی بر تحکیم و ثبات اجتماعی تأثیر مثبت هم می گذارد(۲) این نابرابری و در پی آن دگرگونی ارزش هاست که یک جریان تهدیدآمیز به شمار می رود. به عبارت دیگر، براساس نظر دورکهایم و مرتون، فقر وقتی تأثیر خواهد داشت که در «برابر فقر» تصویر یا گفتار آرزوهای بلند پروازانه ارائه شود. در آن صورت است که فقر، غیرقابل تحمل می گردد.(۳)

پی آمد مهم باارزش شدن ثروت این است که ثروتمندان بدون در

۱- فرامرز رفیع پور، توسعه و تضاد، تهران، شرکت سهامی انتشار، ۱۳۷۷، ص ۱۹۶ _ ۱۷۰.

۲- همان، ص ۱۹۷.

۳- همان، ص ۱۹۸.

نظر گرفتن این که از چه راهی ثروت خود را به دست آورده انـد، از حقوق اجتماعیِ (مثل احترام کارمندان در ادارات، احترام مردم، تعظیم دیگران در برابر آنـان و غیره) بیشتری بهره منـد می شونـد که این از یک سو برای نظام اجتماعی سالم، خطرناک است و از سوی دیگر، خود عامل و محرکی است برای با ارزش شدن دو چندان ثروت در جامعه.(۱)

این مسئله سبب می گردد که افراد، دیگر تنهـا در پی پول درآوردن از راه های حلال نخواهنـد بود، بلکه صرف پول داشتن ارزش می شود؛ حـال از هر راهی که باشـد، چه از راه دزدی، قاچاق مواد مخدر، خریـد و فروش زنـان و دختـران یـا فروش اعضای بـدن. این رونـد همان نظام استعماری و سرمایه داری است که امروزه دست های خود را به سرقت و خریـد و فروش کودکان، زنان و دختران معصوم جهان سوم آلوده انـد. مراکز عمـده و بورس خریـد و تجارت کودکان، زنان، دختران و حتی اعضـای بـدن انسـان، بیشتر در کشورهـای به اصـطلاح متمـدن اروپـایی و پیشرفته به چشم می خورنـد. همان هایی که عربـده دموکراسی و دفاع از حقوق بشر دروغین آن ها، گوش فلک را کر کرده است.(۲)

حال آیا فرهنگی را که خرید و فروش اعضای بدن انسان، قتل و تجاوز به کودکان، زنان، دختران یا سوء استفاده های جنسی از آنان جزء مولفه های اصلی آن باشد، می توان متمدن نامید؟

ص: ۶۱

۱- همان، ص ۲۲۵.

۲- تجارت شیطانی، ص ۸.

متناسب نبودن نقش ها و پاداش ها

یکی از علل گرایش افراد به شغل قاچاق زنان، متناسب نبودن پاداش ها با نقش هایی است که افراد در جامعه ایفا می کنند. مثلاًـ در شرایطی که یک دلال از درآمد بالایی برخوردار است، افراد بیشتری متمایل به مشاغل کاذب و غیرقانونی هم چون قاچاق زنان می شوند.

بنابراین، سالم سازی اقتصاد، یکی از راه های مؤثر برای کاهش معضلات فرهنگی است و نخستین گام در سالم سازی اقتصاد این است که به نقش ها، پاداش های متناسب با خودش اعطا شود. از سوی دیگر، هزینه شغل های کاذب بالا برده شود تا کسی به آن روی نیاورد. این گونه می توان با شغل های کاذب مبارزه کرد.

ب) علل اقتصادی قاچاق

سودآور بودن قاچاق

همان گونه که گفتیم، وقتی پول داشتن ارزش شد، راه های به دست آوردن پول (ولو حرام و با نابودی و بردگی دیگران) هم مهم خواهد بود. یکی از راه های پول زا، قاچاق زنان و دختران و به طور کلی فحشا است. چنان چه «دیوید کامپنیا در مطالعه خود که بر پایه تحقیقات وسیعی از ۵۹۶ اداره پلیس و ۱۲۵ مؤسسه خدمات اجتماعی در کشور انگلیس جمع آوری کرده می گوید: میزان درآمد حاصله از فحشای کودکان، بالغ بر دو میلیارد دلار می باشد».(۱)

آمارهای گروه کارشناسان شورای اروپا درباره تجارت زنان اروپای

ص: ۶۲

۱- گیدنز، جامعه شناسی، ص ۲۱۲.

شرقی به عنوان بردگـان هزاره سوم نشـان می دهـد که میزان درآمـد ناشـی از این تجـارت سالانه تا ۱۳ میلیـارد دلار است. هم چنین زنان گاه تا ۱۸ بار خریـد و فروش می شوند.(۱) آلمانی ها سالیانه ۷۰ میلیارد مارك، خرج روسپی ها می کننـد. درآمد این تجـارت بیش از تجـارت هروئین است.(۲) چنـان چه یونیسف یکی از دلایل عمـده قاچاق زنان را سود سـرشار آن دانسـته است.(۳) در ایران نیز بنـا به گفته بعضـی مسئولان، زنـان و دختران پس از مواد مخـدر، از سودآورترین گونه هـای قاچاق می باشد.(۴)

ج) علل حقوقی قاچاق

عاری بودن از خطر

قاچاقچیان انسان، نسبت به قاچاقچیان مواد مخدر و دیگر گونه های قاچاق کمتر احساس خطر می کنند؛ زیرا این تجارت نسبتا بی خطر است. حتی اگر بانـدهای قاچـاق انسـان شـناسایی و دسـتگیر شونـد، متقاعـد کردن قربانیـان به شـهادت دادن علیه این بانـدها، بسـیار دشوار است. آنان از ترس انتقام گیری این بانـدها از اعضای خانواده خود و نبود حمایت های لازم از شاهـدان، هیچ گاه در دادگاه حاضر نمی شوند.(۵) این برده های مدرن در محل های اقامت خود، هیچ وسـیله دفاعی ندارند و هیچ نهاد رسمی از آنان پشتیبانی نمی کند. در نتیجه، سرنوشتشان در دست تاجران و باندهای

ص: ۶۳

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۳۵.

۲- ماهنامه صبح، شماره ۷۰، ص ۸۱ .

۳- روزنامه آفرینش، ۷/۹/۸۱.

۴- برگرفته از سایت: http://topin day/ showItem.asp?id=۱۶۹۶۴ .

۵- همشهری، ۷/۶/۸۱.

ترسناك است و اگر كوچك ترين مقاومتی نشان دهنـد، به بدترين سـرنوشت مبتلا خواهند شد. در بيشتر كشورهای اروپايی، اگر اين گونه زنـان بخواهنـد از اسـارت دلالان رهـايی يابنـد، سـر از بازداشـتگاه هـايی درمی آورنـد كه برای بـازپس گرفتن مهاجران غيرقانونی در نظر گرفته شده است.(۱)

خلأ قانونی

از آن جايی كه در گذشـته بحث توسعه باندهای قاچاق جايگاهی نداشت، قانونی در اين باره وضع نشده بود. ازاين رو، زمانی كه خبر دستگيری و محاكمه اعضای ۶۰ نفره باند قاچاق زنان و دختران ايرانی به پاكسـتان در جرايد درج شد، هيچ كس فكر نمی كرد كه قاضـی پرونده برای صدور حكم در زمينه قاچاق انسان، به سـبب نبود قانونی مدون در لابه لای كتاب های قانون معطـل بمانـد؛ در حـالی كه در قوانين بين الملل درباره قاچاق انسان قوانين مسـتقلی وجود دارد، ولی در ايران اين گونه قوانين تدوين نشده است.(۲) به گونه ای كه بعضـی از حقوق دان ها پيشـنهاد می كنند در دادگاه با تفسير قضايی كه از قانون دارند، می توان جرايم كلاه برداری، قوادی، آدم ربـايی و مفسـد فی الارض بودن را برای اين مجرمـان صادق دانست،(۳) ولی اگر انتقال دختران به خارج از كشور از مجاری

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۵۸.

۲- روزنامه اعتماد، ۳۰/۹/۸۱.

۳- همان.

قانونی و یا رضایت خود آنان صورت گیرد(۱)، آن گاه در رسیدگی قضایی به پرونده قاچاقچیان، قاضی با یک مشکل جدی قانونی روبه رو خواهد بود؛ زیرا آنان در داخل کشور هیچ جرمی مرتکب نشده اند و اگر خلافی انجام داده اند در کشور دیگری بوده است. بنابراین، در چنین شرایطی اعضای این باندها را تنها می توان به اتهام قوادی محاکمه کرد و نمی شود حتی اتهام آدم ربایی و خارج کردن غیرقانونی دختران از کشور را به آنان نسبت داد».(۲)

بنابراین، می بینیم که نبود قوانین جزایی لازم، زمینه مساعدی برای سودجویان و قاچاقچیان فراهم کرده است.

۷- علل قاچاق به لحاظ قاچاق شونده

الف) بررسی علل فرهنگی

غرب زدگی

نخستین جرقه های غرب زدگی را می توان در کلام بعضی از فراماسون ها و مشروطه خواهان اولیه هم چون ملکم خان و تقی زاده یافت.(۳)

۱- فریدون مرادی ــ رئیس شعبه ۱۳۰۸ مجتمع قضایی قدس ــ که رسیدگی به پرونده باند قاچاق دختران به دبی را بر عهده دارد می گوید: قاچاقچیان معمولاً دختران را از مجاری قانونی به خارج از کشور می برند (انتخاب ۱۲/۱۰/۱۳۸۱).

۲- روزنامه انتخاب، جرائم کثیف، ۱۲/۱۰/۸۱.

۳- ملکم خان تصریح می کند: «در اخذ اصول تمدن جدید و مبانی ترقی عقلی و فکری حق نداریم درصدد اختراع باشیم، بلکه باید از فرنگی سرمشق بگیریم و در جمیع صنایع از باروت گرفته تا کفش دوزی محتاج سرمشق بوده و هستیم.» (فریدون آدمیت، فکر آزادی و مقدمه نهضت مشروطیت ایران، ص ۱۰۳؛ مکارم شیرازی، حمید، غربزدگی جوانان، ص ۴۴. تقی زاده نیز معتقد است «ایرانی باید سر تا قدم اروپایی باشد، اروپایی فکر کند، اروپایی بپوشد و اروپایی غذا بخورد (مکارم شیرازی، همان، ص ۴۵، به نقل از علی ندوی، ارزیابی تمدن غرب، ص ۱۶۴).

این روند غرب زدگی که در میان قشر منورالفکر سیر صعودی داشت، در زمان رضاشاه و محمدرضا به وسیله لژ همایونی به اوج خود رسید.(۱)

در حقیقت ۵۰ سال تلاش شد تا توصیه تقی زاده و میرزا ملکم خان جامه عمل بپوشد و همان گونه که تقی زاده گفته بود، روزی رسید که مردم شهرهای بزرگ به ویژه شمال تهران از فرق سر تا نوک پا به ظاهر اروپایی شدند. (ولی هم چنان از تکنولوژی پیشرفته خبری نبود.) البته با ظهور انقلاب اسلامی و آگاهی مردم از حقیقت فرهنگ غرب، جریان استحاله به هم خورد، ولی کم نبودند کسانی که هنوز در آرزوی فرهنگ غرب به سر می بردند و آرزویی جز زندگی فرنگی مآبی نداشتند؛ به گونه ای که غرب برای آنان کعبه آمال بود. در این جا در صدد برشماری علل شیفتگی بعضی ها به فرهنگ و زندگی غربی نیستیم، ولی باید اذعان داشت که شیفتگی به غرب پی آمدهایی دارد که یکی از پی آمدهایش کوچک شمردن خود و تمدن خودی و احساس نیاز و وابستگی به بیگانه(۲) است. ازاین رو، دختران جوانی هستند که برای رفتن به کشورهای دیگر داوطلب می شوند و باندهای قاچاق زنان نیز از این فرصت های به

۱- غرب زدگی، جوانان، ص ۴۶.

۲- همان، ص ۶۸.

اصطلاح طلایی سوء استفاده می کنند و دختران را از مجاری قانونی به خارج می برند.(۱)

خود کم بینی

یکی از علل روی آوری دختران جوان و زنان به انحراف های اخلاقی، بیماری روانی خودکم بینی است. از همین رو، بخش بزرگی از روسپیان خدمتگذاران پیشین اند. خدمتکاری که از او سوء استفاده کرده اند و او را به بردگی گرفته اند، بیشتر، خود را به عنوان یک شی ء می بیند تا یک شخص.(۲)

انحراف های اخلاقی

اشاره

ممکن است گفته شود که آیا قاچاقچیان انحراف اخلاقی دارند؟ در پاسخ باید یادآور شویم درست است که همه مردان و زنان قاچاقچی درجه هایی از انحراف اخلاقی دارند، ولی دلیل قاچاقچی شدن آنان تنها انحراف اخلاقی نیست، بلکه علل اصلی چیزهای دیگری است که گفته شد، ولی درباره قربانیان قاچاق باید گفت در بسیاری از موارد صرف منحرف بودن دختر یا زن جوان، او را به این دام می کشاند.

حسین بیات، وکیل دادگستری، می گوید: «آمار افرادی که بی اختیار به دام باندهای قاچاق زنان می افتند، نسبت به افرادی که با تمایل خود در این زمینه فعالیت دارند، کمتر است».(۳)

۱- روزنامه انتخاب، ۱۲/۱۰/۸۱.

۲- دوبوار، جنس دوم، ص ۲۱۱ و ۲۱۲.

۳- برگرفته از سایت http://www.dwelle.de/persian/frauen/۴۱۴۷۸۲.html به نقل از مجله زنان، شماره ۹۹.

بر اساس این گزارش، تعداد زیادی از زنان جوان به اختیار خودشان قدم در این مسیر می نهند و از آغاز می دانند که در صنعت سکس کار خواهند کرد، ولی در زمینه ماهیت و شرایط کار فریب می خورند. برخی از آنان موافقت می کنند تا در کار جنسی ملایم تر هم چون نمایش های برهنه یا کلوپ ها کار کنند، ولی پس از آن به روسپیگری وادار می شوند. حتی برخی از آنان می پذیرند که در خارج به عنوان روسپی کار کنند و انتظار دارند که به سرعت پول درآورده و پس از مدتی کوتاه به میهن خود بازگردند، ولی به جای آن در بازار به یک واسطه یا روسپی خانه فروخته می شوند، سپس با تهدید یا به سبب بدهی، در اوضاع و احوالی ناهنجار به دام می افتند.(۱)

پلیس سازمان بین الملل در کوزوو نیز می گوید: «آنان این روزها کمتر با زنانی برخورد می کنند که از انتقال اجباری و غیرقانونی شان به کوزوو شکایت دارند».

بری فلچر سخن گوی واحد اعزامی سازمان ملل به کوزوو می گوید: «امروز بیشتر زنانی که برای اعمال خلاف اخلاق به این ایالت منتقل می شوند، با میل خود به کوزوو آمده اند».(۲)

در تبیین علت روی آوری این زنان به فحشا، دلایل گوناگونی ارائه می شود. جانشین معاون اجتماعی ناجا درباره روی آوری دختران جوان

ص: ۶۸

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۳۶، برگرفته از: گزارش منتشره بر روی تلکس خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران، ۲۵/۱/۱۳۸۰.

۲- کریستین ساینس مانیتور، روزنامه همشهری، ۷/۸/۱۳۸۱.

به فحشا براین باور است که امکانات رفاهی هم چون دسترسی به وسایل ارتباط جمعی چون اینترنت و ماهواره و ارتباط با دوستان ناباب و گروه همسالان منحرف و ترغیب آنان به هنجار شکنی و انجام تخلفات، سبب فساد جوانان گردیده است.(۱) در مقابل، عده ای براین باورند که فقر سبب روی آوری اینان به فحشا است.(۲)

رئیس سازمان غیردولتی مادر آقای بسکوف و نگینه محمد جانووا در تاجیکستان معتقدند که فقر و اقلیت قومی بودن، سبب فرورفتن در این منجلاب است.

ایشان درباره تأثیر اقلیت قومی بودن بر این امر می گوید:

زنانی که در دام قاچاقچیان می افتند و در نهایت، ناچار به خود فروشی می شوند، بیشتر از اقلیت های قومی هستند؛ زیرا اعضای گروه های اقلیت قومی اغلب کمتر از دیگران از روابط گرم خانوادگی بهره مند هستند و وجود محدودیت های ناشی ازاین روابط باعث می شود آنان راحت به سوی آنچه که انحراف های اجتماعی نامیده می شود، بلغزند.(۳)

اما واقعیت این است که اقلیت های قومی، چون ارزش ها و هنجارهایی دارند که با فرهنگ جامعه هم خوانی ندارد، ازاین رو، به منظور حفظ هویت خود و رویارویی با فرهنگ غالب، هم بستگی

۱- همشهری، ۲/۱۲/۱۳۸۱.

۲- حامد شهبازی، همشهری، ۷/۶/۱۳۸۱، کریستین سانیس مانیتور، همشهری، ۷/۸/۱۳۸۱.

۳- روزنامه اعتماد، ۹/۱۱/۱۳۸۱؛ همچنین برگرفته از سایت: http://www.mehdis.com/tablue/modules.php?name=Newsfile=articleandside=۶۱۷۰.

اجتماعی در میان آن ها زیادتر است. تحقیق انجام شده درباره حضور مردم در نهادهای دینی در انگلستان نشان می دهد با آن که آمار شرکت کنندگان در کلیسا روز به روز در حال کاهش است، ولی آمار شرکت کنندگان اقلیت های قومی در مجالس دینی خود، روز به روز افزایش می یابد. دین در اجتماعات اقلیت های قومی عالی و بسیار مهم است و بیشتر باورهای دینی و سنتی، برای این گروه ها هم چون ابزاری به منظور حفظ هویت و فرهنگ و سنت های خودشان به شمار می رود.(۱) بنابراین، باید علت آسیب پذیری اقلیت های قومی در تاجیکستان را در جای دیگر جست وجو کنیم.

بررسی علت انحراف های اخلاقی در میان زنان و دختران

اشاره

برای بررسی دقیق علل انحراف های اخلاقی در میان دختران جوان ایران، نخست لازم است تا بعضی از کلید واژه ها توضیح داده شود:

انحراف های فردی

وقتی فردی به تنهایی از هنجارهای خرده فرهنگ خود منحرف می شود و در واقع هنجارهای موجود را مطرود می داند، چنین فردی را مشمول انحراف های فردی می شناسیم.(۲)

فرد منحرف چون که هنجارهای ویژه ای برای خود سامان نداده است، چه بسا دچار عذاب وجدان می شود. او به انحراف خودش آگاهی

۱- کن براون، «جامعه شناسی دین»، ماهنامه معرفت، آبان ۱۳۸۱، صص ۹۲ _ ۹۴.

۲- بروس کوئن، مبانی جامعه شناسی، ترجمه و اقتباس غلامعلی توسلی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی، ص ۲۱۶.

دارد. ویژگی فرد منحرف این است که به تنهایی کار می کند؛ به کمک هیچ فرد دیگری نقشه نمی کشد و فقط به شکل انفرادی عمل می کند. او می کوشد عمل انحرافی خودش را پنهان کند. انحراف فردی اگرچه عوارض و پی آمدهای ناخوشایندی برای فرد منحرف و جامعه دارد، ولی به نظر می رسد از آسیب های کمتری در مقایسه با انحراف گروهی برخوردار باشد. زمینه اصلاح در این نوع انحراف نیز بیشتر است. گاهی اتفاق می افتد پیش از این که چنین فردی گرفتار قانون شود، خودش را اصلاح کند.

انحراف های گروهی

در انحراف های گروهی، فرد در واقع منطبق با هنجارهای خرده فرهنگ عمل می کند و این خرده فرهنگ است که هنجارهای جامعه را طرد کرده است. اعضای این دسته ها، براساس قواعد و مقررات گروه عمل می کنند. در واقع، براساس انتظارهای گروه (همسالان) رفتار می کنند.(۱) ازاین رو، انحراف گروهی بسیار خطرناک و زمینه اصلاح هم در این انحراف بسیار پایین است؛ زیرا هرچند مردم آن شخص را منحرف می دانند، ولی نزد خود و هم گروه هایش حق به جانب است؛ زیرا او از فرهنگ، باورها و بینش خاصی پیروی می کند که فرهنگ عمومی مردم را غلط می پندارند. در انحراف های گروهی، عذاب وجدان معنا ندارد و افراد همدیگر را تشویق می کنند. حتی اتفاق می افتد که با دیدن منحرف ترین فرد احساس غبطه به آن ها دست می دهد و آرزو می کنند که

۱- همان، ص ۲۱۷.

ای کاش جای او بودند. حتی با دیدن مجازات منحرفان به جای عبرت گرفتن می کوشند از قانون و دستگاه حاکمه انتقام بگیرند. انحراف فردی، غالبا در زندان ها تبدیل به انحراف گروهی می شود؛ زیرا دیگر خودش را تنها احساس نمی کند و تعداد زیادی هم چون خود را می بیند. بنابراین، می کوشد شگردهای خلاف وارد تشکل های آنان شود.

تعریف خرده فرهنگ: خرده فرهنگ به شیوه رفتار، ارزش های غالب و تفاهم متقابل اطلاق می شود که میان اعضای یک گروه مشترک است، ولی جامعه رسمی آن را نمی پذیرد؛ یعنی افراد با هنجارها، ارزش ها و آداب و رسومی خو گرفته اند که با هنجارها و ارزش ها و آداب و رسوم جامعه اصلی بسیار متفاوت است. وقتی اقلیت هایی از سوی جامعه رسمی طرد می شوند، می کوشند تا همبستگی میان خودشان را افزایش دهند و با ارزش های حاکم بر جامعه به مخالفت برمی خیزند.(1) به عبارت دیگر، بر اثر عواملی هم چون دسترسی به وسایل ارتباط جمعی جهانی هم چون اینترنت، ماهواره و فیلم هایی که با ارزش های مسلط جامعه هم خوانی ندارد (اعم از مجاز و غیرمجاز) و مداومت بر استفاده از این وسایل، شخصیت اجتماعی فرد با ارزش ها و هنجارهای غیرخودی خو می گیرد. هنگامی که افراد هم سان او نیز در معرض این نوع آموزه ها باشند، با یاری یکدیگر، فرهنگی را تشکیل می دهند که با ارزش ها و هنجارهای اصلی جامعه مخالف و حتی گاهی در تضاد است.

۱- همان، ۲۲۴.

تبیین رفتار انحرافی در میان زنان و دختران ایرانی

اشاره

رفتار انحرافی در میان افراد جامعه به ویژه زنان و دختران به سبب یکی از عوامل زیر است:

اختلال در جامعه پذیری:

اگر جامعه پذیری به درستی انجام نگیرد و افراد به درستی اجتماعی نشده و هنجارهای فرهنگی را در شخصیت خود جایگزین نکرده باشند، نمی توانند رفتار فرهنگی مناسب را از نامناسب بازشناسند.(۱)

توضیح مطلب: محبوب شدن مورد پسند واقع شدن، از آرزوهای مهم نوجوانان و جوانان به شمار می رود. آنان برای این که مورد پذیرش و پسند دیگران قرار گیرند، همانند دیگران رفتار و از ارزش ها و هنجارهای آنان پیروی می کنند، حتی اگر این گونه رفتار در تضاد با روند اصلی جامعه باشد؛ زیرا پذیرش در گروه (هم سالان) برای آنان مهم تر از پذیرش در کل جامعه است. بنابراین، رفتار انحرافی آنان از دید خودشان رفتار درستی است. به همین سبب، گاه دختران بدون دلیل از منزل فرار می کنند و چه بسا به امید یک زندگی خیالی در دام باندهای قاچاق گرفتار می آیند، ولی حقیقت غرب و زندگی به اصطلاح آزاد غرب را زمانی می فهمند که دیگر خیلی دیر شده است.

البته این مسئله نتیجه طبیعی الگوهای رفتاری غرب در مطبوعات و رسانه های جمعی و هم چنین مراکز تعلیم و تربیت است؛ زیرا در دهه اخیر، در بسیاری از فیلم ها و هم چنین در مطبوعات، فرد موفق کسی

۱- همان، ص ۲۲۰.

است که بتواند هر سال با سفر به خارج از کشور، هر بار مدها و الگوهای رفتاری غرب را تقلید کند.

حتی در بعضی از فیلم ها، افراد مذهبی را به عنوان افراد محروم از نعمت های دنیوی و فقیر معرفی می کنند. جوانان که بیشترین مخاطبان این فیلم ها هستند، به شدت از آن ها تأثیر می پذیرند و در نتیجه در فرهنگ و آیین خودشان شک می کنند و نسبت به ارزش ها و هنجارهای غربی بیشتر وابسته می شوند که اختلال در جامعه پذیری از پی آمدهای آن به شمار می رود. هم چنین این اختلال سبب سردرگمی جوانان در تشخیص رفتار فرهنگی مناسب و نامناسب می شود. به عبارت دیگر، پدیده آنومی (Anomie) اتفاق می افتد که در آن هنجارهای اجتماعی ضعیف می شوند یا به کلی از میان می روند یا در تضاد با یکدیگر واقع می شوند. در چنین شرایطی قواعد اجتماعی رفتار، برای افراد مشخص نیست. در نتیجه در اثر فشارهای ساختاری ناشی از آن شرایط، برخی افراد به رفتار انحرافی دست می زنند.(۱) مسئله در این جا پایان نمی پذیرد، بلکه مشکل اساسی وقتی بروز می کند که دوباره جامعه پذیری اتفاق بیفتد؛ زیرا در موارد گذشته فرد دچار حیرت و سرگشتگی می شد، ولی وقتی دوباره جامعه پذیری اتفاق افتاد، همان گونه که تئوری انتقال فرهنگی (cullural transmission theory) تأکید می کند، انحراف همانند هم نوایی آموخته می شود؛ یعنی فرد منحرف ناهنجاری ها را از جامعه

۱- غلامعلی، لیاقت، جزوه آسیب شناسی اجتماعی، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، ص ۷۲.

می آموزد. همان گونه که افراد سالم، رفتار هنجارمند را از جامعه می آموزند.(۱)

در این صورت، فرد عالمانه در برابر جامعه و فرهنگ جامعه موضع می گیرد و از رفتار انحرافی خود دفاع می کند.

امروزه رشد برخی از خرده فرهنگ ها در میان جوانان و زنان، زنگ خطر افزایش جرائم علیه اخلاق و عفت عمومی است. افزایش شاخص هایی هم چون سنت گریزی، فرهنگ گریزی، احساس تنهایی و بیگانگی اجتماعی، کاهش گرایش های مذهبی، اخلاقی و گرایش به تجملات و خوش گذرانی، طیفی است که از یک سو بزهکاران و مجرمان در آن قرار دارند که به جرائمی چون تجاوز به عنف، روابط نامشروع، زنا و... دست می زنند و از سوی دیگر جوانانی هستند که در حاشیه نشینی فرهنگی قرار دارند و رفتارهایی در قالب خرده فرهنگ های معارض از خود بروز می دهند. بدلباسی و بدحجابی، استفاده از نوارهای ویدئویی، برنامه های تلویزیونی و شبکه های ماهواره، نمونه هایی از آن رفتارها است.(۲)

مهاجرت روستاییان به شهر

برخی از افراد از مهاجرت روستائیان به شهرها به عنوان معضل

۱- یان رابرتسون، درآمدی بر جامعه، ترجمه حسین بهروان، انتشارات آستان قدس رضوی، چاپ دوم، ۱۳۷۴، ص ۱۷۰.
۲- مریم احمدیه و فاطمه بداغی، «خلأهای قانونی و انحراف های اجتماعی»، کتاب زنان، شماره ۱۷، پاییز ۱۳۸۱، به نقل از امین صارمی، نوذر: «انحرافات اجتماعی و خرده فرهنگ های معارض» چاپ اول، ۱۳۸۰، ص ۱۸۲.

اجتماعی یاد می کنند. حال آیا صرف انتقال جمعی از افراد مناطق کوچک غیرشهری به مناطق بزرگ شهری شخصیت و نوع زندگی آنان را تغییر می دهد؟ برای روشن شدن این مطلب لازم است نخست بعضی از تفاوت های زندگی روستایی با زندگی شهری ذکر شود:

۱. روابط اجتماعی در روستا و شهرهای کوچک، از نوع روابط چهره به چهره، اولیه، مستقیم، سنتی و همگون است. به این معنا که در روستا اشخاص به وسیله ارزش های مشترک و سنت های مقدس به هم نزدیک می شوند؛ در حالی که در شهرهای بزرگ، روابط میان شهرنشینان، بیشتر غیر خصوصی است و فرد بیشتر با کسانی ارتباط برقرار می کند که آنان را نمی شناسد؛ یعنی روابط میان افراد چنان نامتجانس و انبوه و گسسته است که شخص می تواند به آسانی ناشناخته باقی بماند و به شیوه دلخواه و براساس ذوق و سلیقه خود زندگی کند.(۱)

۲. هم بستگی اجتماعی در روستاها براساس ارزش ها، باورها و ناشی از هویت جمعی و خویشاوندی است؛ در حالی که همبستگی اجتماعی در شهرها براثر تقسیم کار صورت می گیرد.(۲)

۳. کنترل اجتماعی در روستا و شهرهای کوچک از نوع کنترل اجتماعی غیررسمی است؛ یعنی تک تک افراد، اعمال همدیگر را زیر ذره بین

۱- مبانی جامعه شناسی، ص ۳۰۷؛ رحمت اللّه ، صدیق سروستانی، «انسان و شهرنشینی»، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱، زمستان ۱۳۶۹، صص ۲۰۰ و ۲۰۱.

۲- نک: دورکیم، درباره تقسیم کار اجتماعی، ترجمه: باقر پرهام، کتاب سرای بابل، ۱۳۶۹، صص ۸۳ _ ۱۴۵.

قرار می دهند؛ به گونه ای که فرد خاطی به ستوه آمده و چه بسا از آن شهر مهاجرت کند. به ویژه کمی جمعیت، این امکان را فراهم می آورد که افراد بتوانند از زندگی خصوصی همدیگر کاملاًـ باخبر شوند؛ در حالی که در شهرهای بزرگ، کنترل اجتماعی از نوع کنترل اجتماعی رسمی و قانونی به وسیله پلیس و دادگاه است و افراد کاری به زندگی خصوصی یکدیگر ندارند.

افزون بر این، وقتی روستاییان به شهرها مهاجرت می کنند، معمولاً در نواحی حاشیه شهرها و قسمت های مهاجرپذیر اسکان می یابند و این نواحی به طور معمول دچار به هم ریختگی اجتماعی (social disorganization) است.

در این نواحی، مقاومت اجتماعی به حداقل خود می رسد و الگوهای بزهکاری و جرم رشد می کند و مثل هرالگوی دیگری منتقل می شود. رفته رفته این الگوها مسلط می گردند و نگرش ها و رفتار افرادی را که در این نواحی زندگی می کنند شکل می دهند.(۱)

هم چنین روستاییانی که از محیط صمیمی روستا جدا و به محیط خشک شهری وارد شده اند، دچار مشکلات روانی هم چون افسردگی، نابهنجاری، از خود بیگانگی و انزواطلبی می شوند. به ویژه احساس تنهایی و زبونی بیشتر آنان را آزار خواهد داد.(۲) و از سوی دیگر، کنترل

ص: ۷۷

۱- سید عبدالحسین نبوی، بررسی عوامل اجتماعی _ اقتصادی مؤثر در شیوع جرایم جامعه شهری اهواز، پایان نامه دکتری رشته جامعه شناسی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، بهمن۱۳۷۴، ص ۵.
۲- نک: انسان و شهرنشینی، صص ۲۱۵ _ ۲۳۱.

اجتماعی غیررسمی قوی و پی گیر وجود ندارد. پلیس هم نمی تواند در همه جا آنان را زیر نظر داشته باشد و راه های فرار از قانون هم کم نیست. بنابراین، ناگهان خود را از بسیاری قید و بندهای ناشی از اجتماع روستایی آزاد احساس خواهند کرد و اگر باورهای دینی و قومی نداشته باشند و فقر و بیکاری هم گریبانگیرشان باشد، احتمال فروافتادن این دسته از افراد به دام قاچاقچیان بسیار بالاست.

تجربه مکرر ناکامی: بسیاری از خواسته های طبیعی افرادی که بدون سرپرست اند و یا در خانواده های بدسرپرست و فقیر بزرگ می شوند، آن بی پاسخ می ماند. این تجربه مکرر ناکامی، آنان را به احساس درماندگی، یأس، بدبینی و ناتوانی می کشاند. آنان خود را در فعالیت های اجتماعی مؤثر نمی دانند، در نتیجه به اموری مانند روسپیگری روی می آورند که نه توان مندی ویژه ای را می طلبد و نه موازین روشنی دارد. به این ترتیب، وقتی احساس سازندگی و مؤثر بودن در آنان تقویت نمی شود. ازاین رو، به تخریب می گرایند تا بتوانند از اجتماعی که همیشه آنان را طرد کرده است، انتقام بگیرند.(۱)

جست وجوی رهایی: بیشتر دختران جوان و زنان فراری از کانون هایی گریخته اند که بیشترین فشار، تنگنای اقتصادی، روانی و اجتماعی را در آن جا تجربه کرده اند. در این موقعیت، به تنها چیزی که می اندیشند، فرار از شرایط موجود است. آنان بی هیچ طرح و نقشه معینی، در خیابان ها

۱- بررسی معضل روسپیگری... برگرفته از: سایت http://www.iranwomen.org/MAG/shora/۱۶/۱۰.htm.

سرگردان می مانند. احساس تنهایی و ناامنی تمام وجودشان را فرامی گیرد. نیاز مادی و نداشتن سرپناه آنان را به دام انواع سوء استفاده ها می افکند. دام گستران نیز با تدبیری هم چون عکس گرفتن و فیلم برداری از صحنه های ارتباط جنسی، راه هرگونه بازگشتی را به روی آنان می بندند. از این پس، فرد پیوسته در پی توجیه موقعیتی است که بدون درخواست خود در آن قرار گرفته است.(۱)

اثر هم نشینی با افراد کج رو: بیشتر مردم، برون داده های خود را براساس برون داده های دیگران تنظیم می کنند. وقتی فرد مطرود می بیند که برخی افراد برای حل مشکل خود به مصرف مواد مخدر روی آورده اند، او هم برای بهبود وضع خود به آن پناه می برد. البته او با این عمل، امتیازهایی را نیز به دست می آورد؛ برای مثال، عضو یک گروه می شود، احساس تنهایی او کاهش و امکانات ارتباطی او افزایش می یابد.

زمانی که می بیند دختران فراری برای رفع نیازهای خود به ارتباط جنسی نامشروع تن می دهند، او نیز آن عمل را تنها راه حل ارزیابی می کند. از سوی دیگر، چون معاشرت با افراد منحرف در گروه های شخصی صمیمی صورت می گیرد، یادگیری کارهای انحرافی نیز با شدت و عمق بیشتری صورت می گیرد.

۱- همان.

هم چنین در این گونه معاشرت ها، فنون و تکنیک های ارتکاب جرم، انگیزه جرم (سائقه ها، برهان سازی و نگرش ها) و روش های فرار از قانون را می آموزند.

ازدیاد شکاف میان نسل ها

مسئله شکاف نسل ها، چیزی نیست که بتوان به راحتی از کنار آن گذشت، بلکه یک مشکل اجتماعی به شمار می رود؛ زیرا شکاف نسل ها زمانی اتفاق می افتد که ارزش ها و هنجارهای یک نسل به نسل بعدی منتقل نشود. مسئله ای که کم و بیش در جوامع امروزی اتفاق افتاده است؛ زیرا نسل امروزی به گونه ای مستقیم از زمینه های حسی و مادی اثر می پذیرد. به عبارت دیگر، جوانان امروزی بیش از نسل های پیشین، فرزندان تصاویر، پیام های بازرگانی، ارزش های فردی و خصوصی و در چالش تبلیغات رسانه های گروهی هستند.(۱)

اختلاف فرهنگی و فکری در خانواده ها و نبودن آموزش دقیق و به هنگام آموزه های دینی، سب شده است که دختران به جای خانه به بیرون پناه بیاورند.

فریدون توفیقی، بازپرس دادسرای عمومی و انقلاب در گفت وگو با خبرنگار حقوقی خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) با بیان این مطلب گفت: «قریب به اتفاق دختران فراری، علت فرار از منزل را اختلافات فکری و فرهنگی با والدین عنوان کرده و در خانواده با از هم گسیختگی

۱- رسول ربانی، جامعه شناسی جوانان، انتشارات آوای نور، تهران، ۱۳۸۰، ص ۱۹.

فرهنگی و یا شکاف فرهنگی مواجه هستند.»(۱) این خطری است که خانواده های مذهبی را نیز تهدید می کند؛ زیرا سخت گیری بیش از حد، شکاف میان پدرها و مادرها و فرزندان را افزایش می دهد و این شکاف گاهی به حدی می رسد که فرزند، بیرون را بر خانه و محیط مذهبی آن ترجیح می دهد.

ب) علل خانوادگی

وضعیت ناهنجار خانوادگی

همان گونه که پیش تر نیز اشاره شد، خانواده یکی از ارکان جامعه

پذیری برای نسل بعدی است. فرد در خانواده ارزش ها، هنجارها و روش

درست زندگی کردن را می آموزد. وقتی وضعیت خانواده نابهنجار و

آشفته باشد، در آن صورت فرد نه تنها ارزش ها و هنجارهای مسلط

جامعه را فرا نمی گیرد، بلکه یک نوع سرخوردگی و بغض و کینه نسبت

به کل جامعه در او ایجاد می شود و این به جامعه پذیری مجدد او کمک

می کند؛ یعنی ارزش ها و هنجارهایی را فرامی گیرد که خلاف و در تضاد

با فرهنگ اصلی جامعه باشد.

برهمین اساس، تحقیقات نشان داده است که یکی از مهم ترین دلایل

فرار کودکان و نوجوانان در کشور ما ناسازگاری با ناپدری و یا نامادری،

ازدواج اجباری و وضع آشفته اقتصادی و فرهنگی خانواده است. (۲) ناگفته

۱- ایسنا، ۱۳ مرداد ۸۲ برگرفته از: سایت http://www.womeniniran.com/۸۲/news/۰۲=n۸۲/۰۵_۰۷=۰۲n.htm.

۲- ۲. روزنامه اطلاعات،یکشنبه ۲۷ /۵ /۱۳۸۱.

نماند بسیاری از دختران فراری در خانواده، رفتارهای خشونت آمیز و

تعارضات خانوادگی، طرد شدن از سوی والدین، ضربه های عاطفی و

جدایی والدین را تجربه کرده اند. (۱)

دخترانی که به خاطر وضعیت ناهنجار خانواده از خانه فرار می کنند،

بیشتر گرفتار باندهای مافیایی و قاچاق زنان شده و از روسپی خانه های

کشورهای دیگر سردرمی آورند. رئیس شعبه ۱۳۰۸ مجتمع قضایی قدس

در این باره می گوید:

«قاچاقچیان دختران، بیشتر دختران فراری را که به هر انگیزه ای از خانه خود گریخته اند طعمه و وسیله کسب درآمد خود قرار می دهند»(۲)

خشونت و آزار جنسی، جسمی و روحی در خانواده

اشاره

خانه، غالبا پناهگاهی امن و مرکز خوش بختی تصور می شود، ولی خشونت خانگی بخشی از تجربه بسیاری از زنان است. مشهور است که

خشونت خانگی تنها در میان خانواده های سنتی وجود دارد، ولی حقیقت عکس این را نشان می دهد، بلکه شواهد و مدارک به دست آمده از پناهگاه های زنان مضروب شده در کشورهایی مانند آمریکا خلاف آن را نشان می دهد. از جمله می توان از شکستگی استخوان، زخم های چاقو و

حتی در یک مورد فرو کردن میخ با چکش در پای قربانی نام برد. (۳)

۱- ۱. برگرفته از: سایت: http://www.poorandokht.com/news/nf۱۴.htm

۲- ۲. روزنامه انتخاب، پنج شنبه، ۱۲ دی ۱۳۸۱

۳- ۳. جامعه شناسی، ص ۲۰۱

خشونت یکی از علل مهم فرار زنان و دختران از خانه به شمار

می رود. وقتی خانه جایگاه امن نباشد، آن وقت کوچه و خیابان به آن

ترجیح داده خواهد شد. برابر آمار، ۸۰ تا ۹۰ درصد زنانی که از دست

شوهران خود فرار کرده و به دنبال سرپناهی بودند و هم چنین ۶۰ درصد

زنانی که به پلیس مراجعه کردند، قربانی خشونت بوده و جراحت های

عمیق داشته اند. (۱)

براساس گزارش خبرگزاری دانشجویان ایران، بیشتر دختران فراری

سوء رفتار جنسی در خانواده را تجربه کرده اند. حتی در مواردی گزارش

شده که توسط ناپدری یا یکی از بستگان نزدیک، مورد تجاوز جنسی

قرار گرفته اند. آمارها نشان می دهد که ۵۰ درصد از زنان روسپی پیش از

۱۵ سالگی تجربه جنسی داشته اند. (۲) تحقیقات جدید نشان می دهد افرادی

که در نوجوانی و کودکی مورد تجاوز جنسی قرار می گیرند، دو برابر

دیگران در خطر ابتلا به مشکلات روانی... هستند. (۳) برخی از این زنان نیز

از همان دوره بلوغ به سبب زندانی بودن والدین، اعتیاد آنان، داشتن

ناپدری، نامادری و یا سرپرستی به وسیله دیگران، به اجبار و برای کسب

پول، به وسیله بزرگ ترها به ارتباط جنسی آلوده شده اند.

ص: ۸۳

---

۱ – ۱. اعزازی، جامعه شناسی خانواده، تهران، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۰ ، ص ۲۱۰ ، به نقل از: Finlel Hor ۱۹۸۸:۲۴:۲۷

۲ – ۲. برگرفته از سایت http://www.iranwomen.org/MAG/shora/۱۶/۱۰.htm

۳ – ۳. جامعه شناسی خانواده.

بنـابراین، یکی از عواملی که دختران و زنـان جوان را به دامـان قاچاقچیـان و در نهایت به سوی بردگی مـدرن سوق می دهـد، تجربه خشونت خانگی است.

حال باید دید مصادیق واژه های خشونت جنسی و روانی در خانواده چیست؟

خشونت جنسی در خانواده

کنوانسیون هـای بین المللی خشونت جنسـی در خـانواده را براسـاس فرهنگ خاص (غرب) و با دیـدی سـکولاریستی و انسان مدارانه تعریف کرده اند. برهمین اساس، مصادیق خشونت جنسی در خانواده در

کنفرانس جهـانی زن در نـایروبی در سـال ۱۹۸۵ در مـاده دو، چنین آمـده کتـک زدن، سوء اسـتفاده جنسـی از دخـتربچه هـا، خشونت هـای مربوط به مسـئله جهیزیه، تجـاوز به عنف، ختنه زنان و دیگر عوامل سـنتی خشن»(۱) این تعریـف درست نیست؛ زیرا نوعی جانبداری از فرهنگ غربی و تقابل با سنت و شاخصه های سنتی در آن گنجانیده شده است؛

زیرا در قوانین مدنی کشورهای غربی به دختران کمتر از ۱۸ سال کودک (دختر بچه) اطلاق می شود.

به نظر می رسد تعریف ذیل به واقع نزدیک تر باشد. خشونت جنسی، هر نوع رفتار جنسی خشنی است که از روی قصد و نیت جهت تهدید،سوء استفاده و صدمه جنسی انجام شود و مصادیق آن عبارتند از: تجاوز

۱- ۱. زهرا آیتی، کتاب زنان، پاییز ۸۰

به عنف، آزار جنسی و مزاحمت و تماس بدنی، قاچاق زنان، فحشا و روسپیگری، تجارت جنسی، بهره برداری تجاری (تهیه عکس و فیلم مستهجن) زنای با محارم، قطع رابطه جنسی، اجبار به رابطه جنسی غیر طبیعی، اجبار به رابطه جنسی در زمان عادت ماهانه و بیماری و... (۱) یکی از موارد خشونت جنسی که بعضی از دختران فراری آن را تجربه کرده اند، تجاوز به وسیله محارم است. دخترانی که به وسیله محارم خود مورد تعارض واقع می شوند، عموما بیرون را به خانه ترجیح می دهند.

خشونت روانی در خانواده

هر نوع رفتار و گفتار خشنی است که سلامت روحی و روانی فرد را با خطر روبه رو می کند و مصادیق آن عبارتند از: انتقاد ناروا، اهانت و تحقیر، تمسخر، توهین، فحاشی، تهدید به ازدواج مجدد، تهدید به طلاق،اعمال مالکیت، قهر، سوء ظن و بدبینی، حسادت بیمارگونه ، (۲) محدود کردن آزادی رفتار و حرکات، (آزاد نبودن در روابط اجتماعی با نزدیکان و فامیل، اجازه ندادن به خروج از منزل، حبس) اجبار به کارهای خلاف طبع، تهدید به بچه دزدی، تهدید به تخریب دارایی های زن و فرزندان،سوء استفاده از فرزندان برای اطاعت همسر، متلک گویی و اجبار به دیدن تصاویر و صحنه های خلاف عفت و ... .

---

۱ - ۱. آسیب شناسی اجتماعی زنان، مندرج در سایت http://www.iranwomen.org/MAG/shora/۱۴/۳.htm_ednerf۱

۲- ۲. morbid (باور هذیانی نسبت به بی وفایی همسر).

عدم امکان ازدواج

افزایش فاصله بین بلوغ جنسی و ازدواج، نابرابری تعداد دختران و

پسران نیازهای مادی و...، چرخه معیوبی از عرضه و تقاضای جنسی را

در جامعه به وجود آورده است.

وقتی دختر فراری، زن بدسرپرست، بی سرپرست، مطلقه و افراد

دارای نیازهای فیزیولوژیک فزاینده، با پاداش های عجیب و غریب برای

عرضه جنسی روبه رو می شوند، بی شک تعدادی به این کار راغب

می شوند. (۱)

ج) علل اقتصادی

فقر شدید مالی

زنی که همسرش را از دست می دهد مجبور است برای تأمین حداقل زندگی برای دیگران کار کند. چنین زنی به احتمال زیاد در معرض تقاضاهای نامشروع قرار می گیرد که در دراز مدت مقاومت در برابر آن برای او بسیار دشوار است؛ زیرا هرگونه مقاومتی می تواند منجر به از دست رفتن فرصت تامین حداقل معاش شود. دختر یا زن فراری که سرپناهی ندارد، می تواند مورد سوء استفاده قرار می گیرد. البته همان گونه که پیش از این اشاره شد، فقر به تنهایی علت قاچاق زنان نیست؛ زیرا هر

زن محتاج و فقیری تن به فحشا نمی دهد، بلکه فقر، زمینه مساعد را برای این عمل فراهم می کند. از سویی می بینیم که درصد زنا در میان فقرا در

۱- ۱. بررسی معضل روسپیگری ... ، همان.

طول دو دهه گذشته پیوسته افزایش یافته است. (۱) برای همین است که نواحی فقیر نشین منبع صادرات برده های نوین به شمار می روند. مثلاً ناحیه فقرزده شرق دور در روسیه مهم ترین منبع تأمین کننده برده های جنسی در منطقه آسیا و اقیانوس آرام هستند.

توقعات فزاینده زنان و احساس محرومیت نسبی

وقتی ارزش های مادی جای گزین ارزش های معنوی شود، نمایش ثروت آغاز می شود و از سوی دیگر به وسیله تبلیغات در رسانه های جمعی انواع نیازها به مردم تزریق می گردد . این امر به صورت یک بیماری مسری تمام جامعه را فرامی گیرد؛ یعنی کوچک و بزرگ، فقیر و غنی، انقلابی و ضد انقلابی و...، همگی کم و بیش چیزهایی را می خواهند که ثروتمندان در اختیار دارند و از این جا مقایسه اجتماعی شروع می شود. افراد خود را با هم ردیفان و کسانی که وضعشان کمی

بهتر از آنان باشد مقایسه و احساس عقب افتادن و بی عدالتی نسبی می کنند. (۲) به همین سبب، بعضی افراد مجبور می شوند تا به هر صورت ممکن ابزار مادی مانند اتومبیل، لباس فاخر، طلا، جواهرات و...، را برای خود فراهم کنند که برای این کار چه بسا در دام قاچاقچیان گرفتار

می شوند. چنان چه یکی از محققان می نویسد:

قربانیان قاچاق انسان برای رسیدن به وضعیت شغلی و اجتماعی

۱- ۱. جامعه شناسی، ص ۱۹۲

۲- ۲. توسعه و تضاد، صص ۲۰۷ و ۲۰۸

مطلوب تر، هر خطری را به جان می خرند. (۱)

وجود تقاضا در کشورهای اروپای غربی و آمریکا

قاچاق زنـان، ماننـد هر تجـارت دیگری محکوم قـانون عرضه و تقاضـاست. وجود تقاضا در کشورهای اروپای غربی، یکی از عوامل اصلی شیوع قاچاق زنان در کشورهای جهان سوم است.

چنان چه پیش از این گفته شد میزان درآمد به دست آمده از فحشای کودکان در انگلیس، سالیانه بالغ بر دو میلیارد دلار است و آلمـانی هـا سالیانه ۷۰ میلیـارد مـارک خرج روسپی هـا می کننـد و سالیانه ۵۰۰ هزار زن و کـودک (دخـتر زیر ۱۸ سال) به اروپـای غربی قاچـاق می شونـد. در آلمـان، ده هزار زن از کشورهـای اروپـای شـرقی و آسـیا برخلاف میلشان در کلوپ ها و میخانه ها کار می کنند.

پرسشـی که در این زمینه مطرح می شود این است که بـا وجود آزادی جنسـی به تمـام معنا در این کشورها و نابودی بنیادهای خانواده و سستی باورهای دینی، چه لزومی دارد سالیانه این همه زن و دختر از کشورهای دیگر وارد شوند؟

پاسخ:

اول این که این امر نشان دهنده اشتهای سیری ناپذیر انسان در قبال آزادی های نفسانی است. لیبرال ها استدلال می کنند که با برقراری آزادی جنسـی، جامعه به لحاظ جنسـی اشـباع شـده و دیگر امنیت جنسـی برقرار خواهـد شد؛ در حالی که روز به روز خلاف این امر در غرب به نمایش

۱- ۱. محمدرضا عزیزی، روزنامه جام جم، ۳۰ /۱۱/ ۸۱

گذاشته می شود. این ثابت می کند که هرچقدر به نفس و هواهای نفسانی میدان داده شود، به همان نسبت نفس آدمی سرکش تر و گستاخ تر می شود. در نتیجه آزادی های بیشتری طلب می کند؛ به گونه ای که دیگر هیچ حد و مرزی نمی شناسد و پیوسته بیش از آن را می خواهد.

در شرایطی که حتی هم جنس بازی هم در غرب رسمی و قانونی شده است، هم چنان تجاوز به زنان و کودکان و تقاضا برای بازار گرمی فاحشه خانه ها رواج گسترده ای دارد.

این موضوع می تواند درس خوبی برای برنامه ریزان داخلی ما باشد. در سال های اخیر به همان نسبت که روابط پسر و دختر آزاد گذاشته شده، به همان نسبت نیز آمارهای جنایت و انحراف های جنسی، همانند تجاوز، قاچاق زنان و دختران، ربودن زنان و دختران و...، بالاتر رفته

است.

دوم این که در کشورهای اروپای غربی به اسارت گرفتن زنان همان کشورها هزینه های گزافی دارد و از سوی دیگر تبعه های خارجی که بدون مجوز رسمی وارد این کشورها شده باشند و اوراق شناسایی نداشته باشند، مجرم به شمار می روند. بنابراین، زنانی که به صورت غیر رسمی و قاچاق قصد مسافرت به کشورهای اروپای غربی و آمریکا را دارند، طعمه خوبی برای قاچاقچیان و سودجویان هستند؛ زیرا اینان نمی توانند به سیستم قضایی آن کشورها مراجعه کنند و به محض مراجعه به سبب ورود غیرقانونی بازداشت می شوند. اینان هم چون مرغان بی بال و پری هستند که در معرض انواع آسیب ها قرار دارند.

ص: ۸۹

قاچاقچیان تا آن جا پیش می روند که حتی ویزا و پاسپورت کسانی که به شکل رسمی وارد کشورهای غربی می شوند را می ربایند. در نتیجه،باعث می شوند تا ورود آنان بدون مدرک و غیرقانونی تلقی و مجرم شناخته شوند.

۸- پی آمدهای فردی قاچاق زنان

اشاره

۸. پی آمدهای فردی قاچاق زنان

زیر فصل ها

یک _ تنزل شخصیت زن یا بردگی مدرن

دو _ پی آمدهای خانوادگی قاچاق زنان

سه _ پی آمدهای اجتماعی قاچاق زنان

یک _ تنزل شخصیت زن یا بردگی مدرن

اشاره

بزرگ ترین سرمایه انسان، کرامت انسانی اوست. امروزه، زنانی که در دام قاچاقچیان به بردگی گرفتار می شوند، نخستین چیزی را که از دست می دهند، شخصیت انسانی است. آنان هم چون کالایی در دست اربابان، دست به دست می شوند و از خود اختیار و استقلالی ندارند. آنان را همانند ماشین و اسلحه و اجناس دیگر، در آژانس های معاملاتی خرید و فروش می کنند. اندام آنان را برای جلب مشتری به نمایش می گذارند و حتی در بعضی از این آژانس ها، حراج ماهانه وجود دارد. بردگی در دوره جدید، با تجارت دختران غوغا می کند. براساس آمار پلیس بانکوک از تایلند ۱۶۰۰۰ زن و دختر به کشورهای دیگر صادر شده اند. از این تعداد سهم آلمان غربی ۳۰۰۰ نفر بوده است. آژانس ها، ماهانه حدود سه هزار معامله (زن فروشی) انجام می دهند.(۱)

یکی از مسئولان وزارت دادگستری سوئد اظهار داشته که: «شگفت

ص: ۹۰

۱- بهروزی، حجاب و آزادی، ص ۱۳۷.

آور است در حالی که به کودکانمان در مدارس درباره اشکال بردگی در قرن ها پیش درس می دهیم، این نسخه مدرن هنوز باید با ما باشد.»(۱) توماس بودستروم، وزیر دادگستری سوئد در اجلاس استکهلم بیان داشت که این، چیزی غیر از تجارت برده نیست. وی گفت که در یک مأموریت حقیقت یابی به بوسنی، با یک قربانی قاچاق انسان دیدار کرده بود که دست کم ۱۸ بار در محافل روسپیگری فروخته شده بود.(۲)

نینا کاراپاچو، نایب رئیس کمیسیون حقوق بشر پارلمان اوکراین، چنین می گوید: «ده ها هزار زن اوکراینی در بسیاری از کشورها به ویژه در یونان، ترکیه، اسرائیل، آلمان، بلژیک، هلند و غیره به برده های سفید تبدیل شده اند».(۳)

ابتلا به وضعیت ناگوار و بهره کشی های گوناگون

زنان و کودکان قاچاق شده در برابر انواع استثمار و بهره کشی های گوناگون جنسی همانند هم جنس بازی ــ روابط غیر طبیعی ــ سوءاستفاده جهت تبلیغات، عکس و تصویر و... آسیب پذیر هستند. با این حال، قاچاق این افراد به استثمار جنسی محدود نمی شود، بلکه شامل ازدواج های اجباری، کار اجباری در بازار، مزارع کشاورزی، کارخانجات بافندگی، تکدی گری در خیابان ها و دیگر خدمات نیز می شود.(۴) در

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۲۰۶.

۲- همان، ص ۲۰۷.

۳- برگرفته از: سایت انگلیسی: ۱۷/۵۲۰۰۱_http://www.brama.com/issues/ukrainelaw.html.

۴- حامد شهبازی، همشهری، ۷/۶/۱۳۸۱.

محیط هایی که زنان قاچاق شـده به کار واداشـته می شونـد، کارفرمایان گذرنامه ها و مدارک شـناسایی یا اجازه تردد آنان را ضبط می کنند تا مانع از فرار آنان شوند. به ویژه این که در بسـیاری از کشورها، نداشـتن اوراق شناسایی و گذرنامه برای اتباع خارجی مجازات سـنگینی دربرخواهد داشت.(۱) مـدیر آردیانه می گویـد: «درحالی که بسـیاری از زنان ممکن است چیزهایی درباره خطرهای قاچاقچیانی که صـنعت سـکس اروپا را تغذیه می کنند، شـنیده باشند، امکان دارد آگاهی نداشته باشند که به چه آسـانی در کشورهـای خـارجی و دور از وطن، ممکن است به دام آنـان بیفتنـد. در واقع در صورت قصور از رعایت کردن ظرافت های گوناگون قانونی پیشـنهاد شـغلی در جایی، در یک شـرکت و یا کار کردن به عنوان پرستار بچه، می تواند آنان را به بردگی کامل بکشاند».(۲)

برداشتن اندام

امروزه تجـارت اعضـای بـدن انسـان در جهـان رونق بسـیاری یـافته و تجارت انسان (آدمخواری مـدرن) به ویژگی های زشـت سرمایه داری اسـتعماری افزوده شده است. امروزه تاجران آمریکایی، آلمانی، فرانسوی، هلندی، انگلیسـی، روسـی و بسیاری از کشورهـا در تجارت اعضای بـدن انسان فعالیت دارنـد. در آسـیا، هنـد از مراکز عمـده تجارت اعضای بـدن به شـمار می رود. پاکستان و بنگلادش نیز در این بازار فعالیت دارند. در

ص: ۹۲

۱- عذرا وارسته، همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

۲- قاچاق زنان و بردگی معاصر، ص ۲۱۱ برگرفته از: سایت www.bbc.co.uk.

شهرهای کلکته، بمبئی و مَدرس هندوستان، چشم انسان به بهای هشت هزار مارک و کلیه، به بهای سه هزار مارک به دست دلالان و سازمان های معاملاتی اعضای بدن عرضه می شوند.(۱)

روزنامه کیهان در تاریخ ۱۵ آذر ۱۳۷۲ نوشت «رئیس یک مؤسسه خیریه آمریکایی که مدتی را در کشورهای آمریکایی لاتین گذرانده است با همکاری یک کارگردان تلویزیونی فیلمی تهیه کرده که در آن صحنه هایی از فروش اجزای بدن به نمایش گذاشته شده بود.»(۲)

سردرگمی و فلاکت در کشور بیگانه

زنان قاچاق شده به سبب ناآشنایی به محیط و ندانستن زبان کشور میزبان و مهاجرت غیر قانونی، در برابر قاچاقچیان بسیار آسیب پذیر و ناتوان هستند. این امر درباره زنانی که به روسپیگری وادار می شوند، تشدید می شود؛ زیرا این احتمال وجود دارد که این زنان افزون بر مجازات ورود غیرقانونی به کشور میزبان به دلیل روسپیگری هم مورد تعقیب و مجازات قرار می گیرند. به ویژه این که بازگشتن آنان سبب از میان رفتن موقعیت و اعتبار اجتماعی آنان در کشور متبوع می گردد.(۳) خانم گلچهره میرزا یوا رئیس سازمان غیر دولتی مادر در تاجیکستان در همین ارتباط می گوید:

«زنان قاچاق شده وقتی به خود می آیند که می بینند در کشوری غریب

۱- تجارت شیطانی، ص ۲۱.

۲- همان، ص ۱۶.

۳- عذرا وارسته، روزنامه همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

آه در بساط ندارند و حتی به قاچاقچیان بدهکار هستند، ولی آن زمان دیگر کار از کار گذشته و تنها راه باقی مانده پیش روی آنان خودفروشی است».(۱)

ابتلا به بیماری های گوناگون جنسی نظیر ایدز

زنانی که از راه قاچاق وارد روسپیگری می شوند، تأثیر بسیاری بر انتقال ویروس اچ. آی. وی H.I.V دارند. به گزارش ایرنا، بیش از ۵۰ درصد زنان روسپی در کشور ما مبتلا به ایدز هستند. مطالعات نشان داده است زنانی که در مراکز فساد فعالیت می کنند، به احتمال زیاد در ۶ ماه اول فعالیت خود به ویروس ایدز مبتلا می شوند.(۲) این امر درباره قربانیان قاچاق زنان به مراتب شدیدتر است؛ زیرا بیشتر این زنان به اجبار به روسپیگری کشیده می شوند و درباره تماس با افراد از خود اختیاری برای گزینش ندارند. بنابراین، احتمال آلوده شدن این افراد به ویروس ایدز به مراتب بیشتر از زنان هرزه ای است که به اختیار به روسپیگری روی می آورند. از آن جا که این ویروس در بسیاری از افراد تا چندین سال اثرات خود را نمایان نمی سازد، بنابراین، چه بسا زنانی که با تدابیری به کشور خود بازگردند، حامل ویروس ایدز هستند و این بیماری خطرناک را به شوهر یانوزاد آینده خود منتقل می کنند و سبب ابتلای دیگران و

۱- روزنامه اعتماد ۹/۱۱/۱۳۸۱ و همچنین برگرفته از سایت: http://www.mehdis.com/tablu/modules.php?name=news and file=articlesid=۶۱۷۰

۲- همشهری، ۷/۶/۸۱.

حتی نزدیکان خود به این بیماری کشنده می شوند.

بنـابراین، «قاچـاق زنان افزون بر این که یک موضوع حقوق بشـر به شـمار می رود. به دلیل ابتلای گسترده به ویروس اچ. آی. وی (H.I.V) و دیگر بیماری های مقاربتی تبدیل به یک نگرانی عمومی برای سلامت جامعه شده است».(۱)

دو ـ پی آمدهای خانوادگی قاچاق زنان

دو ـ پی آمدهای خانوادگی قاچاق زنان

محور اصـلی تعـالی و توسـعه در هر کشور، سـرمایه انسانی آن جامعه انـد؛ چرا که دوام و قوام هر جامعه بر محور سـرمایه های انسانی استوار است و از سویی نقش زنان به عنوان مربیان اصلی و اولیه خانواده بر کسی پوشیده نیست. حال اگر زن خانواده از وظیفه خود تخطی کنـد چه اتفاقی می افتـد. روشن است نخستین ضایعه آن متوجه نسل بعدی می گردد؛ زیرا هر نسل در سایه خـانواده آمـوزش هـای لازم و ضـروری مطـابق بـا ارزش هـا و فرهنـگ آن جـامعه را دریـافت می کنـد و خـانواده بحران زده فرزنـدانی بـا مشـکلات فراوان به جامعه تحویل می دهـد. بنابراین، در قاچاق زنان کمترین لطمه، فروپاشـی خانواده است. حتی اگر زنی پس از قاچاق شدن بخواهد به خانه خود برگردد، دچار مشـکل خواهد بود؛ زیرا پاسخی برای غیبت خود ندارد. یکی از دلایلی که زنان قاچاق شده مایل نیسـتند به کشور خودشان برگردند، این است که دیگر روی برگشتن به کشور خودشان را ندارند. براساس گزارش یونیسف «بسیاری از زنانی که

۱- همان.

به خانه بازمی گردند، دوباره به دام قاچاقچیان انسان می افتند. همه آنان با احساس شرم و عدم اطمینان از آینده دست و پنجه نرم می کنند».(۱)

احتمال بازگشت این زنان در کشورهایی هم چون کشور ما بسیار ضعیف است؛ زیرا ساختار خانواده در نظام فرهنگی ما به گونه ای است که هیچ گونه انحراف اخلاقی را برنمی تابد. این زنان پس از بازگشت با واکنش بسیار تند اطرافیان روبه رو خواهند شد. بنابراین، قاچاق زنان یا به طور کلی «جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی» کیان و بقا خانواده را تهدید می کند.

افزایش این جرایم اگرچه بر اجتماع اثر می گذارد و مسئولان انتظامی و قضایی جامعه را به جای اهتمام به امنیت اموال و نفوس مردم، متوجه مقوله اعراض و عفت عمومی می کند، ولی خانواده ها را در رنج قرار می دهد. پی آمدهای این گروه از جرایم افزون بر به خطر انداختن سلامت اخلاقی و روانی جوانان جامعه، ارتباط مقدس خانوادگی میان زوجین یا فرزندان و والدین را سخت تهدید می کند.

خطر فروپاشی خانواده در اثر ارتکاب جرایم ناموسی (از جمله گرفتار آمدن در فحشای اجباری) بسیار جدی تر از دیگر جرایم است؛ زیرا خانواده ها چه بسا اعضای خود را به دلیل ارتکاب جرایم مالی، خلاف یا جرایم غیرعمدی جانی و... طرد نکنند، ولی در برابر جرایم حیثیتی به احتمال قریب به یقین طرد می کنند. برای مثال، دختری که

۱- کریستین، همشهری، ۷/۸/۱۳۸۱.

مرتکب یک نوبت فرار از منزل می شود و دستگیر می گردد یا زن شوهرداری که به سبب رابطه نامشروع دستگیر می شود، احتمال طرد شدنش از سوی خانواده بسیار جدی تر از مردی است که به سبب صدور چک بی محل متواری و تحت تعقیب یا زندانی است. به ویژه آن که اگر زنی به دلیل فرار از منزل مدتی گرفتار باندهای فحشا شده باشد که در این صورت احتمال پذیرش مجدد او بسیار ضعیف خواهد بود.

سه _ پی آمدهای اجتماعی قاچاق زنان

از جمله پی آمدهای قاچاق زنان در کشور اسلامی ایران، این است که حیثیت ملی نظام را زیر سؤال می برد؛ زیرا معمولاً کشورهای مبدأ قاچاق زنان کشورهای فقیری هستند که دچار انواع نابسامانی های اجتماعی هستند. کشورهایی مانند بالکان و جمهوری های شوروی سابق که از شدت فقر، حاضر به هر کاری (ولو خود فروشی) هستند.

پایگاه های ضد انقلاب در خارج از کشور با بزرگ نمایی موضوع قاچاق زنان در ایران تلاش دارند تا چهره جمهوری اسلامی ایران را نزد جهانیان مخدوش جلوه دهند و چنین وانمود کنند که وضع اجتماعی در ایران بسیار نابسامان است و مردم از شدت فقر و مشکلات زندگی دختران خود را نیز می فروشند.(۱)

متأسفانه برخی از مسئولان نیز ندانسته حرف های آنان را تأیید

۱- همشهری.

می کنند.(۱) این در حالی است که این امر در ایران بسیار نادرست بوده و تنها یک مورد گزارش شده است که به شرح زیر است:

«یک دختر ۱۳ ساله به دلیل اعتیاد پدر به مرد ۳۵ ساله ای که فروشنده مواد مخدر بود، در مقابل ۱۰۰ هزار تومان فروخته شد».

ماجرا وقتی برملا شد که زن همسایه به مادر دختر خبر داد و مادر، دخترش را از خانه خریدار نجات داد. مادر این دختر که از شوهر خود جدا شده بود، در حالی که به شدت می گریست، به خبرنگار زنان ایران گفت: با داشتن ۵ فرزند و تحمل ۱۵ سال زندگی مشقت بار و به دلیل اعتیاد همسرم مجبور به طلاق و جدایی شدم و چون شاغل نبودم و نمی توانستم از نظر مالی بچه ها را تأمین کنم، آنان را به پدرشان سپردم. تا این که خانم همسایه به من خبر داد که شوهرم، دختر اولم را فروخته است. به سرعت خودم را به منزل خریدار رساندم و با کمک همسایه، دخترم را بیرون آوردم. در حالی که خواهرانش به عنوان نگهبان او را کنترل می کردند و مثل عروس او را اصلاح و آماده کرده بودند.

ص: ۹۸

۱- در پی انتشار اخبار مربوط به قاچاق زنان و دختران ایرانی در کشورهای افغانستان، پاکستان و... عضو فراکسیون زنان مجلس، در گفتگو با خبرنگار سایت زنان ایران... در پاسخ به این که چرا تلاشی در جهت پیوستن به «کنوانسیون جهانی منع قاچاق زنان و دختران صورت نمی گیرد، اظهار داشت: من شخصا مخالفتی با الحاق به چنین کنوانسیونی ندارم. اما با توجه به این که بسیاری از دختران توسط پدران خود به فروش می رسند، تصور می کنم الحاق به این کنوانسیون تنها یک حرکت نمادین خواهد بود و در عمل سودی نخواهد داشت؛ زیرا ما در کنار رفع مسائل اقتصادی در این زمینه به کار فرهنگی در حجم وسیع و بسیار عمده داریم». برگرفته از: سایت زنان ایران http://www.womeniniran.com/news/۸۱_news/۰۹_۸۱_n/۰۶_۰۹_۸۱/۱_۶_۰۹.htm

سرانجام با تلاش برخی از مقامات دولتی، دختر ۱۳ ساله و بقیه فرزندان تحت پوشش کمیته امداد قرار گرفت و به مادر سپرده شد».(۱)

بیشتر موارد قاچاق زنان ایرانی، به دختران فراری از خانه،(۲) دختران فریب خورده(۳) و دختران و زنان ربوده شده(۴) مربوط می شود.

۹- وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان

اشاره

۹. وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان

زیر فصل ها

تاریخچه وضع قوانین جهانی برای مبارزه با قاچاق زنان

وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان در ایران

تاریخچه وضع قوانین جهانی برای مبارزه با قاچاق زنان

نخستین سند بین المللی برای مقابله با قاچاق زنان مقاوله نامه ۱۸ مه ۱۹۰۴ است، ولی از آن جا که در آن زمان هنوز برده داری به طور پراکنده وجود داشت، این مقاوله نامه خالی از تعصبات نژادپرستانه نیست. عنوان کامل این مقاوله نامه چنین است: «مقاوله نامه بین المللی امضا شده در پاریس مورخ ۱۸ مه ۱۹۰۴ راجع به تأمین یک حمایت مؤثر علیه معاملات جنایات کارانه موسوم به خرید و فروش سفید پوستان.

یکی از موضوع های جالب توجه در این مقاوله نامه، پرداختن به مسئله بازگرداندن زنان قاچاق شده به میهن است؛ به گونه ای که مواد ۳، ۴، ۵ از این مقاوله نامه ۹ ماده ای به این موضوع اختصاص یافته است. از نکات جالب دیگر در این مقاوله نامه این است که بازگرداندن زنان

۱- برگرفته از: سایت http://www.mehdis.com/tablu/modules.php?name=Newsfile=articlesid=۶۱۷۰

۲- روزنامه مردم سالاری، یک دختر فراری پرده از قاچاق دختران... ۲۶/۱۱/۱۳۸۱.

۳- روزنامه اعتماد، سکوت قانون در برابر قاچاق... ۳۰/۹/۱۳۸۱.

۴- روزنامه جوان، ۴۰۰ پرونده آدم ربایی دختر در ماه تشکیل می شود، ۲۶/۶/۱۳۸۱.

قاچاق شده یا فروخته شده، الزاما با میل و خواست خود آنان باید صورت بگیرد و نمی توان این زنان را به اجبار از کشور مقصد اخراج کرد؛ در حالی که این ماده مترقیانه در سال ۱۹۰۴ در این کنوانسیون تصویب شده بود، رویه بسیاری از دولت ها حتی در حال حاضر خلاف آن است که همین خود یکی از موانع عمده معرفی داوطلبانه این زنان به نیروهای پلیس و دیگر نیروهای مجری قانون به شمار می رود.

هم چنین در ماده ششم مفاد پیش گیرانه ای مطرح می شود تا اساسا قاچاق و خرید و فروش زنان رخ ندهد. براساس این ماده دولت های متعاهد در حدود قانونی تعهد می کنند که تا حدی که ممکن است مواظب ادارات و آژانس های مسافرتی و بنگاه های کاریابی که برای زنان و دختران در خارج کار پیدا می کنند، باشند. بیشتر عاملان قاچاق را همین بنگاه ها و آژانس هایی تشکیل می دهند که با وعده یافتن کار و شغل مناسب برای زنان در دیگر کشورها، عملا آنان را به صورت برده خرید و فروش کنند.

این مقاوله نامه نقص هایی داشت که برای رفع این نقص ها شش سال بعد، در ۴ مه سال ۱۹۱۰ قرارداد بین المللی دیگری تصویب کردند. مهم ترین نقطه ضعفی که در مقاوله نامه پیشین وجود داشت، موضوع تعیین نشدن مقررات و مفاد مربوط به مجرمان قاچاق و خرید و فروش زنان بود. همین امر موجبات عدم سرکوب این جرم را کاملاً فراهم آورد. برای رفع این نقص، در قرارداد جدید مقرر گردید که:

«هرکسی برای انجام هوا و هوس دیگری، زنی را ولو با رضایت خودش باشد یا دختر صغیری را برای فسق اجیر و جلب و یا از راه

ص: ۱۰۰

عفت منحرف سازد، ولو این که عملیات مختلف که مبانی جرم محسوب می شود در ممالک مختلف صورت گرفته باشد، باید مجازات شود».

یکی از مهم ترین کمبودهای قرارداد دوم این بود که قاچاق زنانی که برای کار اجباری و کار سخت یا ازدواج اجباری صورت می گرفت، از گستره این قرارداد خارج بود و از همه مهم تر این که وقوع جنگ جهانی اول تردیدهای جدی درباره اعتبار اسناد بین المللی که پیش از آن وجود داشت ایجاد کرد. ازاین رو، دولت ها تصمیم گرفتند تا در ۳۰ سپتامبر سال ۱۹۲۱ موادی را به قراردادهای گذشته ضمیمه سازند.

دو نکته جالب در این قرارداد وجود دارد: نخست این که بیشتر کشورهای مستقل جهان از جمله ایران، این قرار داد را امضا کردند و دوم این که در این سند، موضوع قاچاق منحصر به زنان سفید پوست نمی شد.

سند بعدی که دوازده سال بعد از سوی دولت ها تصویب شد، قرارداد ۱۱ اکتبر ۱۹۳۳ بود. این قرارداد در ایران در تاریخ ۲۰ دی ۱۳۱۳ به تصویب رسید که «قرارداد بین المللی راجع به جلوگیری از این معامله نسوان کبیره» نامیده شد. علت تصویب این قرارداد این بود که در آن زمان، تجارت و قاچاق زنان در سطح جهانی چنان گسترده شده بود که جامعه ملل لازم دید تا سند دیگری تصویب و کمیته ای را به نام کمیته «معامله نسوان و اطفال» مأمور رسید گی به این کار کند.

با شروع جنگ جهانی دوم، بار دیگر تردیدهای جدی درباره اعتبار حقوقی اسناد بین المللی موجود صورت گرفت. این بار سازمان ملل

متحد کوشید تا بار دیگر به وسیله پروتکل اصلاحی سال ۱۹۴۹، چهار سند پیشین را اعتبار ببخشد. در هفتمین نشست شورای اقتصادی _ اجتماعی سازمان ملل متحد، شورا از دبیر کل درخواست کرد تا پیش نویس یک کنوانسیون جدید و فراگیر را برای سرکوب قاچاق زنان و کودکان و پیش گیری از روسپیگری تهیه کند تا چهار سند موجود (سابق الذکر) را برای سرکوب قاچاق زنان و کودکان یکپارچه سازد. سرانجام متن پیش نویس توسط شورای اجتماعی و اقتصادی به مجمع عمومی ارائه شد و مجمع آن را به تصویب رساند. اشکال این کنوانسیون این بود که برخلاف بسیاری از کنوانسیون های بعدی ملل متحد، تعریفی از واژه های کلیدی مثل «روسپیگری» و «قاچاق اشخاص» ارائه نشده است.(۱)

معاهده مبارزه با جرایم سازمان یافته فراملی و ۲ پروتکل ضمیمه آن، یعنی پروتکل قاچاق انسان و پروتکل انتقال غیرقانونی مهاجران، در سال ۲۰۰۰ تدوین شد و به امضای حدود ۱۳۲ کشور رسید، ولی تاکنون تنها در ۳ کشور تصویب شده است. این معاهده، تنها زمانی قدرت اجرایی خواهد یافت که دست کم در ۴۰ کشور تصویب شود.

۱- قاچاق زنان و بردگی معاصر، صص ۶۲ _ ۸۷.

وضعیت قوانین مربوط به قاچاق زنان در ایران

ایران از جمله کشورهایی است که از اوایل سده بیستم با پیوستن به اسناد بین المللی موجود علیه قاچاق زنان، قوانینی داخلی را برای مبارزه با آن تصویب رساند.

ایران اسناد ۱۹۰۴، ۱۹۱۰، ۱۹۲۱ و ۱۹۳۳ را امضا کرد و همگام با آن ها قوانینی داخلی را نیز تصویب کرد و در سال ۱۹۴۹ نیز پروتکل اصلاحی را جهت تأیید دوباره سه سند نخست به تصویب رساند. با وجود این که خود ایران از جمله امضاکنندگان قطعنامه مجمع عمومی برای تصویب کنوانسیون ۱۹۴۹ بود، بعدها از تصویب آن خودداری ورزید که علت آن رواج فساد اخلاقی و روسپیگری در ایران در زمان پهلوی دوم بود.

در سال ۱۹۲۹ و ۱۹۴۱، کمیته وابسته به شورای جامعه ملل، پروژه هایی را برای لغو خرید و فروش زنان و دختران تنظیم کرد و مقرر داشت که حکومت ها باید برای مجازات کسانی که به قوادی مشغولند یا فحشای زنی را تسهیل می کنند یا به عنوان حمایت از زنان به درآمد حاصل از فاحشگی زنان چشم دوخته اند، قوانینی وضع کنند. بیشتر کشورهای عضو از جمله ایران، به این توصیه عمل کردند که در ایران ماده ۲۱۱ قانون مجازات عمومی مصوب ۱۳۵۲ در این راستا وضع شد که هم با بهره کشی از روسپیگری دیگران و هم با قاچاق زنان به خارج به مبارزه برمی خاست، ولی به دلیل فساد رژیم پهلوی، هیچ گاه این ماده در ایران اجرا نشد.

ص: ۱۰۳

به طور کلی، پیش از انقلاب اسلامی، قوانین نسبتا مناسبی برای مبارزه با قاچاق زنان وجود داشت، ولی مشکل اصلی اجرا نشدن این قوانین بود.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قانون مجازات عمومی جای خود را به قانون مجازات اسلامی داد که قوانین مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۶۱ در ماده ۱۳۵ و قانون مصوب ۲/۳/۱۳۷۵ مجلس شورای اسلامی در ماده ۶۳۹ برای تشکیل روسپی خانه و نیز واداشتن دیگران به روسپیگری مجازات تعیین شد، ولی به مسئله قاچاق زنان تصریح نشده است. تنها چیزی که در قوانین کیفری ایران وجود دارد، درباره قوادی است ــ به معنی تلاش برای ایجاد ارتباط یک زن روسپی با یک مرد ــ که در سال ۱۳۷۰ برای آن مجازات به نسبت ساده ای در نظر گرفته شده است. به این صورت که اگر زن باشد ۷۵ ضربه شلاق و اگر مرد باشد ۷۵ ضربه شلاق به همراه ۳ ماه تا یک سال تبعید برای او در نظر گرفته شده است. مورد دیگر در ماده ۶۳۹ قانون مجازات اسلامی است که در سال ۱۳۷۵ به تصویب رسید که بر اساس آن، اداره کردن یا دایر کردن مراکز فساد و فحشا، چه به صورت فردی یا جمعی ۱ تا ۱۰ سال حبس دارد. هم چنین در بند (ب) همین ماده، هرگونه تشویق به فساد یا فحشا یا فراهم کردن موجبات آن، این افراد را مشمول مجازات می سازد. از این بند می توان برای مجازات قاچاقچیانی که بهره کشی جنسی از زنان دارند را نیز استفاده کرد. قید احتمالاً ازاین روست که هنوز محاکمه این گونه افراد به صورت آشکار صورت نگرفته است تا مشخص شود دادگاه

ص: ۱۰۴

مربوطه برای مجازات مجرمان به چه مواد قانونی استناد خواهد کرد. این در حالی است که از سال ۱۳۷۹ تا کنون چندین مورد از قاچاق زنان به طور رسمی در مطبوعات و رسانه ها اعلام شده است.

نکته قابل توجه این که با وضع این ماده نمی توان دیگر گونه های قاچاق زنان مانند: بیگاری، کار اجباری، کار سخت خانگی یا در کارگاه ها، برداشتن اندام ها، و دیگر اهداف غیراخلاقی جدای از فساد و فحشا که برای بهره کشی از آنان صورت می گیرد را مجازات کرد.(۱)

بنابراین، باید اعتراف کرد که متأسفانه این پدیده وحشتناک بی هیچ ضمانت اجرایی کیفری مستقل، در مملکت ما در حال شیوع است و قانون جداگانه ای برای جلوگیری از آن و یا قانونی برای حمایت از قربانیان وجود ندارد.

ممکن است گفته شود با استفاده از ماده قانون های دیگر همچون احکام مربوط به آدم ربایی، کلاه برداری، قوادی و مفسد فی الارض بودن، می توان به این مسئله رسیدگی کرد، ولی در پاسخ باید گفت در فقه، بابی به نام بیع الحر و الحره (فروش شخص آزاد)(۲) داریم.

هم چنین در وسائل الشیعه یک باب به نام باب کسی که زن خودش را

۱- همان، صص ۱۹۶ _ ۲۰۳.

۲- اهمیت این مسئله در احادیث به حدی است که در حدیثی از رسول اللّه وارد شده که پیامبر اکرمص فرمود: «ثلاثه انا خصمهم یوم القیمه رجل اعطی ثم غدر و رجل باع حرا؛ سه گروه هستند که در روز قیامت دشمنی من نسبت به آن ها از همه بیشتر است یکی از آنها کسی است که فرد آزادی را بفروشد. (تذکره الفقها(ط .ق) ج ۱، العلامه الحلی، مکتبه لاحیاء الاثار الجعفریه المؤسس الشیخ عبدالکریم التبریزی ص ۴۶۵).

بفروشد وجود دارد که برای کسی که زنش یا زن مسلمانی را بفروشد مجازات بسیار سنگین یعنی قطع دست قرار داده شده است. چنان چه آیت اللّه سید احمد خوانساری، آیت اللّه خویی (در مبانی تکلمه المنهاج، ج ۱، ص ۳۱۷)، آیت اللّه گلپایگانی (در تقریرات الحدود و التعزیرات ج ۱، صص ۳۸۱ _ ۳۸۳) درباره کسی که شخص آزادی را بفروشد، به قطع دست فروشنده حکم کرده اند. در این میان به دو روایت معتبری که سکونی از امام صادق علیه السلام نقل کرده است اشاره می کنیم. امام علیه السلام درباره کسی که زنی را ربوده و بفروشد و هم چنین کسی که زن خودش را فروخته بود حکم کرد در هر دو مورد دست آن شخص بریده شود.(۱)

بنابراین، می توانیم با استفاده از این منابع غنی و با استفاده از فتاوای فقهای فعلی و شرایطی که امروزه به وجود آمده، به ویژه بدنامی و لطمه ای که این امر به حیثیت ملی و اسلامی نظام وارد می کند، قوانین جامع و مستقلی دراین باره (قاچاق زنان) وضع کنیم.

۱- سیداحمد خوانساری، جامع المدارک، ج ۷، تحقیق علی اکبر غفاری، مکتبه الصدوق تهران، چاپ دوم، ۱۴۰۵ ه . ق، ص ۱۴۷.

۱۰- راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان

اشاره

۱۰. راهکارهای مؤثر برای مقابله با قاچاق زنان

زیر فصل ها

الف) راهکارهای حقوقی

ب) راهکارهای فرهنگی

ج) راهکارهای اقتصادی

الف) راهکارهای حقوقی

وضع قوانین مناسب

نخستین گام در راه مبارزه با این پدیده شوم، تصویب قوانین مستقل و سخت گیرانه درباره انواع قاچاق زنان و کودکان است. این کار مستلزم کار کارشناسی درباره قوانین و مجازات این عمل با ملاحظه همه جنبه هاست.

عملیاتی کردن قوانین موجود و اجرای جدی آن ها

یکی از عواملی که سبب گسترش قاچاق انسان شده است، اجرا نکردن صحیح قوانین موجود است. در این باره باید به دو نکته توجه کرد. نخست این که در بسیاری از کشورها دیده شده که مجریان قانون و اعضای پلیس آن کشورها که وظیفه مقابله با قاچاق انسان را بر عهده دارند، درگیر تجارت وسوسه انگیز ورود و خروج غیرقانونی انسان ها می شوند. کاترین بالکواک که از بازرسان سازمان ملل است می گوید: یک افسر پلیس آمریکا در بوسنی که متهم به خرید یک زن قاچاق شده به بوسنی به قیمت ۱۰۰۰ دلار بوده را مورد بازجویی قرار داد. مورد دیگر مربوط به یک سرباز ناتو است که مظنون به قاچاق چهار زن مولداوی تبار در بوسنی بود.(۱) آریانا مصطفی از مشاوران حقوقی سازمان امنیت و همکاری اروپا در کوزوو ادعا می کند که: «قاچاقچیان بزرگ انسان با

۱- گزارش کریستین... ، «انتهای سرزمین فقر»، همشهری، ۷/۸/۱۳۸۱.

قضات تبانی می کنند و آن ها را می خرند».(1)

خانم سوفی موسکو سخنگوی مؤسسه بین المللی حمایت از حقوق کودکان عنوان کرد که: «۱۰ درصد دخترانی که از کشورهای مشترک المنافع به آلبانی قاچاق می شوند با همکاری مستقیم و غیر مستقیم پلیس آلبانی به این کشور آمده اند و در شهر اشکودرا مستقر شده اند».(2)

نکته دوم این که به طور معمول قربانیان قاچاق به جای عاملان، تعقیب و مجازات می شوند.

در برخی از کشورها زنان و دختران به جرم ورود غیرقانونی، نداشتن مدارک شناسایی، (که معمولاً به وسیله قاچاقچیان از آنان گرفته می شود) و روسپیگری ــ ولو اجباری ــ مورد تعقیب و مجازات قرار می گیرند. هم چنین در مواردی ــ که تعداد آن هم کم نیست ــ زنان قاچاق شده پیش از رسیدن به مرحله اخراج، مورد آزار و اذیت و سوء رفتار عوامل مجری قانون قرار می گیرند.(3)

جلب اعتماد قربانیان برای همکاری با دستگاه قضایی

برای این کار باید سیاست هایی اتخاذ گردد تا براساس آن ها، با قربانیان به صورت شهود، نه مجرم رفتار شود. اگر زنان به حمایت قانون از آنان اعتماد داشته باشند، زمینه فرورفتن در بردگی و منجلاب فحشا برایشان کاسته می شود. چه بسیار دیده می شود زنانی که از سر نادانی،

۱- همان.

۲- سوفی موسکو، نشریه غرب در آینه فرهنگ، دی ماه ۱۳۸۰.

۳- وارسته، همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

وقتی برای نخستین بـار قربـانی بی حرمتی های اخلاقی و جنسـی می شونـد به حمایت قانون و دسـتگاه قضایی پناه می آورنـد، ولی در اثر دفـاع نـادرست و نـاتوانی از اثبـات بی گنـاهی خود، عامل مجازات و بی آبرویی خویش می شونـد. به نظر یکی از محققـان «بسـیاری از زنان و دوشـیزه گان، همین که مورد تهدیـد مرد متجاوز قرار می گیرنـد، به سـبب ترس از عواقب وخیم، مغلوب او شده و بی هیچ مقامتی تسلیم وی می شوند».(۱)

بنـابراین، برای تحقق این امر بایـد تلاـش کرد تمـامی مجازات های مربوط به افراد قاچاق شـده در همه شـکل های آن حـذف شود. هم چنین باید کوشید تا فعالیت گروه های بشر دوستانه علیه این تجارت یکنواخت و یک دست باشد.

همکاری دولت ها با یکدیگر

از آن جـا که قاچـاق زنـان در سـطح بین المللی انجـام می گیرد، ضـروری است دولت هـا بـا همکاری یکـدیگر با این معضـل برخورد کنند. لازمه این کار، عمل به توافق های بین المللی و پیش بینی ضمانت اجرای این قوانین است.

ب) راهکارهای فرهنگی

نظارت اجتماعی

نظـارت اجتماعی به ابزارها و روش هایی گفته می شود که برای وادار کردن فرد به انطباق خود با انتظارهای گروه معین یا کل جامعه به کار

۱- هوشنگ شامبیاتی، حقوق جزای عمومی، ج ۱، نشر ژوبین، ۱۳۸۰ ص ۱۱۱.

می رود.(۱)

نظارت اجتماعی بر دو گونه است: نظارت رسمی و نظارت غیر رسمی.

نظارت رسمی از قبیل مقررات یا قوانینی که نظام جامعه را تشکیل می دهند. این مقررات همواره مکتوب هستند که به طور کامل درباره آن سخن گفتیم.

نظارت غیررسمی

این نوع نظارت بر تأیید یا تأیید نشدن کسانی مبتنی است که در اطراف فرد قرار دارند و شخص دیدگاه آنان را درباره خود مهم تلقی می کند که مهم ترین آن ها عبارتند از: خانواده، مدرسه، گروه هم سالان، رسانه های گروهی، مکان های کار و دین.

نظارت اجتماعی غیر رسمی از راه گفتار (اظهار کنند که رفتارش را نمی پسندد یا با او مشاجره کنند) طرز نگاه دیگران یا حتی قطع رابطه اعمال می گردد. (مراتب امر به معروف و نهی از منکر)

نظارت اجتماعی غیررسمی، بخشی از فرایند جامعه پذیری است که ما به سبب آن، با یادگیری الگوهای رفتاری مورد انتظار جامعه انسانی مواجه می شویم.(۲)

۱- مبانی جامعه شناسی، ص ۱۹۷.

۲- Sociology Alive Stephon Moore, Stanley Thornes(publisheres, L.T.P.۱۹۸۷) p۲۰۴-۲۰۵.

از آن جا که بخش زیادی از نظارت اجتماعی در فراینـدی به نام جامعه پـذیری انجام می گیرد، لازم است تا جامعه پـذیری را شرح دهیم و عوامل آن را برشماریم.

جامعه پـذیری یا اجتماعی شـدن عبارت است از این که فرد در رونـد اجتماعی شدن می آموزد که در موقعیت های گوناگون چه رفتـاری قابـل قبـول و چه رفتارهـایی غیرقابـل قبول است. هم چنین فرامی گیرد که الگوهـای رفتـار منـاسب را از نامناسـب بازشناسد.

عوامل نظارت اجتماعی غیر رسمی (جامعه پذیری)

خـانواده: هر فردی، ارزش هـا و ضـد ارزش هـا را نخست در درون شـبکه روابـط خـانوادگی می آموزد. خلاـف کـاری هـای کودکان با ناموفق بودن پـدر و مادر در جامعه پذیر کردن درست آنان ارتباط دارد. به عبارت دیگر، افراد، آن چه را عموما به عنوان درست یا نادرست قلمداد می شود را نخست از والدین می آموزند.

مـدرسه: فرایند جامعه پذیری، به طور رسـمی در ضـمن محتوای درس هایی که آموخته می شود و به طور غیررسـمی از طریق توقعـاتی که معلمـان و هم کلاسـان از شـاگرد دارنـد، انجام می پـذیرد. با اسـتفاده از آموزش های رسـمی، می توان خطرهای قاچاق انسان (زنان) و راه های مقابله با آن را به شاگردان آموزش داد.

گروه های هم سالان: از آن جا که گروه هم سالان تقریبا هم سن یکدیگرنـد و احساس برابری می کننـد، معمولا از معیارهای مشترکی پیروی می کنند. گروه هم سالان به عنوان عامل اجتماعی، در دوران بلوغ به اوج اهمیت و تأثیر خود می رسد. در این هنگام، کسب محبوبیت و

مورد پسند واقع شدن، یکی از آرزوهای مهم نوجوانان می شود و پذیرش ارزش های گروه هم سالان به گونه ای گسترده به پذیرش فرد در گروه کمک می کند. ازاین رو، والدین باید هر چه بیشتر مراقب دوستان فرزند خود باشند. چه بسا فرزند ایشان هیچ مشکلی نداشته باشد و صرفا چون می خواهد همانند دوستان خود رفتار کند در دام قاچاقچیان انسان گرفتار می آید.

رسانه های جمعی: رسانه های گروهی با فراهم کردن الگوهای رفتاری و طرد کردن اشکال رفتار انحرافی، آن ها را تحت تأثیر قرار می دهند.

رسانه های گروهی می توانند وسیله بسیار مناسبی برای رواج یا مبارزه با مفاسد اخلاقی باشند که این امر مسئولیت دست اندرکاران صدا و سیما و مطبوعات را سنگین تر می کند.(۱)

دین: دین یکی از عوامل بازدارنده بسیار قوی نسبت به انحراف های اخلاقی است. ازاین رو، دیده شده آمار قاچاق زنان در کشورهایی همانند اندونزی در مقایسه با همسایگانش بسیار پایین است. در ایران نیز هرجا درصد دین داری در منطقه بالاتر است، به همان نسبت اعمال خلاف کمتر گزارش می شود. برای همین است که هر زن فقیر هرچند ناچار باشد خودفروشی نمی کند، یا هر محتاجی دست به دزدی نمی زند.

نکته ای که یادآوری آن ضروری است این که آن چه از انحراف جلوگیری می کند، دین داری واقعی و باورهای دینی است؛ نه اجرای

ص: ۱۱۲

۱- Ibid,p۲۰۵.۳

اجباری دین. اگر دختران را بی جهت در محدودیت بیش از حد قرار دهیم یا آنان را به ادای یک سری اعمال دینی مجبور کنیم، بدون این که از پیش آنان را توجیه کرده باشیم، نتیجه ای منفی خواهیم گرفت.

افزایش دانش و معرفت زنان

با افزایش آگاهی قربانیان بالقوه درباره سوء استفاده های قاچاقچیان از زنان و اطلاع رسانی درباره تاکتیک های جنایتکاران و قاچاقچیان و خطرهای قاچاق برای زنان، می توان به مقابله با این پدیده شوم پرداخت. باید به زنان و دختران هشدار بدهیم که پیش از هر اقدامی اندیشه کنند و پی آمدهای احتمالی بی بندوباری، فرار از خانه و دل دادن به سخنان فریبنده کسانی که در ورای مرزها، بهشت موعود را ترسیم می کنند بررسی کنند.

در این راستا می توان از راه های زیر بهره جست:

۱.برگزاری سخنرانی ها و چاپ بروشورها و اطلاعیه ها و نیز انتشار آن ها در مدرسه های دخترانه و میان خانواده ها.

۲. ارائه اطلاعات لازم به مردم درباره آثار سوء قاچاق زنان و کودکان بر جامعه جهانی و کشور.

دادن آموزش های لازم به دختران دوره راهنمایی

برای آشنایی با شگردهای قاچاقچیان و راه های مقابله با آنان بهتر است این مطالب را در مواد آموزشی دوره راهنمایی دختران گنجاند و آنان را از خطرهای احتمالی آینده آشنا کرد و راه های نجات از دست قاچاقچیان (در صورت گرفتاری) را به آنان آموزش داد.

تلاش در بازپروری قربانیان قاچاق

ص: ۱۱۳

برای تحقق این امر، انجام مشاوره، بازپروری و اعطای توانمندی به قربانیان از قبیل برنامه بازپروری قربانیان، ارائه پاره ای آموزش های لازم با هدف بازسازی روحی، روانی و ایجاد امید و ثبات در قربانیان و توانمند کردن افراد قاچاق شده توصیه می شود و از سویی باید باورهای دینی مانند توبه و غفران الهی را در قربانیان تقویت کرد.

درباره کودکان بی سرپرست یا فراری نیز باید خانه هایی همانند خانه ریحانه(1) برای حفظ و نگهداری در نظر گرفت.

ارائه آگاهی های لازم به مسئولان مربوطه

این اطلاعات باید در اختیار پلیس، قضات، مسئولان اداره مهاجرت، کنسولگری ها و سفارتخانه ها برای برخورد با قاچاقچیان، حمایت و کمک به قربانیان قاچاق و شناسایی موقعیت های قاچاق و قربانیان احتمالی، قرار گیرد. برای این منظور می توان برنامه های روشن گرانه ای برای استفاده سیاست گزاران و سیاست مداران تهیه کرد تا آن که آنان زمان لازم و فرصت مناسب برای بررسی و تبادل نظر درباره موضوع را داشته باشند.

ج) راهکارهای اقتصادی

ایجاد فرصت های شغلی مناسب برای بانوان فاقد سرپرست

با ارائه آموزش های فنی و حرفه ای و هم چنین آموزش صنایع دستی به قربانیان، می توان زمینه درآمد اقتصادی مناسب و خود اشتغالی را برای آنان فراهم کرد.

۱- به مراکز نگهداری دختران فراری و بی سرپرست گفته می شود.

هم چنین با گسترش مطالعات مربوط به رفع فقر از زنان، باید کوشید تا فقر بر سر زنان بی سرپرست سایه نیفکند.

در نظر گرفتن بودجه ای برای قربانیان

با در نظر گرفتن بودجه به قربانیان قاچاق، می توان به بازگشتن آنان به کانون خانواده کمک کرد؛ زیرا بسیاری از زنان به دام افتاده، به دلیل بدهکار بودن به باندهای قاچاق یا حتی نداشتن پول بازگشت، نمی توانند به کشور بازگردند و مجبور به تحمل وضعیت رقت بار خود در خارج هستند. دولت می تواند با در نظر گرفتن بودجه ای به این قربانیان، آنان را از این وضعیت رقت بار نجات دهد.

بالا بردن هزینه های اجتماعی _ اقتصادی قاچاق زنان

با سنگین کردن مجازات قاچاق زنان و کودکان، از قبیل مصادره کلیه اموال قاچاقچیان و مجازات های بدنی پیش بینی شده در فقه شیعه یعنی قطع دست می توان تا حدود بسیاری از افزایش این پدیده شوم جلوگیری کرد.

هم چنین می توان با تشدید اقدام های امنیتی در مرزهای کشور از قاچاق زنان به کشورهای همسایه جلوگیری کرد. هم چنین با فعالیت بیشتر سازمان مبارزه با مواد مخدر در همه مرزهای زمینی و دریایی کشور و ایجاد کمیته بین المللی قاچاق انسان ها به وسیله نیروی انتظامی نیز می توان به ریشه کن شدن این پدیده شوم امیدوار بود.

ص: ۱۱۵

بخش سوم: همراه با برنامه سازان

اشاره

بخش سوم: همراه با برنامه سازان

زیر فصل ها

۱. نقد عملکرد رسانه در خصوص قاچاق زنان

۲. پیشنهادی کلی

۳. پیشنهادهای برنامه ای

۴. معرفی مراکز و نهادهای مرتبط با موضوع

۵. پرسش های کارشناسی

۶. پرسش های مردمی

ص: ۱۱۶

۱– نقد عملکرد رسانه در خصوص قاچاق زنان

یکی از مسائل مهم برای رسانه های گروهی، آگاه شدن از مقدار علاقه مندی مردم به برنامه های ساخته شده و تعداد مخاطبان هر برنامه و هم چنین سنجش مقدار تأثیر برنامه ها در تغییر یا حفظ ارزش های اجتماعی است، ولی باید در نظر داشت که ارزیابی بینندگان، هرگز برای بررسی و ارزیابی تأثیر وسایل جمعی برای تغییر ارزش ها و فرهنگ یک جامعه قابل اعتماد نیست؛ زیرا بینندگان عوام قدرت تشخیص ارزش های صالح برای یک نظام اجتماعی سالم را ندارند. در صورتی که ارزیابی ارزش ها به بینندگان واگذار شود، هرکس مایل است آن چه که از آن بیشتر لذت می برد، به یک ارزش فراگیر اجتماعی تبدیل گردد. اگر از اعضای قوم لوط پرسیده می شد که آنان چه می خواهند و چه چیزی برای آنان با ارزش است، پاسخ ایشان روشن بود. هم چنین پاسخ یک گروه تریاکی یا شهوتران درباره جذابیت و ارزش پدیده ها روشن است. بنابراین، این گونه ارزیابی ها بسیار نادرست به نظر می رسد. اگر برنامه های رادیو و تلویزیون به سوی ارزش های افرادی که صلاحیت

ارزیابی ارزش ها را ندارند کشانده شود، نظام ارزشی جامعه تغییر می یابد(1) و روشن است که دگرگونی به چه سمتی خواهد بود.

هدف از این مقدمه، یادآوری این نکته بود که صدا و سیما درباره مسائل زنان براساس افکار عمومی یا شاید جریحه دار نشدن عواطف مردمی، بسیار با احتیاط عمل می کند؛ به گونه ای که از بسیاری منافع چشم می پوشد. ازاین رو، در این راه، کمتر دیده می شود که اطلاع رسانی همه جانبه ای در این زمینه صورت گرفته باشد. وقتی که صدا و سیما اطلاع رسانی نمی کند، میدان برای رسانه های دیگر خبری هم چون مجله ها و روزنامه ها خالی می ماند. که در این میان مجله «زنان» در شماره ۹۹ با ارائه گزارشی بسیار جهت دار به نوعی به دفاع از این پدیده شوم دست زده است که در بحث «ارائه راه کارهای اصلاحی» مواردی از آن ذکر خواهد شد.

ازاین رو جا دارد که صدا و سیما برنامه هایی برای افزایش آگاهی های عمومی و مقابله با این پدیده شوم تهیه کند. عملکرد صدا و سیما تاکنون درباره قاچاق زنان بسیار ناچیز و کمرنگ بوده است؛ زیرا هرچند فیلم ها و گزارش هایی که درباره فرار دختران از خانه تهیه شده، ولی درباره قاچاق زنان و خرید و فروش آنان در کشورهای همسایه ایران و دیگر کشورها تا کنون چندان فعالیتی صورت نگرفته است. بنابراین، لازم است صدا و سیما نقش مؤثر و محوری خودش را ایفا کند.

امروزه نه تنها کارهای این سازمان برای مبارزه با این پدیده شوم

۱- نک: توسعه و تضاد، صص ۹ و ۱۰.

چندان چشم گیر نیست، بلکه به عکس مواردی در فیلم ها و سریال ها نشان داده می شود که ناخواسته شور و هیجان هر فردی را برای رفتن به آن سوی مرزهـا برمی انگیزد. وقتی به خارج رفتن دختران خیلی عادی و بسـیار با جاذبه نشان داده می شود که مثلا «فلان فرد رفته و در خارج درسـش را در رشـته دلخواهش تمام کرده و الآن آبرومند برگشـته»، آیا این نمی تواند آرزوی بسـیاری از دختران مـا قرار بگیرد. وقتی رفتن به خارج از کشور به صورت یک موضوع مهم در تلویزیون نمایش داده می شود که حتی «در داستان های فیلم ها زن حاضر است برای رفتن به خارج از شوهرش جدا شود»، آن وقت ما چه انتظاری می توانیم از دختران جوان و زنان جامعه خود داشته باشیم.

۲- پیشنهادی کلی

۲. پیشنهادی کلی

یکی از راه هایی که تلویزیون می توانـد با اسـتفاده از آن اثر مهمی به روی مخاطبان داشـته باشد، روش غیر محسوس است؛ به این معنـا که بکوشـیم به گونه ای غیرمسـتقیم زنـان و دختران را از برخورد بـا مردان نـامحرم و هم چنین از این که بخواهنـد به دنبال بنگاه های کاریابی به مناطق دور یا خارج از کشور سفر کنند برحذر داریم. این پیام را می توان در میان فیلم ها و سریال ها و... گنجانـد؛ به گونه ای که موضوع فیلم یا سـریال قاچاق نباشـد، ولی در ضـمن داسـتان، به زنی پرداخته شود که به دنبال کاریابی به کشورهای همسایه رفته و اسیر دست قاچاقچیان شده

ص: ۱۱۹

است. بنابراین، استفاده از روش های غیرمستقیم برای خط دهی و نفوذ در درون مخاطبان، بسیار بهتر و کارآمدتر است.

هم چنین یکی دیگر از مواردی که اثر زیـادی بر روی دختران و زنان جوان دارد، میزان تبلیغ لوازم و اشـیای لوکس و زنـدگی اشرافی در تلویزیون است.

باید گفت این تبلیغ ها، به گونه ای غیر مسـتقیم سـبب علاقه زنان برای رفتن به خارج از کشور و کسب درآمدهای بیشتر و در نتیجه بر بهره منـدی از زندگی لوکس می شود که هرچه تلویزیون در سال های اخیر به سوی اشـرافیگری و نشان دادن اشـیای لـوکس پیش رفته است، به همـان نسـبت نیز از عرق دینی و حیـای عمومی کاسـته شـده است. در همین راسـتا، قاچـاق زنـان و دختران ایرانی برای فحشا به کشورهای همسایه نیز افزایش یافته است.

مسـئله دیگر این که وقتی بیننـدگان به یک محرک ارزشـی عادت کننـد، دیگر آن ها را «بـد» یا «منفی» نمی دانند. بسـیاری از انسان ها می دانند که مواد مخدر یک چیز بدی است؛ زیرا توانایی جسمی و فکری و قدرت تصمیم گیری را کاهش می دهد، ولی اگر به همان انسان ها با روش های گوناگون بی آن که آنان درک نماینـد به تدریـج مقدار کمی تریاک خورانده شود و به آن مقـدار عادت کننـد، آنان دیگر آن را چیز بـدی نمی داننـد. به همین ترتیب نیز افراد یک جامعه پیش از دگرگون شدن ارزش هایشـان، ارزش هـایی را که قرار است به آنـان انتقـال یابـد، منفی ارزیابی می کننـد، ولی پس از مـدتی که ارزش های جدید با ظرافت و

زیرکی، بـدون آگـاهی به آنـان انتقـال داده شـد به آن عادت می کننـد و آن را چیز خوبی می داننـد. به همین دلیل، عـده ای نخست ماهواره را چیز بـدی می داننـد، ولی مـدتی که آن را تماشا کردنـد، با انواع روش ها و اسـتدلال ها آن را مفیـد و قابل اسـتفاده می نامند. به همین شیوه، نیز دیگر ارزش ها مانند: روحیه ایثار و انسان دوستی در جامعه زیرکانه به روحیه سودجویانه تبـدیل می گردد؛ بدون آن که انسان ها عموما خود متوجه این دگرگونی شوند.(۱) بنابراین، باید توجه داشت که مسائل ضد ارزش اسـلامی، اگرچـه بـه مقـدار کـم آن هـا و در حاشـیه دیگر برنـامه هـا زیـان آور باشـد و بایـد بـه هر شـیوه ممکن از آن جلوگیری شود. افزون بر این که باید بکوشـیم در هر برنامه تلویزیونی، ارزش های اسلامی اگرچه به مقدار کم هم که شده در برنامه ها گنجانیده شود.

مسـئله دیگر برنامه سانسور است که باید به آن توجه ویژه ای شود. سانسور و خود سانسوری را غالبا واژه ای زشت و منفی می شمـاریم، آن قـدر زشت که هیـچ گـاه جرئت نکرده ایم دقیقـا به معنـا و مفهوم آن نزدیـک شویم. امروزه نغمه آزادی بیـان را کسانی ساز می کنند که خود به پیچیده ترین ابزار اطلاعاتی مسـلح اند و بر رسانه های جمعی و افکار عمومی جهان سـلطه ای بی رقیب دارند. در چنین وضـعیتی سـخن از نفی سانسور و ارتباط آزاد، معنای دیگرش برداشتن هرگونه مانع از سر راه کارتل های خبری است. از پژوهش هایی که به ویژه در چند دهه گذشته

۱- توسعه و تضاد، صص ۱۲ و ۱۳.

صورت گرفته، این نکته به خوبی برمی آید که در رسانه های آمریکا (که به اصطلاح آزادترین کشور جهان است) به صورتی پنهان و مرموز شدیدترین کنترل اطلاعاتی اعمال می شود. درگیری های اخیر درباره سانسور و ممیزی، متأسفانه در همان رویه ها و ظواهر ماند و بحث هرگز به مبانی اصول و قلمرو آن نینجامید.

بنابراین، اگرچه دروغ گفتن حرام است، ولی ذکر همه چیز واجب نیست و چه بسا افشای یک خبر خود مفسده آمیز باشد. چنان چه افشای فحشا سبب شیوع فحشا می شود؛ زیرا وجود فحشا و منکرات در هر جامعه ای کم و بیش امری عادی است. مهم این است که نهادینه نشود و هر امری برای نهادینه شدن لازم است تا مقبولیت عمومی پیدا کند و لازمه مقبولیت عمومی افشای آن و کاستن از زشتی آن است. بنابراین، لازم است تا در نقل یک خبر یا ساختن یک گزارش یا فیلم و سریال، همه جنبه ها را در نظر گرفت و از بیان چیزی که ممکن است سبب مفسده شود، چشم پوشید.

۳- پیشنهادهای برنامه ای

۳. پیشنهادهای برنامه ای

انتقال اطلاعات معمولاً با اهداف خاصی صورت می گیرد و همین اهداف است که به فرایند ارتباط، از آغاز تا انجام، وحدت و انسجام می بخشد.(۱)

۱- سبحانی، محمدتقی، «موانع حضور اخلاق در صحنه مطبوعات»، مجموعه مقالات رویکرد اخلاقی در رسانه ها، جمعی از نویسندگان، مرکز مطالعات و تحقیقات رسانه ها ، تهران، ۱۳۷۵.

درباره قاچاق زنان رسانه های جمعی به ویژه صدا و سیما باید نقش محوری ایفا کنند و ایفای این نقش بدون در نظر گرفتن اهدافی ویژه ابتر و ناموفق خواهد بود. ازاین رو، نخست رسانه باید هدف خودش را در این زمینه مشخص کند که چه هدفی از این اطلاع رسانی دارد؛ زیرا اطلاع رسانی امری خنثی نیست، بلکه یک خبر را هم می توان به شکلی منعکس کرد که تحسین شنونده و تشویق او را نسبت به حادثه ویژه ای برانگیزاند و هم می توان به شکلی گزارش داد که مخاطب از آن واقعه متنفر گردد. برای مثال، گزارشی که مجله زنان شماره ۹۹ درباره قاچاق زنان داده، هرچند در صدد آگاه کردن زنان و دختران ایرانی از خطرهای احتمالی است، ولی گزارش گر طوری گزارش داده تا هر دختری که مقید به اخلاق دینی نبوده و خواهان هرزگی است آرزو می کند که بتواند به آن جا برود؛ زیرا به جای این که از وضعیت رقت بار بردگی جنسی آنان گزارش تهیه کند و روی موارد سختی هایی که با آن ها روبه رو هستند انگشت بگذارد، مواردی را ذکر می کند که شاید منتهای آرزوی بعضی ها باشد. برای نمونه، قسمتی از گزارش او را در این جا می آوریم:

«تلفن همراهش را از کیف بیرون می آورد. شماره ای می گیرد: «سلام فرزانه، من الان آمدم بیرون. مشتری نداری؟ تنهایم».

تلفن را توی کیفش می گذارد.

موهایش را پریشان می کند روی صورتش. سیگارش را روشن می کنم.

ـ یک سال پیش آمدم این جا. مادرم تازه مرده بود. کسی را نداشتم. پدرم هم رفته بود سراغ زنی که دوستش داشت. مدام می رفت مأموریت.

دفعه اول با پریسا آمـدم. آن قـدر توی گوشم خوانـده بودنـد دختر زشتی هسـتم که هیچ وقت به هیچ مردی نگاه نکرده بودم. دروغ نگویم، مردها هم هیچ وقت به من نگاه نمی کردند. وقتی روسـری سـرم است، صورتم کامل دیده می شود، ولی این جا می توانم موهایم را بریزم روی صورتم. مردهای این جا اول به هیکل نگاه می کنند. انگار پوشـیه ای که زن های خودشان می زنند، عادتشان داده که به صورت نگاه نکنند.

ـ حالا چه کار می کنی؟

ـ می پلکم، یک سـری مشتری ثابت دارم که هر چنـد وقت یک مرتبه می آیند سـراغم. یکی دو تا هم رابط دارم. کفیلم آدم بدی نیست. تا وقتی پولش را سروقت بدهی، هوایت را دارد.

... یک خبر دیگر هم شایع شـد که نمی دانم شوخی بود یا جـدی. می گفتند: یک کارمند بانک خیلی کار باحالی کرد، ۴۰۰ میلیون درهم از بانک دزدیـد و در عرض شـش ماه خرج دخترهای ایرانی کرد. وقتی بانک فهمید، بدبخت را اخراج کرد! این مردها در برابر زن نه غرور دارنـد نه شخصـیتی. همه اش به دنبال فحشا هسـتند... همه لباس ها دقیقا انـدازه مریم بود. سایز ۳۸. مریم هر یـک از شب هـای باقی مانـده اقامتش را در هتل، یک لباس جدیـد داشت. لباس هایی شبیه لباس سایر دختران ایرانی که به هتل می آمدند، مد روز و شیک».(۱)

ص: ۱۲۴

۱- مجله زنان، سال دوازدهم اردیبهشت ۱۳۸۲، شماره ۹۹.

مواردی در این گزارش است که تأثیر سوء آن به مراتب بیشتر است. از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. تصریح می کند که قربانی تلفن همراه دارد. بنابراین، می تواند به راحتی با هرکس ولو در ایران یا جای دیگر تماس بگیرد.

۲. از این که مشتری نـدارد ناراحت است و این نشان می دهد که او با میل و رغبت خود خواهان مشتریان بیشتر و بیشتر است و دوست دارد همواره افراد به سراغ او بیایند.

۳. از او نقل می کنـد که یک سال پیش آمـدم؛ یعنی کسـی او را به زور نیاورده و فریب نخورده، ربوده نشـده، بلکه خودش با میل خود این کار را انتخاب کرده و زندگی خصوصی خودش لابد به خودش باید مربوط باشد.

۴. از او نقل می کنـد که «مردها هم هیـچ وقت به او نگاه نمی کردند»؛ یعنی این که محتاج نگاه دیگران بوده، ولی این نیاز در ایران پاسخ گفته نشده است. بنابراین، لازم بود که برای رفع این نیاز به کشور دیگری برود.

۵. کفیلش هم آدم بدی نیست، بلکه هوایش را دارد.

۶. عرب ها تا بتوانند خرج دختران ایرانی می کنند؛ هرچند از راه دزدی.

۷. در هتل اقامت می کند و لباس های گران قمیت و مد روز برایشان تهیه می کنند.

ازاین رو، گاهی دیده می شود رفتن بعضـی از دختران و زنان فاسد به کشورهای همسایه برای آنان در حد یک آرزوی دست نیافتنی شده

ص: ۱۲۵

است. چنان چه ملیحه قربانی یک باند بزرگ قاچاق دختران در تهران در اعتراف های خود تصریح می کند که «هر خانه فساد یـک رئیس داشت که علاوه بر تقسیم کردن پول بچه ها، دخترهـایی را که در طول ماه خوب کار می کردنـد، برای سفر به کشورهـای عربی به رئیس بزرگ بانـد معرفی می کرد. دخترهـا برای این که بتواننـد به خـارج برونـد حاضـر بودنـد هرکـاری بکنند».(۱)

این نوشتار درصدد نقد یا بررسی این گزارش نیست، وگرنه در موارد بی شمار برخلاف ادعای نویسنده (که قصد دارد با ارائه گزارشـی از دختران ایرانی که به دبی قاچاق شـده انـد، وضـعیت ناهنجار آنان را برای مردم ایران شـرح دهـد)، گزارشـی تهیه کرده که بیشتر زنان و دختران فاسد را به رفتن به دبی از هر طریق ممکن تشویق می کند.

بنـابراین، در سـاخت برنـامه تلویزیـونی یـا تهیه گزارش، بایـد از نمـایش مواردی که ممکن است تحسـین بیننـده یـا شـنونده را برانگیزانـد یـا تبلیغی برای کسـانی که مشـکل اخلاقی دارنـد، بشـود، به شـدت خودداری کرد. بلکه سـیما بایـد بکوشـد روی مواردی انگشت بگذارد که جنبه های منفی و سختی های عمل خلاف حتی برای کسانی که با میل خودشان به این وادی روی می آورند را نشان دهد.

برای نمونه، در شهر دوشنبه، نمایشنامه جدیدی با نام اشباح روی صحنه رفته است که به موضوع قاچاق زنان اختصاص دارد.

۱- روزنامه انتخاب، شماره ۱۲۶۰، سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲.

نویسنده نمایشنامه اشباح می گوید: «اکثر قهرمانان اثر وی، افراد واقعی هستند که مشکل زندگی در غربت و پی آمد نامطلوب آن را پشت سر گذاشته اند... با این نمایشنامه، ما می خواستیم به خواهرانمان هشدار بدهیم که پیش از هر اقدامی اندیشه کنند؛ یعنی می خواستیم بگوییم که ای خواهر، تو که در خارج کسی را نداری، کسی را نمی شناسی، آن یک نفر که تو را می برد بالاخره گرفتار بدبختی ها می کند و در آن زمان تأسف و مناجات خواندن ها دیگر فایده ای ندارد. (شرح کامل این نمایشنامه در بخش ضمائم آمده است).

۴- معرفی مراکز و نهادهای مرتبط با موضوع

۴. معرفی مراکز و نهادهای مرتبط با موضوع

مراکز زیادی در رابطه باموضوع قاچاق زنان فعالیت می کنند. یکی از مراکزی که مستقیما درگیر مسئله قاچاق زنان است، نیروی انتظامی است که بسیاری از اخبار دست اول از آن جا پخش می شود.

پس از نیروی انتظامی، سازمان بهزیستی از جمله سازمانی است که در این رابطه فعالیت دارد.

فعالیت خانه هایی که به نگهداری کودکان فراری مشغلوند، همانند خانه ریحانه به نحوی به قاچاق زنان مربوط می شود.

از سازمان ها و مراکز خارجی که برای مبارزه با قاچاق زنان تأسیس شده اند، مراکز زیر را می توان معرفی کرد.

۱. سازمان های غیر دولتی مادر در تاجیکستان.

۲. بنیاد وتسلف (wotclef) در نیجریه برای مبارزه با قاچاق زنان.

۳. سازمان بین المللی زنان اسلوودی (Slowodi).

ص: ۱۲۷

۵- پرسش های کارشناسی

با توجه به جنبه های حقوقی و روانی و اجتماعی سه نوع پرسش کارشناسی می توان مطرح کرد:

الف) پرسش های حقوقی

۱. چرا تاکنون قانون مستقل و کاملی در رابطه با قاچاق زنان در کشور ما تدوین نشده است؟ (با وجود این که ما در فقه بحث مفصلی به نام خرید و فروش فرد آزاد داریم که حتی مجازات های قاچاق زنان را نیز مشخص کرده است).

۲. برای تدوین قانون کامل و مستقل در زمینه قاچاق زنان چه مراحلی باید طی شود؟

۳. چه موادی برای تدوین قانون مستقل جهت این امر پیشنهاد می کنید؟

۴. چه مجازات هایی را برای این جرم پیشنهاد می کنید؟

ب) پرسش های جامعه شناختی

۱. چرا قاچاق زنان روز به روز گسترش می یابد؟

۲. هم بستگی اجتماعی در گرایش زنان به مهاجرت از کشور چه نقشی می تواند داشته باشد؟

۳. چگونه می توان با استفاده از نظارت و کنترل اجتماعی غیر رسمی قاچاق زنان را در کشور به حداقل رسانید؟

ص: ۱۲۸

۴. چه تـدابیری باید اندیشـید تا شـکاف بین نسل ها (جوانان و بزرگسالان) به حداقل برسد؟ (برای ارتقای جامعه پذیری نسـل جدید چه تدابیری باید اندیشید؟)

۵. چگونه می توان با استفاده از کنترل های غیر رسمی قاچاقچیان را مهار کرد؟

۶. چه عواملی موجب شده تا تقاضای اشتغال از طرف زنان افزایش یابد؟

۷. برای کاهش تقاضای اشتغال زنان چه تدابیری باید اندیشید؟

۸. چگونه می توان از فشارهای هنجاری برای جذب جوانان به مذهب را افزایش داد؟

۹. چه فشارهای هنجاری بدحجابی و لاابالی گری را افزایش می دهد؟

۱۰. برای بازگرداندن قربانیان قاچاق به زندگی سالم و عادی چه تدابیری باید اندیشید؟

ج) پرسش های روان شناسی

۱. قربانیان قاچاق از نظر روانی چه ویژگی هایی دارند؟

۲. آیا می توان با انجام روان کاوی، قربانیان قاچاق را به زندگی سالم تشویق کرد؟

۳. آیا قربانیان قاچاق، به لحاظ عاطفی کمبود دارند، (چند درصد)؟

ص: ۱۲۹

۶– پرسش های مردمی

۶. پرسش های مردمی

برای این بخش ترجیح می دهیم کسانی برای پرسش انتخاب شوند که به لحاظ ظاهر وضع مطلوبی ندارند؛ یعنی از حجاب کاملی برخوردار نیستند و با آرایش غلیظ به خیابان آمده اند.

در پرسش از این افراد می توان از پرسش های زیر استفاده کرد:

۱. چرا این نوع ظاهر را برای خودتان انتخاب کرده اید؟ (انگیزه شما از این نوع پوشش چیست؟)

۲. آیا به نظر شما اگر همه مردم آزاد باشند، هر جور دلشان می خواهد زندگی کنند، چه اتفاقی می افتد؟

۳. آیا تا کنون با مزاحمان خیابانی روبه رو شده اید؟

۴. نظر شما در رابطه با سفر چیست؟

۵. آیا تاکنون با کسی که در کشورهای خارجی فروخته شده برخورد داشته اید؟

۶. آیا از قاچاق زنان به کشورهای خارجی چیزی شنیده اید؟

۷. آیا نمی ترسید که به سرنوشت قربانیان قاچاق دچار شوید؟

ص: ۱۳۰

سخن پایانی

نتیجه کلی این نوشتار که بتوان در چند جمله بیان کرد این است که با وجود این که بشر به لحاظ مادی و صنعت پیشرفت می کند، ولی به لحاظ اخلاقی روز به روز راه سراشیبی و سقوط را طی می کند و در راه به دست آوردن پول، نه تنها شرف و انسانیت بلکه حتی هم نوعان خودش را قربانی می کند. بشر از هر روش ممکن برای به دست آوردن پول استفاده می کند و یکی از قربانیان کسب پول زنان و دختران معصوم هستند. به گونه ای که محیط جامعه برای آنان ناامن شده تا حدی که حتی برای سوار شدن به تاکسی امنیت ندارند. بنابراین، لازم است تا با ارائه آگاهی های لازم، آنان را از خطرهای احتمالی آگاه کنیم.

با توجه به مطالبی که در این نوشتار به آن دست یافتیم در پایان چند پیشنهاد ارائه می شود:

۱. برنامه یا فیلمی پیرامون دخترانی که از خانه فرار کرده و دچار انواع بدبختی ها می شوند تهیه شود.

۲. با ساختن برنامه ای در مورد زنانی که قاچاق شده اند، وضعیت رقت بار آنان را نشان دهند.

۳. درباره دخترانی که جهت کاریابی از شهر خود خارج شده و به مشکلات بی شماری از جمله فساد، قاچاق و سردرگمی، فلاکت و... دچار می شوند، برنامه هایی تهیه شود.

ص: ۱۳۱

معرفی منابع در خصوص قاچاق زنان

درباره این موضوع منابع زیادی وجود ندارد. بنابراین، پژوهندگانی که می خواهند در این موضوع کار کنند، باید به منابعی که غیرمستقیم به این موضوع پرداخته اند، مراجعه کنند.

منابعی برای مطالعه بیشتر:

کلیه منابعی که در کتاب نامه آورده شده، برای مطالعه مفید هستند، ولی در منابع زیر بیشتر به بحث قاچاق زنان پرداخته شده است:

۱. منصور راستین، از بردگی تا آزادی.

۲. حمید مکارم شیرازی، غربزدگی جوانان.

۳. اندره بوسار، بزه کاری بین المللی، ترجمه نگار رخشانی.

۴. ایرج تبریزی، تجارت شیطانی.

۵. سیمون دوبووار، جنس دوم، ترجمه حسین مهری.

۶. بهناز اشتری، قاچاق زنان بردگی معاصر.

۷. فرامرز رفیع پور، وسایل ارتباط جمعی و تغییر ارزش های اجتماعی.

ص: ۱۳۲

پیوست ها

اشاره

پیوست ها

زیر فصل ها

چند گزارش از قاچاق زنان برای استفاده در فیلم نامه نویسی

چند گزارش از قاچاق زنان برای استفاده در فیلم نامه نویسی

اشاره

چند گزارش از قاچاق زنان برای استفاده در فیلم نامه نویسی

از این داستان ها تنها می توان در حد محدود اصل داستان فیلم استفاده کرد. بدیهی است که گنجاندن همه نکات مذکور در داستان و فیلم نامه نه تنها ضرورتی ندارد، بلکه گاهی لازم است تا بخش هایی سانسور شود و بخش هایی اضافه گردد.

الف) قضیه فریب خوردن دختری به نام فریبا

الف) قضیه فریب خوردن دختری به نام فریبا

فریبا شنیده بود که یک شرکت واردات و صادرات بین المللی به تازگی در ایران شعبه زده است که بیشتر کارکنانش خارجی اند. حقوقش به دلار است و یک شعبه آن در کشورهای عربی است و او برای این کار باید به دبی می رفت. همه این اطلاعات را زنی به او داده بود که توی یک آرایشگاه کوچک کار می کرد. کم و بیش از زندگی اش خبر داشت. می دانست پدری از کار افتاده دارد، مادری که فوت کرده و دو خواهر و برادر که خرجشان به عهده فریبا است. آن زن چیزهای دیگری هم می دانست. آروزهای بزرگ فریبا را تحسین می کرد و به توجه و خواسته او برای یک زندگی راحت و پرپول مرحبا می گفت و فریبا هرچند وقت یک بار سری به آن آرایشگاه می زد و گاهی اوقات هم برای دانستن از آینده، فال قهوه می گرفت.

روزی توی فالش سفری افتاد. سفری دور و پرپول، پر از شادی و خوشی، سفری که زندگی اش را ازاین رو به آن رو می کرد. فالش زود تعبیر شد؛ چون چند وقت بعد، زنی از دبی آمد و خبر استخدام در یک

شرکت را به فریبا داد و فریبا در دلش قند آب شد که «فالم چه زود تعبیر شد!»

همه چیز مثل باد اتفاق افتاد. از راضی کردن پدر از کار افتاده و خواهر و برادر کوچک تر، تا بستن چمدان و گرفتن بلیط و... که هیچ کدام برای فریبا خرجی نداشت؛ چون مخارج را شرکت تقبل کرده بود. فریبا حتما کور بود، شاید هم کر، زنی را توی فرودگاه دید، موهایش قرمز بود. پلیس فرودگاه از آن زن پرس و جو کرد و همین عوامل باعث شد تا آن زن از پرواز جا بماند! فریبا نفهمید چرا، ولی با این حال سوار هواپیما شد. وقتی به فرودگاه دبی رسید، پلاکاردی را با نام خودش دید: «فریبا»، مردی سیاه چرده و عبوس پلاکارد را در دست داشت. فریبا کمی ترسید. با یک ماشین به طرف شرکت رفت، همه چیز آن ها برایش غریب بود. حتما یک کابوس بود و شاید یک واقعیت غیر قابل جبران. آن ها اول پاسپورتش را خواستند، بعد هم بلیطش را گرفتند و آن وقت هر دو را جلوی چشمان فریبا توی کشویی گذاشتند و کلید کشو را برداشتند.

فریبا دیگر هیچ وقت به ایران برنگشت و هیچ کس حتی پدر و خواهر و برادر از او خبری نداشتند و ندارند، ولی همان نزدیکی ها، زن آرایشگری است که می گوید: «یک دختری را می شناختم که رفت خارج و الان داره پول پارو می کنه، تو هم می خواهی بروی؟» و چشم می دوزد به برق شادی چهره دختری که اسمش «نازنین» است.(۱)

ص: ۱۳۴

۱- روزنامه همشهری، جمعه ۱۱ مرداد ۱۳۸۱.

ب) گزارش روزنامه اعتماد، ۲۹ تیر ۱۳۸۲ درباره دختر ۱۸ ساله ای به نام «مریم»

ب) گزارش روزنامه اعتماد، ۲۹ تیر ۱۳۸۲ درباره دختر ۱۸ ساله ای به نام «مریم»

روز گذشته (۲۸ تیر) دختر ۱۸ ساله ای به نام مریم که یک ماه پیش، از خانه فرار کرده و در دام این باند فساد افتاده بود، به بازپرس توکلی گفت:

از مدتی قبل با پسری دوست شده بودم که با حرف های قشنگ و وعده های رنگارنگ مرا به خودش علاقه مند کرده بود. خانواده ام وقتی متوجه ارتباط دوستی ما شدند، رفت و آمدهایم راکنترل و محدود کردند و مرا تحت نظر گرفتند. دچار نوعی سردرگمی و خفقان شده بودم. دلم برای دوستم تنگ شده بود، ولی خانواده ام حتی مانع بیرون رفتن من از خانه می شدند، تا این که تصمیم به فرار گرفتم. چند وقت پیش این پسر آدرس خانه شان را به من داده بود و من روی همان ذهنیات از خانه فرار کردم تا به خانه اش بروم. یک روز تا شب در خیابان ها سرگردان بودم، ولی نتوانستم خانه مورد نظر را پیدا کنم. وقتی خسته و ناامید در پارک نشسته بودم با پسری آشنا شدم. او خودش را علی معرفی کرد و گفت: شب را می توانی در خانه ما بگذرانی. بعد گفت ساعت ۹ شب جلوی یک ساختمان نیمه کاره منتظرم باشد. می آیم دنبالت. سر ساعت با یک موتور سیکلت همراه با یک پسر دیگر به آن جا آمد و مرا سوار کردند. به خانه یی بردند که چهار پنج جوان دیگر آن جا بودند... از دو روز بعد علی وادارم کرد که به خانه های دیگران بروم. هر روز مرا به خانه های افراد مختلف می برد و چند ساعت یا یک شب آنجا می گذاشت و بعد دنبالم می آمد و می گفت: باید از این آدم ها پول بگیری و اگر به تو پول ندادند، به من بگو. بعد از چند روز مرا به سه پسر معرفی کرد و گفت باید بروی خانه آنان بمانی. وقتی به آن جا رفتم یکی از پسرها ماجرای زندگی مرا شنید.

ص: ۱۳۵

دلش به حال من سوخت و گفت تو بایـد برگردی پیش خانواده ات. تو برو ما به علی می گوییم تو فرار کرده ای! بعد یکی از آنـان که لهجه کردی داشت به خـانه مـان زنـگ زد و به پـدرم گفت که روز دوشـنبه به پارک لاله بیایـد و مرا آن جا تحویل بگیرد.

البته من خبر نداشـتم که او به پدرم زنگ زده، چون من اصـلا حاضر نبودم به خانه پدرم برگردم؛ چون می دانستم آبرویم رفته است و فکر می کردم پـدرم مرا می کشد، ولی روز دوشـنبه که آن سه پسـر مرا به پارک لاله برده بودند، ماموران، من و دو تا از پسـرها را گرفتند... به گفته بازپرس توکلی در حال حاضر ۵ تن از پسرها دستگیر شده اند و تلاش برای دستگیری بقیه آنان ادامه دارد.

ج) گزارش روزنامه انتخاب مورخ سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲ درباره دختری به نام «ملیحه»

ج) گزارش روزنامه انتخاب مورخ سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲ درباره دختری به نام «ملیحه»

این دختر جوان که ابتـدا به دلیـل ترس از انتقـام گیری اعضـای بانـد فسـاد، حاضـر نمی شـد با ماموران همکاری کنـد، پس از گذشت چند روز سرانجام لب به اعتراف گشود.

ملیحه گفت: وقتی از شهرسـتان برای کار به تهران آمـدم، با مردی آشـنا شدم که ادعا می کرد برای من کار بسـیار پردرآمدی سراغ دارد.

آن مرد میـان سال، پس از چنـد روز مرا به خانه ای که چنـد دختر هم سن و سال من هم در آن جا بودنـد برد. آنان کم کم به من یاد دادند که چگونه می توانم خودفروشی کنم.

هرکدام از ساکنان آن خانه که در خیابان پاسداران بود، به من نکته ای را آموختند.

پس از گذشت چند هفته یک روز همان مرد که مرا به خانه آورده بود به سراغم آمد و در حالی که می گفت، حالا می توانم مشغول به کار

شوم مرا به بازار بردگی برد و در آن جا برایم لباس های گران قمیت خرید. پس از پوشیدن آن لباس زیبا، مرد میان سال مرا به خانه ای دیگر برد و تحویل زنی داد که همه او را خانم صدا می کردند. خانم بسیار زن کم حرف و بداخلاقی بود و تنها چیزی که می توانست برای او مهم باشد، پول بود. در این خانه نیز برای چند روز کارهای جدیدی از ۶ دختری که در آن جا کار می کردند یاد گرفتم و بعد با راهنمایی های خانم کم کم کارم را در کنار ۶ دختر دیگر شروع کردم.

خانم هر هفته ما ۷ نفر را صدا می کرد و به ترتیب پول هایی را که در طول هفته به دست آورده بودیم به طور مساوی میان ما تقسیم می کرد.

چند ماه گذشت و هرماه در خانه ای جدید با آدم های جدید سروکار داشتیم. آنان هرکدام مثل خانم به پول فکر می کردند و شبانه روز از من و دخترهای دیگر کار می کشیدند. حالا دیگر می دانستم که اسیر یک باند بزرگ شده ام و هر روز باید در خانه فساد جدید آنان کار می کردم.

هر خانه فساد یک رئیس داشت که او علاوه بر تقسیم کردن پول بچه ها، دخترهایی را که در طول ماه خوب کار می کردند برای سفر به کشورهای عربی به رئیس بزرگ باند معرفی می کرد.

دخترها برای این که بتوانند به خارج بروند، حاضر بودند هرکاری بکنند و رئیس باند که از این موضوع خیلی خوشحال بود، هر روز شرط و شروط بیشتری برای سفر آنان می گذاشت. با وجود این که ماه های زیادی بود در آن خانه کار می کردم، ولی هنوز نمی دانستم که رئیس این

خانه های فساد کیست. ما فقط وظیفه داشتیم با اسم رمز افراد را به خانه راه بدهیم.

د) گزارشی درباره یک زن قاچاق شده از اروپای شرقی

د) گزارشی درباره یک زن قاچاق شده از اروپای شرقی

لودمیلا، مادر مطلقه سه فرزند، پس از آن که آگهی های روزنامه ای را دید که در آن به خانم ها مشاغل متفاوت در ایتالیا پیشنهاد شده بود، از آن جایی که با مشکلات فراوان مادی دست به گریبان بود، تردیدی به خود راه نداد و فرزندان خود را به والدینش سپرد و به همراه سه زن دیگری که در جست و جوی راهی برای رهایی از فقر حاکم بر کشورهای بلوک شرق سابق اروپا، به وسیله یک خودرو به سوی جنوب، به فراسوی بالکان رفتند. در مرز بین صربستان و مقدونیه بود که لودومیلا دریافت آنان واقعا به کدام سو می روند. او به ما گفت: «با مردی مواجه شدیم که از ما خواست لباس های خود را درآوریم تا ببیند چگونه به نظر می رسیم» او ادامه داد: «در این جا بود که همه چیز برای ما روشن شد. آنان ما را بسان حیوانات می نگریستند تا نرخ گذاری مان کنند».

لودمیلا به قمیت ۴۰۰ دلار برای کار در مراکز فساد یکی از نواحی غربی یوگسلاوی فروخته شد که بیشتر افراد آن ناحیه آلبانیایی تبار هستند. طی دو سال بعد، براساس گفته های خودش به دفعات فروخته شد که برخی اوقات قاچاقچیان واسطه او را تا ۷۵۰ دلار معامله کردند.

لودمیلا پس از آزادی، برای بازگشت به خانه لحظه شماری می کرد، ولی واقعا نمی دانست پس از بازگشت چه توضیحی باید برای غیبتش ارائه دهد. او با چشمانی اشکبار می گوید: «نمی دانم باید به والدین و فرزندانم چه بگویم».

کتاب نامه

کتاب ها

۱. آیتی، زهرا، نگاه تطبیقی به موضوع خشونت علیه زنان، مجله پیوند، شماره ۲۷۶،مهرماه ۱۳۸۱ به نقل از کتاب زنان پاییز ۸۰.

۲. اشتری، بهناز، قاچاق زنان بردگی معاصر، اندیشه برتر، تهران، ۱۳۸۰.

۳. اعزازی، شهلا، جامعه شناسی خانواده، چاپ دوم، انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، تهران، ۱۳۸۰.

۴. بوسار، اندره، بزه کاری بین المللی، ترجمه نگار رخشانی، کتاب خانه گنج دانش،تهران،۱۳۷۵.

۵. بهروزی، مریم، حجاب و آزادی، مجموعه سخنرانی کنفرانس زن، چاپ دوم، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۶۸.

۶. تبریزی، ایرج، تجارت شیطانی، سازمان انتشارات کیهان، تهران، ۱۳۷۹.

۷. جمعی از نویسندگان، خشونت و جامعه، ترجمه اصغر افتخاری، نشر سفیر، ۱۳۷۹.

۸. حر عاملی، وسائل الشیعه، مؤسسه آل البیت، چاپ دوم، قم، ۱۴۱۴ ه . ق.

۹. خوانساری، سید احمد، جامع المدارك، تحقیق علی اکبر غفاری، چاپ دوم، مکتبه الصدوق، تهران، ۱۴۰۵ ه . ق.

۱۰. دوبووا، سیمون، جنس دوم، ترجمه حسین مهری، انتشارات قدس، تهران.

۱۱. دور کیم، امیل، درباره تقسیم کار اجتماعی، ترجمه باقر پرهام، کتاب سرای بابل،۱۳۶۹.

۱۲. رابرتسون، یان، درآمدی بر جامعه، ترجمه حسین بهروان، آستان قدس رضوی،چاپ دوم، ۱۳۷۴.

۱۳. راستین، منصور، از بردگی تا آزادی، کتابخانه ابن سینا، تهران، ۱۳۴۵.

۱۴. ربانی، رسول، جامعه شناسی جوانان، انتشارات آوای نور، تهران، ۱۳۸۰.

۱۵. رفیع پور، فرامرز، آناتومی جامعه، شرکت سهامی انتشار، تهران، ۱۳۷۸.

۱۶. ________________، توسعه و تضاد، شرکت سهامی انتشار، تهران، ۱۳۷۷.

۱۷. ________________، وسائل ارتباط جمعی و تغییر ارزش های اجتماعی، نشر کتاب فرا،تهران، ۱۳۷۸.

۱۸. سبحانی، محمد تقی، «موانع حضور اخلاق در صحنه مطبوعات»، مندرج در (مجموعه مقالات) رویکرد اخلاقی در رسانه ها، جمعی از نویسندگان ، مرکزمطالعات و تحقیقات رسانه ها، تهران، ۱۳۷۵.

۱۹. سرخسی، شمس الدین، المبسوط، دارالمعرفه، بیروت، ۱۴۰۶ ه . ق.

۲۰. شهید ثانی، مسالك الافهام، مؤسسه معارف اسلامی قم، ۱۴۱۴ ه . ق.

۲۱. شیخ طوسی، تهذیب الاحکام، چاپ چهارم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵.

۲۲. طبرسی، نوری، مستدرك الوسائل، مؤسسه آل البیت لاحیاء التراث، چاپ دوم،۱۴۰۸ه . ق.

۲۳. کوئن، بروس، مبانی جامعه شناسی، ترجمه و اقتباس غلامعلی توسلی ـ رضا فاضل،سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت)، تهران، ۱۳۷۲.

۲۴. گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی، چاپ دوم، تهران۱۳۷۴.

۲۵. محسنی، منوچهر، مقدمات جامعه شناسی، انتشارات علامه، چاپ دوازدهم.

۲۶. مکارم شیرازی، حمید، غربزدگی جوانان، سازمان تبلیغات اسلامی، تهران، ۱۳۷۲.

۲۷. موسکو، سوفی، «فریب کودکان با هدف سوء استفاده جنسی»، مترجم: نمایندگی فرهنگی ج.ا.ایران ـ تیرانا نشریه غرب در آینه فرهنگ، دی، ۱۳۸۰.

۲۸. نبوی، سید عبدالحسین، «بررسی عوامل اجتماعی ـ اقتصادی مؤثر در شیوع جرائم درجامعه شهری اهواز، پایان نامه دکتری جامعه شناسی، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، بهمن ۱۳۷۴.

۲۹. Moore, Stephoen: Sociology Alive, Stanley Thornes, publishers, L.T.P.۱۹۸۷.

۳۰. Trafficing in Human Beings: Implications for the Organization for security and cooperation in Europe. Op cit.

نشریات

۱. بخشی زاده، فرشته، «۴۰۰ پرونده آدم ربایی در ماه تشکیل می شود»، روزنامه جوان۲۶/۶/۱۳۸۱.

۲. براون، کن، «جامعه شناسی دین»، ترجمه رضا رمضان نرگسی، ماهنامه معرفت

ص: ۱۴۱

آبان۱۳۸۱ شماره ۵۹.

۳. روزنامه آفرینش، ۷/۹/۸۱.

۴. روزنامه اطلاعات، یکشنبه ۲۷/۵/۱۳۸۱.

۵. روزنامه اعتماد، ۹/۱۱/۱۳۸۱.

۶. روزنامه اعتماد، «سکوت قانون در برابر قاچاق»، ... ۳۰/۹/۱۳۸۱.

۷. روزنامه انتخاب، جرائم کثیف، ۱۲/۱۰/۱۳۸۱.

۸. روزنامه انتخاب، شماره ۱۲۶۰، سه شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۸۲.

۹. روزنامه ایران، ۲/۲/۸۱.

۱۰. روزنامه ایران، ۲/۶/۱۳۸۱.

۱۱. روزنامه ایران، شماره ۱۷۴۱، ۲۴/۱۱/۱۳۷۹.

۱۲. روزنامه جام جم، «بازار پر رونق قاچاق انسان»، ۳۰/۱۱/۱۳۸۱.

۱۳. روزنامه خراسان، ۱۵/۴/۱۳۸۱.

۱۴. روزنامه عدالت، ۲۳/۱۰/۱۳۸۱.

۱۵. روزنامه کیهان، ۲۱/۷/۱۳۸۱.

۱۶. روزنامه مردم سالاری، ۲۶/۱۱/۱۳۸۱.

۱۷. روزنامه همشهری، ۲/۱۲/۱۳۸۱.

۱۸. شهبازی حامد، «انسان های گمشده»، همشهری ۷/۶/۱۳۸۱.

۱۹. صدیق سروستانی، رحمت الله، «انسان و شهرنشینی»، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱،زمستان ۱۳۶۹.

۲۰. عزیزی، محمدرضا، «قاچاق انسان تجارت قرن»، روزنامه جام جم ۳۰/۱۱/۱۳۸۱.

۲۱. کریستین ساینس مانیتور، «انتهای سرزمین فقر»، روزنامه همشهری ۷/۸/۱۳۸۱.

۲۲. لیاقت، غلامعلی، جزوه آسیب شناسی اجتماعی، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه.

۲۳. مجله زنان سال دوازدهم اردیبهشت ۱۳۸۲، شماره ۹۹.

۲۴. مریم احمدیه و فاطمه بداغی، «خلأهای قانونی و انحرافات اجتماعی»، کتاب زنان،شماره ۱۷، پاییز ۱۳۸۱.

۲۵. میهن، شماره ۵۷، آذر ۱۳۸۱، اکتبر ۲۰۰۲.

۲۶. وارسته، عذرا، قاچاق انسان، روزنامه همشهری، ۹/۸/۱۳۸۱.

سایت های اینترنتی

http://modersmal.skolutvechling.se/daripashto/pashto/H%20 Mawad/Tajek.htm.۲۷

http://www.bbc.co.uk/persian/regional/۰۳۰۳۲۴-mj-taj- humantraffick.shtml.۲۸

http://www.poorandokht.com/news/nf۱۴.htm.۲۹

http://ghest.com/news-view.asp?news-id=۱۹۸۱.۳۰

http:/www.brama.com/issues/ukrainelaw.html-۱۷/۵/۲۰۰۱.۳۱

http:/www.ettelaat.net/Balochastan.htm.۳۲

http:/www.iranwomen.org/MAG/shora/۱۶/۱۰htm.۳۳

http:/www.mehdis.com/tablu/modules.php?name=Newsfile= articlesid=۶۱۷۰.۳۴

.http://www.mihan.net/۵۷/mihan-۵۷-۲۲-۰۲۱.۳۵

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
www
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹